

**IDENTIFICATIE EN ANALYSE VAN RELEVANTE
REGELGEVING EN BELEID IN HET KADER VAN HET
PROJECT
“BELEID EN REGELGEVING INFORMATIESYSTEEM
NOORDZEE” (BREIN)
HERZIENING 2025**

Netherlands Institute for the Law of the Sea (NILOS)

Universiteit Utrecht

Professor dr. A.G. Oude Elferink

Rapport ten behoeve van Rijkswaterstaat – Water, Verkeer en Leefomgeving
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Utrecht, 26 november 2025
Eindrapport

Inhoudsopgave

1.	Inhoud en doel van het rapport	1
1.1	Inleiding.....	1
1.2	Toelichting op de Basislijst Beleid en Regelgeving Informatiesysteem Noordzee	1
	Algemeen.....	1
	Toelichting op de Formulieren en Velden.....	2
2.	Juridische Grenzen en Zones op de Noordzee	7
3.	Basislijst BREIN	11
A.	Wet- en Regelgeving	13
	Scheepvaartverkeerswet	15
	Wet voorkoming verontreiniging door schepen.....	17
	Omgevingswet.....	19
	Mijnbouwwet.....	22
	Mijnbouwbesluit	25
	Wet basisregistratie ondergrond	26
	Visserijwet.....	28
	Erfgoedwet.....	30
	Wet installaties Noordzee	32
	Wet windenergie op zee	33
	Wrakkenwet.....	36
	Wet bestrijding maritieme ongevallen	38
	Rijkswet instelling exclusieve economische zone	41
B.	Beleid.....	43
	Nationaal Waterprogramma 2022-2027	45
	Programma Noordzee 2022-2027	48
	Agenda voor het Waddengebied 2050	52
	Maritieme Strategie 2015-2025.....	55
	Uitvoeringskader bestrijding olieverontreiniging rijkswateren.....	57
	Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren 2022.....	59
	Beleidsbrief maritieme noodhulp.....	61
C.	Convenanten	63
	Convenant olie- en gasreserves en opslag van stoffen	65
	Noordzeeakkoord	67
D.	Verdragen.....	71
	Zeerechtverdrag	73
	Eems-Dollardverdrag.....	75
	Eems-Dollardmilieuprotocol.....	77
	Westereems Verdrag.....	79
	Biodiversiteitsverdrag	81
	Verdrag van Ramsar.....	83
	Verdrag van Bonn.....	85
	ASCOBANS.....	87
	Overeenkomst zeehonden Waddenzee.....	89
	AEWA.....	91
	Verdrag van Bern.....	93
	Espoo-Verdrag.....	95
	Interventieverdrag.....	97

Protocol bij het Verdrag van Londen.....	99
Bonn Overeenkomst	101
OSPAR-Verdrag	103
MARPOL 73/78.....	105
MARPOL 73/78 – Bijlage I	107
MARPOL 73/78 – Bijlage II	108
MARPOL 73/78 – Bijlage III	109
MARPOL 73/78 – Bijlage IV.....	110
MARPOL 73/78 – Bijlage V.....	111
MARPOL 73/78 – Bijlage VI.....	112
Ballastwaterverdrag	114
Wrakopruimingsverdrag	116
Verdrag cultureel erfgoed onder water	118
Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)	120
E. EU-Regelgeving.....	123
Kaderrichtlijn mariene strategie	125
Kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning.....	128
Kaderrichtlijn water	130
Zwemwaterrichtlijn	132
Verordening natuurherstel	134
Vogelrichtlijn	136
Habitatrichtlijn	139
M.e.r.-richtlijn	141
Verordening gemeenschappelijk visserijbeleid	143
Richtlijn geologische opslag van kooldioxide	145
Richtlijn hernieuwbare energie.....	146

1. Inhoud en doel van het rapport

1.1 Inleiding

Dit rapport is het resultaat van onderzoek uitgevoerd door het Netherlands Institute for the Law of the Sea (NILOS) van de Universiteit Utrecht voor Rijkswaterstaat – Water, Verkeer en Leefomgeving van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Naast enkele inleidende hoofdstukken bevat het rapport de basislijst “BREIN” (Beleid en Regelgeving Informatiesysteem Noordzee). Deze basislijst bestaat uit een overzicht van nationale regelgeving en beleidsinstrumenten, convenanten,¹ alsmede verdragen en EU-instrumenten die relevant zijn voor de planvorming en het beheer van het Nederlandse deel van de Noordzee. Het rapport vormt een actualisering van eerdere rapporten die door het NILOS zijn opgesteld. De gegevens in het onderhavige rapport zijn in het algemeen geactualiseerd tot 1 november 2025.

1.2 Toelichting op de Basislijst Beleid en Regelgeving Informatiesysteem Noordzee

Algemeen

De basislijst BREIN geeft een overzicht van regelgeving en beleidsinstrumenten die van belang zijn voor de planvorming ten aanzien van gebruiksfuncties op de Noordzee. Hierbij gaat het om regelgeving en beleid op nationaal niveau, en regelgeving op internationaal en Europese Unie (EU) niveau. De basislijst BREIN dient om algemene informatie te verschaffen over de instrumenten die relevant zijn voor het Noordzeebeleid. Bijgevolg is de behandeling van de inhoud van deze regelgeving en beleid niet uitputtend. Voor de beantwoording van specifieke vragen zal het in de meeste gevallen dan ook nodig zijn de instrumenten zelf te raadplegen.

Men dient zich verder te realiseren dat de basislijst niet alle wet- en regelgeving en beleidsinstrumenten bevat die van belang zijn voor de Noordzee. In de basislijst ontbreekt bijvoorbeeld de wet- en regelgeving die betrekking heeft op de instelling en omvang van de maritieme zones van Nederland in de Noordzee (territoriale zee, aansluitende zone, visserijzone), met uitzondering van de Rijkswet instelling exclusieve economische zone. Het rapport bevat wel een apart hoofdstuk waarin een kort overzicht wordt gegeven van de juridische grenzen en zones op de Noordzee, met verwijzingen naar de relevante rechtsbronnen.

Daarnaast ontbreken in de basislijst een aantal andere instrumenten die in vergelijking met de opgenomen instrumenten een geringer direct inhoudelijk belang hebben voor het beheer van de Noordzee. Van de regelgeving met betrekking tot schepen en scheepvaart is slechts een beperkt deel opgenomen in de basislijst. De selectie van de instrumenten is met name gebaseerd op hun relevantie voor de planvorming en het (ruimtelijk) beheer van het Nederlandse deel van de

¹ Onder de rubriek convenant zijn instrumenten opgenomen die zijn overeengekomen tussen de overheid en andere partijen die niet-juridisch bindende afspraken bevatten.

Noordzee en de voorkeuren van de opdrachtgever. Van de nationale wetten zijn de Scheepvaartverkeerswet, de Wet voorkoming verontreiniging door schepen, de Wet bestrijding maritieme ongevallen, de Wrakkenwet en de Wet bestrijding maritieme ongevallen opgenomen. Niet opgenomen zijn onder andere de Schepenwet, de Wet aansprakelijkheid olietankschepen, de Wet havenstaatcontrole en de Wet buitenlandse schepen. Van de verdragen zijn alleen het Interventie-verdrag, MARPOL 73/78 met alle bijlagen en het Ballastwaterverdrag opgenomen. Niet opgenomen zijn onder andere het SOLAS-Verdrag, het Internationaal Verdrag inzake de voorbereiding op, de bestrijding van en de samenwerking bij olieverontreiniging (OPRC-Verdrag) en het daarbij behorende Protocol voor andere schadelijke stoffen en het Internationaal Verdrag inzake de beperking van schadelijke aangroeiwerende verfsystemen op schepen. Verdragen inzake civiele en vervoersaansprakelijkheid en scheepvaartveiligheid aan boord worden, met inbegrip van uitvoeringswetgeving, in beginsel niet opgenomen. De Europese regelgeving aangaande schepen en scheepvaart is in het geheel niet opgenomen.

De meeste hierboven genoemde instrumenten die niet zijn opgenomen in de basislijst, zijn te vinden in elektronische databases zoals vermeld op pagina 3 onder het kopje 'Verwijzing'.

Toelichting op de Formulieren en Velden

De basislijst BREIN gebruikt een standaardformulier. De verzamelde informatie ten aanzien van ieder instrument is weergegeven in een afzonderlijk formulier. De formulieren bestaan uit een aantal velden, waarin de kerngegevens van de instrumenten zijn opgenomen. Waar nodig wordt in de rechterkolom toelichting gegeven op de informatie die is opgenomen in het betreffende veld. De velden hebben onder andere betrekking op de korte en officiële titel, de datum van aanneming en inwerkingtreding, het ministerie dat verantwoordelijk is voor de opstelling van de betreffende wet, en het toepassingsgebied. Vervolgens wordt in een korte tekst de essentie van het betreffende instrument weergegeven.

Naast deze algemene opmerkingen zijn de volgende opmerkingen per veld van belang voor een goed begrip van de basislijst BREIN.

ID

Dit veld bevat een uniek nummer voor ieder instrument. De volgorde is in belangrijke mate gebaseerd op de ordening van formulieren in de oorspronkelijke basislijst BREIN.

Titel

Dit veld bevat de korte titel van de betrokken instrumenten. Deze korte titel wordt ook gebruikt indien kruisverwijzingen worden gemaakt tussen verschillende instrumenten.

Type

In dit veld wordt onderscheid gemaakt tussen:

- wet- en regelgeving;

- beleid;
- convenant;
- verdrag;
- EU-richtlijn;
- EU-verordening.

Dekking

In dit veld is een onderscheid gemaakt tussen:

- internationaal; en
- nationaal.

Onder de categorie 'internationaal' vallen verdragen en EU-richtlijnen en verordeningen. Daarbij wordt tussen haakjes aangegeven of het betreffende instrument een wereldwijde ('mondiaal'), regionale ('regionaal') of bilaterale dekking heeft. De categorie 'nationaal' betreft Nederlandse regelgeving en beleid.

Officiële naam

Dit veld geeft de officiële naam van het betrokken instrument. Gezien de lengte van de meeste van deze officiële namen wordt verder in de basislijst gewerkt met de naam van de instrumenten zoals deze is weergegeven in het veld 'Titel'. Bij verdragen is de officiële Engelse titel tussen haakjes vermeld, omdat deze in veel gevallen gebruikt wordt om te verwijzen naar dergelijke verdragen.

Verwijzing

Dit veld bevat een verwijzing naar een elektronische versie van de geanalyseerde instrumenten, voor zover een dergelijke versie beschikbaar is.

Bij alle wet- en regelgeving (m.u.v. wet- en regelgeving die nog niet definitief is vastgesteld) wordt verwezen naar de relevante sectie op de website van de Nederlandse overheid (<https://wetten.overheid.nl>). Dit betreft een dynamische verwijzing. Dit betekent dat de link steeds verwijst naar de tekst van het betreffende instrument die van kracht is op de dag dat de website wordt geraadpleegd. Er dient in dit verband rekening mee te worden gehouden dat het huidige rapport is geactualiseerd tot 1 november 2024. Eventuele latere wijzigingen zijn niet weerspiegeld in de basislijst.

Bij beleidsstukken en convenanten is een verwijzing opgenomen naar een elektronische versie, voor zover deze beschikbaar is op het internet.

Bij verdragen wordt verwezen naar een elektronische versie van de Engelse of de Nederlandse tekst voor zover deze beschikbaar is op het internet. Indien de tekst van een verdrag is opgenomen op de website van de Nederlandse overheid, dan is een link gelegd naar deze site. De [verdragenbank op de website Overheid.nl](#) verschaft informatie over verdragsgegevens als inwerkingtreding, vindplaats en partijen, met in veel gevallen de volledige verdragstekst.

Bij regelgeving van de Europese Unie wordt verwezen naar [EUR-Lex](#), de belangrijkste database voor het recht van de Europese Unie.

Begin-/eindjaar

Dit veld geeft aan wanneer het betrokken instrument is aangenomen en/of in werking is getreden en/of voor welke periode het van kracht blijft. Bij wet- en regelgeving is de datum van aannahme en inwerkingtreding van de oorspronkelijke wet of regeling weergegeven, en niet die van latere wijzigingen. In de toelichting is de datum vermeld van de geldende tekst van de wetgeving die is gehanteerd bij het opstellen van dit rapport. In nationale beleidsstukken is in een aantal gevallen niet aangegeven wat de relevante data zijn. In dit geval is slechts een jaartal aangegeven. Bij verdragen is, naast de datum van aannahme, zowel de datum van inwerkingtreding van het verdrag als de datum van inwerkingtreding voor Nederland opgenomen, aangezien deze niet altijd hetzelfde zijn.

Verantwoordelijke minister

In dit veld wordt verwezen naar de minister(s) die verantwoordelijk is/zijn voor de opstelling van de betreffende wet of regelgeving; of de onderhandeling en implementatie van verdragen en Europese regelgeving.

Status

Dit veld geeft aan wat de status van de betrokken instrumenten is. Er is een onderscheid gemaakt tussen:

- vigerend;
- gedeeltelijk vigerend;
- nog niet in werking; en
- in ontwikkeling.

Indien een instrument slechts gedeeltelijk vigerend is, wordt in het formulier aangegeven welke delen al vigerend zijn. De categorie 'nog niet in werking' heeft betrekking op instrumenten waarvan een definitieve tekst is vastgesteld, maar die nog niet in werking zijn getreden. De categorie 'in ontwikkeling' heeft daarentegen betrekking op instrumenten waarvan de tekst nog niet definitief is vastgesteld. In de toelichting is nader aangegeven welke belangrijke wijzigingen er in voorbereiding zijn.

Toepassingsgebied

Voor een goed begrip van dit veld verdient het aanbeveling tevens hoofdstuk 2 van dit rapport over 'juridische grenzen en zones op de Noordzee' te raadplegen.

Er is een onderscheid gemaakt tussen:

- Territoriale zee (met de onderverdeling: gemeentelijk ingedeeld gebied (variabele breedte); 1 mijlsgrens; 3 mijlsgrens; 12 mijlsgrens);
- Aansluitende zone;
- Continentaal plat;
- Visserijzone;
- EEZ; en
- specifieke gebieden (bijvoorbeeld Voordelta, Waddenzee).

Er is geen verwijzing opgenomen naar binnenwateren, aangezien alle wetgeving en beleidsstukken in het algemeen van toepassing zijn op het Nederlands

grondgebied. Waar dit niet het geval is, is dit uit de context op te maken. Waar relevant zijn in plaats van een verwijzing naar een zone, specifieke coördinaten opgegeven. Waar in dit veld wordt verwezen naar de visserijzone wordt daarmee de visserijzone bedoeld zoals die is gedefinieerd in artikel 1, vierde lid, onder a van de Visserijwet.² De binnengrens van de visserijzone wordt gevormd door de basislijn vanwaar de territoriale zee wordt gemeten en de buitengrens valt samen met de buitengrens van het continentaal plat en de EEZ.

Bij het vaststellen van het toepassingsgebied is uitgegaan van het feit dat de Nederlandse wetgever slechts toepassing van wetgeving voorbij de territoriale zee beoogt voor zover dit uitdrukkelijk is voorzien.

Kruisverwijzing

In dit veld wordt verwezen naar wet- en regelgeving, beleidsplannen, verdragen, richtlijnen en overige instrumenten die duidelijke raakvlakken hebben met het geanalyseerde instrument. Zo wordt bijvoorbeeld bij natuurbeschermingsverdragen verwezen naar Nederlandse wet- en regelgeving en Europese richtlijnen ten aanzien van de natuurbescherming. Verwijzing naar het Zeerechtverdrag is achterwege gelaten omdat dit een relevantie heeft voor alle formulieren. Indien naar een instrument wordt verwezen dat niet is opgenomen in de Basislijst BREIN is dat *cursief* weergegeven.

Uitvoerende wetgeving

In het veld 'uitvoerende wetgeving' wordt voor nationale regelgeving verwezen naar lagere regelgeving, waaronder de relevante Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en koninklijke/ministeriële besluiten die op basis van de betreffende wet zijn opgesteld. In andere gevallen is het veld kruisverwijzing gebruikt om te verwijzen naar andere relevante instrumenten.

In het geval van verdragen en EU-regelgeving wordt in dit veld verwezen naar Nederlandse wet- en regelgeving die (mede) dient ter implementatie van de betrokken instrumenten.

Trefwoorden

Er is gebruik gemaakt van de volgende trefwoorden:

- scheepvaart;
- visserij;
- offshore mijnbouw;
- kabels/pijpleidingen;
- oppervlaktedelfstoffen;
- installaties;
- recreatie en toerisme;
- militaire activiteiten;

² Artikel 1, vierde lid, onder a van de Visserijwet definieert de visserijzone als de “zone bestaand uit de territoriale zee van Nederland, vastgesteld bij artikel 1 van de Wet grenzen Nederlandse territoriale zee, en de exclusieve economische zone van het Koninkrijk, voorzover deze betrekking heeft op het Europese deel van Nederland”.

- natuur en ecologie;
- milieu/verontreiniging;
- baggerstort;
- ruimtelijke ordening;
- windenergie;
- incidenten;
- luchtvaart;
- archeologie;
- wetenschappelijk onderzoek;
- kustverdediging; en
- landaanwinning

In het algemeen zijn bij elk instrument alleen de meest relevante trefwoorden vermeld, omdat anders te veel trefwoorden zouden worden opgenomen, en dit veld zijn betekenis zou verliezen. Hierbij wordt onder 'relevant' verstaan dat het betrokken instrument in ieder geval expliciete uitspraken doet ten aanzien van de materie die te vatten is onder het vermelde trefwoord. Wel dient gerealiseerd te worden dat de meeste gebruiksfuncties op de Noordzee met elkaar interfereren. Het niet opnemen van een trefwoord sluit dus niet uit dat een instrument een zekere relevantie heeft voor een materie die valt onder een dergelijk trefwoord.

Hoewel de meeste trefwoorden vrij eenduidig zijn, kan voor de volledigheid een aantal kanttekeningen worden geplaatst. Onder 'visserij' wordt verstaan de activiteit als zodanig en niet de aan deze activiteit gerelateerde scheepvaart. Onder 'natuur en ecologie' wordt met name de bescherming van soorten en ecosystemen verstaan, terwijl het trefwoord 'milieu/verontreiniging' met name betrekking heeft op de inbreng van stoffen (en energie) in het zeemilieu.

Essentie

In de essentie wordt de inhoud van het geanalyseerde instrument op hoofdlijnen weergegeven. Met name voor complexe instrumenten betekent dit dat slechts een zeer algemeen beeld van de inhoud kan worden geschetst. Bij het opstellen van de essentie is waar mogelijk zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de tekst van het betrokken instrument.

2. Juridische Grenzen en Zones op de Noordzee

Het Nederlandse gedeelte van de Noordzee is juridisch verdeeld in verschillende maritieme zones, die elk hun eigen rechtsregime kennen. Deze juridische zonering is gebaseerd op het internationale recht, zoals vervat in het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee (Zeerechtverdrag).³ Nederland is partij bij het Zeerechtverdrag en oefent net als de andere Noordzeekuststaten rechtsmacht uit over een deel van de Noordzee. Het Zeerechtverdrag maakt onderscheid tussen gebieden die vallen binnen de rechtsmacht van kuststaten (binnenwateren, territoriale zee, archipelwateren, aansluitende zone, exclusieve economische zone en continentaal plat) en gebieden die vallen buiten nationale rechtsmacht (de volle zee en de diepzeebodem voorbij de grenzen van nationale rechtsmacht). De Noordzee bestaat in zijn geheel uit gebieden die vallen binnen de rechtsmacht van de kuststaten en omvat derhalve geen gebieden die deel uitmaken van de volle zee of vallen onder het regime voor de diepzeebodem voorbij nationale rechtsmacht.

Voor Nederland als kuststaat zijn de volgende maritieme zones momenteel van belang: de territoriale zee, de aansluitende zone en de exclusieve economische zone. Onder de exclusieve economische zone zijn tevens begrepen het Nederlandse deel van het continentaal plat onder de Noordzee (de zeebodem en ondergrond) en de Nederlandse visserijzone (alleen ingesteld voor visserijdoeleinden).

De Nederlandse territoriale zee strekt zich uit tot 12 zeemijl⁴ gemeten vanaf de laagwaterlijn, zoals vastgesteld in de Wet grenzen Nederlandse territoriale zee.⁵ Deze wet definieert de laagwaterlijn als de diepteliijn van nul meter, zoals aangegeven op de grootschalige Nederlandse zeekaarten, uitgegeven vanwege de Minister van Defensie. De laagwaterlijn vormt, tezamen met de basislijnen die zijn gedefinieerd in de Wet grenzen Nederlandse territoriale zee, ook de grens tussen de territoriale zee en de binnenwateren. De binnenwateren omvatten onder andere de Nederlandse rivieren, de Waddenzee en het IJsselmeer. Nederland geniet volledige soevereiniteit over de binnenwateren net zoals het geval is voor de rest van het grondgebied. De territoriale zee valt eveneens onder de soevereiniteit van Nederland, zij het met een aantal beperkingen. De belangrijkste beperking is het recht op onschuldige doorvaart dat door schepen van alle staten kan worden uitgeoefend. Dit recht is in het Zeerechtverdrag nauwkeurig omschreven.⁶ De zijwaartse begrenzing van de territoriale zee met België is bepaald in een grensverdrag.⁷ De grens van de territoriale zee met Duitsland is voorsnog niet vastgesteld. De samenwerking tussen Nederland en Duitsland in het betwiste gebied tot 3 zeemijl vanaf de laagwaterlijn is geregeld in een aantal verdragen.⁸ Met betrekking tot het gebied tussen 3 en 12 zeemijl hebben Nederland en

³ *Trb.* 1983, 83 (Engelse tekst) en *Trb.* 1984, 55 (Nederlandse tekst). Het Zeerechtverdrag is op 16 november 1994 in werking getreden. Voor Nederland is het op 28 juli 1996 in werking getreden.

⁴ Een zeemijl staat gelijk aan 1852 meter.

⁵ Wet van 9 januari 1985, houdende vaststelling van de grenzen van de territoriale zee van Nederland (*Stb.* 1985, 129).

⁶ Zeerechtverdrag, artikelen 17 tot en met 32.

⁷ Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België inzake de afbakening van de territoriale zee van 18 december 1996 (*Trb.* 1997, 14), inwerkingtreding op 1 januari 1999 (*Trb.* 1998, 263).

⁸ Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland tot regeling van de samenwerking in de Eemsmonding (Eems-Dollardverdrag) van 8 april 1960 (*Trb.* 1960, 69)

Duitsland op 24 oktober 2014 het Westereems Verdrag getekend. Dit verdrag regelt de bevoegdheidsverdeling tussen 3 en 12 zeemijlen vanaf de laagwaterlijn ten noorden van de Eemsmonding voor onder andere energie-installaties, kabels en pijpleidingen.⁹

Binnen de Nederlandse territoriale zee kan nog een onderscheid worden gemaakt tussen drie bestuurlijke/juridische zones die hun oorsprong hebben in het nationaal recht of het Europees recht. In de eerste plaats betreft dit het gemeentelijk ingedeeld gebied, dat varieert in breedte tussen rond de 1 en 5 kilometer.¹⁰ Dit gebied wordt gehanteerd voor bestuurlijke doeleinden. In deze zone hebben naast de rijksoverheid ook de provincies en gemeenten die aan de kust zijn gelegen bepaalde bevoegdheden.¹¹ Daarbuiten is alleen de rijksoverheid de beheerder van het Nederlandse deel van de Noordzee. Daarnaast is er een zone van 1 zeemijl die deel uitmaakt van de stroomgebieds-districten uit de Europese Kaderrichtlijn water¹² en de Omgevingswet.¹³ Ten derde, is er nog een zone van 3 zeemijl. De buitengrens van de territoriale zee was tot 1985 3 zeemijl. Bij de uitbreiding van de territoriale zee naar 12 zeemijl in 1985 werd de 3-mijls grens gehandhaafd voor de mijnwetgeving. De betekenis van de grens van 3 zeemijl is grotendeels komen te vervallen na de herziening van de Mijnwetgeving in 2002. De 3-mijls zone is nog wel van belang voor de regulering van visserij, omdat vissers uit andere EU lidstaten, met uitzondering van België, in beginsel geen toegang tot dit gebied hebben.

Het Nederlandse deel van het continentale plat omvat het onder de Noordzee gelegen deel van de zeebodem en de ondergrond daarvan, gelegen buiten de Nederlandse territoriale zee.¹⁴ De buitengrens van het continentale plat is bepaald door middel van grensverdragen met België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.¹⁵ Anders dan in de

en Aanvullende Overeenkomst van 14 mei 1962 (*Trb.* 1962, 54), beide in werking getreden op 1 augustus 1963 (*Trb.* 1963, 116 en 119). Zie ook het Aanvullend Protocol tot regeling van de samenwerking met betrekking tot het waterbeheer en het natuurbeheer in de Eemsmonding (Eems-Dollardmilieuprotocol) van 22 augustus 1996 (*Trb.* 1996, 258), inwerkingtreding op 1 juli 1998 (*Trb.* 1998, 143).

⁹ Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland betreffende het gebruik en beheer van de territoriale zee van 3 tot 12 zeemijlen (*Trb.* 2014, 182), inwerkingtreding op 1 juli 2018 (*Trb.* 2018, 70).

¹⁰ De grens van het gemeentelijk ingedeelde gebied is vastgelegd in het Kadaster. En kleinschalige kaart van deze grenzen is beschikbaar op de pagina https://www.noordzeeloket.nl/public/pages/115302/20141111_1410-0334-013_maritieme_zone_d02_893.pdf.

¹¹ Wet van 2 november 1990, houdende regeling provincie- en gemeentegrenzen langs de Noordzeekust van de gemeente Den Helder tot en met de gemeente Sluis en wijziging van de Financiële-Verhoudingswet 1984 (*Stb.* 1990, 553). Zie verder ook de Wet van 8 december 1980, tot provinciale indeling van de Waddenzee (*Stb.* 1980, 670) en de Wet van 12 december 1985, tot gemeentelijke indeling van de Waddenzee (*Stb.* 1985, 648).

¹² Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (*Pb.* L 327 van 22 december 2000, p. 1), artikel 2(7) en 2(15).

¹³ Wet van 23 maart 2016, houdende regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet) (*Stb.* 2016, 156), artikel 2.21(2)(a).

¹⁴ Wet van 31 oktober 2002, houdende regels met betrekking tot het onderzoek naar en het winnen van delfstoffen en met betrekking tot met de mijnbouw verwante activiteiten (*Stb.* 2002, 542), artikel 1(c).

¹⁵ Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België inzake de afbakening van het continentaal plat van 18 december 1996 (*Trb.* 1997, 15), inwerkingtreding op 1 januari 1999 (*Trb.* 1998, 264); Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake de zijdelingse begrenzing van het continentaal plat in de nabijheid van de kust

territoriale zee bezit Nederland geen soevereiniteit over dit gebied, maar slechts soevereine rechten ten behoeve van de opsporing en winning van mineralen zoals olie, gas, grind, schelpen, zand en klei, alsmede levende organismen die tot de sedentaire soorten behoren.¹⁶

Nederland heeft op 28 april 2000 een exclusieve economische zone (EEZ) ingesteld, die zich uitstrekt voorbij de Nederlandse territoriale zee.¹⁷ In verband met de nabijheid van de andere Noordzeekuststaten strekt de EEZ zich niet uit tot de maximale 200 zeemijl die is toegestaan onder het Zeerechtverdrag. De buitengrens van de EEZ komt overeen met de grens van het continentale plat, die is vastgesteld in de al genoemde grensverdragen met België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.¹⁸ Nederland oefent, overeenkomstig het Zeerechtverdrag, in de EEZ soevereine rechten uit ten behoeve van de exploratie en exploitatie, het behoud en het beheer van de levende en niet-levende natuurlijke rijkdommen van de wateren boven de zeebodem en van de zeebodem en de ondergrond daarvan, en met betrekking tot andere activiteiten voor de economische exploitatie en exploratie van de zone, zoals de opwekking van energie uit het water, de stromen en de winden. Daarnaast claimt Nederland ook, in overeenstemming met het Zeerechtverdrag, rechtsmacht ten aanzien van de bouw en het gebruik van kunstmatige eilanden, installaties en inrichtingen, het wetenschappelijk zeeonderzoek en de bescherming en het behoud van het mariene milieu. Deze bevoegdheden omvatten alle rechten die reeds met betrekking tot het continentale plat werden uitgeoefend, alsmede de bevoegdheden die Nederland uitoefent in de (exclusieve) visserijzone die Nederland reeds in 1977 had ingesteld.¹⁹ Aparte vermelding van het

van 1 december 1964, inwerkingtreding op 18 september 1965 (*Trb.* 1964, 184) en Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake de begrenzing van het continentaal plat onder de Noordzee van 28 januari 1971 (*Trb.* 1971, 53), inwerkingtreding op 7 december 1972 (*Trb.* 1972, 137); Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Verenigd Koninkrijk inzake de begrenzing van het tussen deze landen gelegen continentaal plat onder de Noordzee van 6 oktober 1965 (*Trb.* 1965, 191), inwerkingtreding op 23 december 1966 (*Trb.* 1966, 299) en aanvullend Protocol van 25 november 1971 (*Trb.* 1971, 212), inwerkingtreding op 7 december 1972 (*Trb.* 1972, 140) en Briefwisseling tussen de Minister van Buitenlandse zaken van het Koninkrijk en de Ambassadeur van het Verenigd Koninkrijk te Den Haag van 28 januari 2004 en 7 juni 2004 (*Trb.* 2004, 241), inwerkingtreding 10 januari 2006.

¹⁶ Het Zeerechtverdrag definieert sedentaire soorten als “organismen die ten tijde dat ze geoogst kunnen worden, hetzij zich onbeweeglijk op of onder de zeebodem bevinden, hetzij zich niet kunnen verplaatsen dan in voortdurend fysiek contact met de zeebodem of de ondergrond” (Zeerechtverdrag, artikel 77 lid 4).

¹⁷ Rijkswet van 27 mei 1999, tot instelling van een exclusieve economische zone van het Koninkrijk (*Stb.* 1999, 281). Deze wet trad in werking bij besluit van 13 maart 2000 (*Stb.* 2000, 167).

¹⁸ Besluit houdende vaststelling van de grenzen van de exclusieve economische zone van Nederland en tot inwerkingtreding van de Rijkswet instelling exclusieve economische zone (*Stb.* 2000, 167). In het geval van Verenigd Koninkrijk is middels de [Briefwisseling houdende een verdrag tot wijziging van de Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland inzake de begrenzing van het tussen deze landen gelegen continentaal plat onder de Noordzee, zoals gewijzigd](#) van 19 april 2013 en 2 juli 2013 vastgesteld dat de bestaande continentaal plat grens tevens de grens van de exclusieve economische zone vormt. In het geval van België, bepaalt artikel 2 van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België inzake de afbakening van het continentaal plat dat bij instelling van een exclusieve economische zone, de grens van dit verdrag tevens de grens van de exclusieve economische zone vormt. Een soortgelijke regeling is nog niet overeengekomen met Duitsland.

¹⁹ Rijkswet van 8 juni 1977, houdende machtiging tot instelling van een visserijzone (*Stb.* 1977, 345) en besluit van 23 November 1977, tot uitvoering van de artikelen 1, 2 en 3 van de Machtigingswet instelling visserijzone (*Stb.* 1977, 665).

continentaal plat en de visserijzone blijft echter van belang, omdat bepaalde nationale wetgeving en beleidsinstrumenten (met name de mijnbouw- en de visserijwetgeving) naar deze zones verwijzen. De visserijzone verschilt bovendien ruimtelijk van de EEZ, omdat zij volgens de nationale visserijwetgeving ook de Nederlandse territoriale zee omvat.

Nederland heeft op 1 september 2006 een aansluitende zone ingesteld.²⁰ De aansluitende zone is gedefinieerd als “het gebied buiten en grenzend aan de territoriale zee van het Koninkrijk dat zich niet verder uitstrekt dan 24 zeemijlen vanaf de basislijnen, vanwaar de breedte van de territoriale zee wordt gemeten.” De buitengrens van de aansluitende zone is vastgesteld bij algemene maatregel van bestuur.²¹ In deze zone kan toezicht worden uitgeoefend op de naleving van regels inzake douane, belastingen, immigratie of de volksgezondheid die binnen het Nederlandse grondgebied of territoriale zee van kracht zijn. Daarnaast kan Nederland in deze zone ook bepaalde bevoegdheden uitoefenen met betrekking tot archeologische en historische voorwerpen. Deze bevoegdheden bestaan niet onder het rechtsregime van de EEZ.

Alle Nederlandse wet- en regelgeving is automatisch van toepassing in de territoriale zee, voor zover niet specifiek anders is bepaald. In de overige zones gaat de Nederlandse wetgever er in beginsel van uit dat Nederlandse wet- en regelgeving slechts van toepassing is als dat uitdrukkelijk is bepaald.

²⁰ Rijkswet van 28 april 2005 tot instelling van een aansluitende zone van het Koninkrijk (*Stb.* 2005, 387).

²¹ Besluit van 14 juni 2006, houdende uitvoering van de artikelen 2 en 3 van de Rijkswet instelling aansluitende zone (*Stb.* 2006, 339). Dit besluit bepaalt ook de inwerkingtreding van de Rijkswet tot instelling van een aansluitende zone van het Koninkrijk.

3. Basislijst BREIN

A. Wet- en Regelgeving

Scheepvaartverkeerswet

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	1	
Titel:	Scheepvaartverkeerswet	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Wet van 7 juli 1988, houdende algemene regeling met betrekking tot het scheepvaartverkeer op de binnenwateren en op zee	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 07/07/1988 Datum inwerkingtreding: 01/09/1988	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	• Maritieme Strategie 2015-2025 • Beleidsbrief maritieme noodhulp • <i>Verdrag inzake internationale bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, 1972</i> • <i>IMO besluiten aangaande scheepvaartverkeer</i> • <i>Scheepvaartveiligheid en windparken op zee</i> • <i>Schipperen met ruimte</i>	De Scheepvaartverkeerswet dient als basis voor de implementatie van verdragen of besluiten van volkenrechtelijke organisaties (met name IMO) die betrekking hebben op de ordening van het scheepvaartverkeer in scheepvaartroutes voor de Nederlandse kust. Tevens bepaalt de Wet dat van het bepaalde in de Wet wordt afgeweken, indien verdragen of besluiten van volkenrechtelijk organisaties waaraan Nederland is gebonden daartoe nopen (artikel 23). Hierbij zijn met name het Zeerechtverdrag en besluiten genomen binnen de IMO van belang.
Uitvoerende wetgeving:	• <i>Besluit van 7 november 1989, houdende het van toepassing verklaren van de Internationale Bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, 1972</i> • <i>Besluit van 27 februari 1996, houdende vaststelling van aanvullende bepalingen voor de scheepvaart in de territoriale zee (Scheepvaartreglement territoriale zee)</i> • <i>Besluit van 6 oktober 1997, houdende vaststelling van routerings- en meldingssystemen voor schepen in volle zee voor de Nederlandse kust (Besluit routerings- en meldingssystemen voor schepen in volle zee voor de Nederlandse kust)</i>	Naast deze besluiten is er nog een groot aantal andere uitvoerende besluiten gebaseerd op de Scheepvaartverkeerswet, zoals bijvoorbeeld het Besluit meldingsformaliteiten en gegevensverwerkingen scheepvaart en het loodsplichtbesluit.
Trefwoorden:	Scheepvaart; recreatie en toerisme	

Essentie:

De Scheepvaartverkeerswet is een kaderwet die de basis vormt voor het reguleren van het scheepvaartverkeer op de Nederlandse binnenwateren en in de territoriale zee (artikel 1(d)), alsmede voor de

ordering van het scheepvaartverkeer in scheepvaartroutes voor de Nederlandse kust gelegen buiten de territoriale zee (artikel 21). Dit laatste omvat de regulering van het scheepvaartverkeer in de Nederlandse EEZ en aangrenzende gebieden ter uitvoering van verdragen of besluiten van volkenrechtelijke organisaties (met name de Internationale Maritieme Organisatie). De bepalingen van de Wet voorzien hoofdzakelijk in de mogelijkheid om hiervoor bij AMvB nadere regels te stellen.

De Wet is van toepassing op het verkeer van alle types schepen en andere vaartuigen, inclusief de recreatievaart (artikel 1). De bevoegde instantie voor de toepassing van de Wet is voor de op de Noordzee aanwezige scheepvaartwegen de Minister van I&W en de door deze aangewezen bevoegde autoriteiten (artikel 2). Burgemeester en wethouders van kustgemeenten zijn het bevoegd gezag voor het verkeer van schepen en andere vaartuigen in het gedeelte van de Nederlandse territoriale zee (dat is gelegen binnen het gebied dat bij hun gemeente is ingedeeld, dat varieert in breedte tussen rond de 1 en 5 kilometer. Gemeenten hebben echter deze bevoegdheid niet waar het gaat om (aangewezen) routes die van belang zijn voor het doorgaande scheepvaartverkeer en van of naar Nederlandse havens, alsmede militaire oefengebieden. In deze laatste twee gevallen is de Minister van I&W wederom het bevoegd gezag (artikel 2(2)). Voor een scheepvaartweg in beheer bij het Rijk kan de Minister het bevoegd gezag aanwijzen. Aan een dergelijke aanwijzing kunnen voorschriften worden verbonden (artikel 2(5)).

Kern van de Wet wordt gevormd door hoofdstuk 2 dat de algemene bepalingen bevat voor de ordering van het scheepvaartverkeer op de Nederlandse binnenwateren en in de territoriale zee. Hoofdstuk 2 voorziet in de mogelijkheid om nadere regels bij AMvB te stellen. Het betreft hier regels omtrent verkeersreglementering (algemene regels aangaande verkeersdeelneming, verkeerstekens en bekendmakingen; verkeersaanwijzingen; en bijzondere regels voor aangewezen scheepvaartwegen) en het loodsen van schepen. De Wet somt tevens de belangen op waarvoor deze middelen gebruikt kunnen worden, waaronder veiligheid en milieubelangen (artikel 3).

De overige hoofdstukken van de Wet hebben betrekking op:

- Het verstrekken van gegevens door aangewezen categorieën schepen ten behoeve van statistiek (Hoofdstuk 3);
- Het stellen van regels met betrekking tot het gebruik van scheepvaartwegen door personen die zich anders dan op een schip te water bevinden (Hoofdstuk 4);
- Het stellen van regels met betrekking tot de uitvoering van verdragen of besluiten van volkenrechtelijke organisaties (Hoofdstuk 5);
- Dwangbepalingen (Hoofdstuk 6);
- Straf-, opsporings- en politiebepalingen (Hoofdstuk 7);
- Bijzondere bepalingen (Hoofdstuk 8);
- Overige bepalingen (Hoofdstuk 9).

De Wet is onder andere uitgewerkt in het Scheepvaartreglement territoriale zee dat nadere regels bevat voor de ordering van het scheepvaartverkeer in de territoriale zee. Het gaat hierbij onder meer om voorschriften omtrent de meld-, uitluister- en communicatieplicht; de mededelingsplicht bij ongevallen; bijzonder transport; evenementen; het voor anker gaan en toestemming voor laden, lossen en bunkeren. Daarnaast bevat het reglement onder andere de grondslag voor bepalingen omtrent tijdige melding als voorwaarde voor het binnenvaren van havens, ankerplaatsen en laad- of losinrichtingen. Het Besluit routerings- en meldingssystemen voor schepen in volle zee voor de Nederlandse kust voorziet dat bij ministeriële regeling voor de Nederlandse kust buiten de Nederlandse territoriale zee, overeenkomstig richtlijnen en criteria aangenomen in het kader van de IMO waaronder het SOLAS-Verdrag, routeringsystemen en meldingssystemen kunnen worden vastgesteld. Het huidige verkeersscheidingsstelsel voor de Noordzee is op basis van het Besluit op 1 augustus 2013 van kracht geworden.

Wet voorkoming verontreiniging door schepen

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	2	
Titel:	Wet voorkoming verontreiniging door schepen	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Wet van 14 december 1983, houdende regelen ter voorkoming van verontreiniging door schepen	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 14/12/1983 Datum inwerkingtreding: 15/04/1986	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	• Beleidsbrief maritieme noodhulp • MARPOL 73/78 • MARPOL 73/78 - Bijlage I • MARPOL 73/78 - Bijlage II • MARPOL 73/78 - Bijlage III • MARPOL 73/78 - Bijlage IV • MARPOL 73/78 - Bijlage V • MARPOL 73/78 - Bijlage VI • AFS-verdrag • Ballastwaterverdrag	
Uitvoerende wetgeving:	• <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

De Wet voorkoming verontreiniging door schepen is een kaderwet die algemene regels bevat voor het voorkomen en beperken van operationele lozingen van schadelijke stoffen in zee vanaf schepen. Het gaat daarbij om stoffen die gegenereerd worden door de normale bedrijfsvoering van schepen, zoals ladingresten, resten van brandstoffen en smeerolie, afvalwater en vuilnis. De Wet is opgesteld om uitvoering te geven aan de Nederlandse verdragsverplichtingen die voortvloeien uit MARPOL 73/78. Het dient tevens als wettelijke basis voor besluiten die dienen ter implementatie van de optionele Bijlagen bij dat verdrag. Nederland is partij bij alle optionele Bijlagen bij MARPOL 73/78. De Wet vormt ook de basis voor maatregelen ter uitvoering van het op 5 oktober 2001 te Londen tot stand gekomen Internationaal Verdrag inzake de beperking van schadelijke aangroeiwerende verfsystemen op schepen (AFS-verdrag) en het op 13 februari 2004 te Londen tot stand gekomen Internationaal Verdrag voor de controle en het beheer van ballastwater en sedimenten van schepen (Ballastwaterverdrag). Daarnaast dient de Wet als basis voor de implementatie van Europese regelgeving gericht op de voorkoming van verontreiniging door schepen.

De Wet is van toepassing op schepen die de Nederlandse vlag voeren waar dan ook ter wereld (artikel 2) en op buitenlandse schepen die een Nederlandse haven aandoen of zich bevinden in de Nederlandse territoriale zee of de EEZ (artikel 5). Bepaalde schepen zoals oorlogsschepen zijn van toepassing uitgesloten (artikel 3).

De Wet bevat een algemeen verbod op het lozen van schadelijke stoffen in zee vanaf schepen, behoudens in de gevallen en op de wijze die zijn vastgesteld bij of krachtens AMvB (artikel 5(1)). De lozingsvoorschriften zijn ook van toepassing op buitenlandse schepen in de Nederlandse territoriale zee en EEZ (artikel 5(3)). Hetzelfde geldt voor de meldingsplicht voor (illegale) lozingen (artikel 12).

De Wet vormt tevens de basis voor het stellen bij AMvB van eisen omtrent de bouw, de inrichting en de uitrusting van een schip ter voorkoming dan wel beperking van het lozen van schadelijke stoffen (artikel 7). Daarnaast bevat de Wet onder andere verdere regels omtrent de delegatie van regelgevende bevoegdheid via AMvB's, bevoegdheden ten aanzien van toezicht en aanhouding, verplichtingen aangaande havenontvangstinstallaties en strafbepalingen. De strafbaarstelling van overtreding van voorschriften uit de Wet en AMvB's is geregeld in de Wet op de economische delicten. De wet vereist dat de waarborgen die zijn opgenomen in artikelen 218 en 220 en afdeling 7 van Deel XII van het Zeerechtverdrag in acht worden genomen bij de handhaving van de bepalingen die van toepassing zijn op buitenlandse schepen in de Nederlandse territoriale zee en EEZ (artikelen 16 en 36).

De technische maatregelen ter uitvoering van de Wet, inclusief de lozingsvoorschriften, zijn neergelegd in het Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen). Dit Besluit bevat het stelsel van eisen aan schepen en de voorgeschreven onderzoeken naar het voldoen aan die eisen waaraan een schip ter verkrijging van een certificaat wordt onderworpen enerzijds en de voorschriften over lozingen en andere gedragingen en operationele voorschriften anderzijds. Het Besluit bevat dynamische verwijzingen naar MARPOL 73/78 en de bijbehorende Bijlagen, waardoor wijzigingen in de internationale regelgeving op het moment van inwerkingtreding direct in Nederland van kracht zijn. Dit voorkomt dat het Besluit regelmatig gewijzigd moet worden. Het Besluit dient tevens ter uitvoering van het AFS-verdrag en het Ballastwaterverdrag.

Omgevingswet

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	3	
Titel:	Omgevingswet	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingswet)	
Verwijzing:	Tekst van de wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 23/03/2016 Datum inwerkingtreding: 01/01/2024	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst die beschikbaar is op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van VRO	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	• Wrakkenwet • Erfgoedwet • Mijnbouwwet • Nationaal Waterprogramma 2022-2027 • Kaderrichtlijn mariene strategie • Kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning • Kaderrichtlijn water • Verordening Natuurherstel • Vogelrichtlijn • Habitatrichtlijn • M.e.r.-richtlijn • Richtlijn hernieuwbare energie • OSPAR Verdrag • OSPAR's <i>Regional Action Plan for Marine Birds in the North-East Atlantic (2024-2030)</i>	
Uitvoerende wetgeving:	• <i>Besluit van 3 juli 2018, houdende procedurele regels en regels over algemene onderwerpen over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingsbesluit)</i> • <i>Besluit van 3 juli 2018, houdende regels over activiteiten in de fysieke leefomgeving (Besluit activiteiten leefomgeving)</i> • <i>Besluit van 3 juli 2018, houdende regels over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en de uitoefening van taken en bevoegdheden (Besluit kwaliteit leefomgeving)</i>	

Veld	Invulling	Toelichting
	<i>Beleidsregel Toepassen en verspreiden baggerspecie op de Noordzee</i>	
Trefwoorden:	Ruimtelijke ordening	

Essentie:

De Omgevingswet biedt een omvattend kader voor het omgevingsrecht en is bedoeld om een vereenvoudiging in wetgeving en decentralisatie van verantwoordelijkheden naar lagere overheden te bewerkstelligen. Voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet waren er aparte wetten voor bodem, bouwen, geluid, infrastructuur, mijnbouw, milieu, monumentenzorg, natuur, ruimtelijke ordening en waterbeheer. Deze systematiek leidde tot afstemmings- en coördinatieproblemen en verminderde kenbaarheid en bruikbaarheid voor alle gebruikers. Ten tweede heeft de Omgevingswet tot doel om duurzame ontwikkeling beter te integreren in het omgevingsrecht.

De Omgevingswet heeft met zijn inwerkingtreding een groot aantal bestaande wetten vervangen, waaronder de Waterwet, de Ontgrondingenwet, de Wet natuurbescherming, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de Wet bodembescherming, de Wet milieubeheer, de Wet ruimtelijke ordening en de Wrakkenwet. Daarnaast vervangt de Omgevingswet delen van andere wetten, waaronder de Wet milieubeheer en de Mijnbouwwet.

Hoofdstuk 1 van de Omgevingswet bevat algemene bepalingen. De maatschappelijk doelen van de Omgevingswet zijn gedefinieerd in artikel 1.3 als, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang: a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur; en b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften. De wet is, met enige uitzonderingen (artikel 1.5), van toepassing in de exclusieve economische zone.

Hoofdstuk 2 van de Omgevingswet stelt de taken en bevoegdheden van bestuursorganen vast. Bestuursorganen van het Rijk oefenen de taken en bevoegdheden uit voor het niet provinciaal en gemeentelijk ingedeelde gedeelte van de Noordzee (het gebied zeewaarts van het gemeentelijk ingedeelde gebied). Artikel 2.9 van de wet verplicht tot het vaststellen van omgevingswaarden. Deze waarden bepalen voor de fysieke leefomgeving of onderdelen daarvan: a. de gewenste staat of kwaliteit; b. de toelaatbare belasting door activiteiten; en c. de toelaatbare concentratie of depositie van stoffen. Artikel 2.18 heeft mede betrekking op de natuur. Hierbij worden onder andere de volgende taken vermeld:

- het behoud of herstel van dier- en plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen, van hun biotopen en habitats, en van in Nederland voorkomende typen natuurlijke habitats, in overeenstemming met de internationaalrechtelijke verplichtingen;
- het zorg dragen voor het nemen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden, in overeenstemming met de vogelrichtlijn en de habitatrichtlijn; en
- de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten,

Artikel 2.24 geeft het Rijk de mogelijkheid bij AMvB algemene instructieregels op te stellen over de uitoefening van taken of bevoegdheden door bestuursorganen om te voldoen aan bij AmvB vastgestelde omgevingswaarden of voor het bereiken van andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving. Artikel 2.31a bepaalt welke regels in ieder geval gesteld dienen te worden op grond van artikel 2.24 door het Rijk voor natuurgebieden, flora en fauna. Afdeling 2.6.2 geeft bijzondere bevoegdheden met betrekking tot natuur en landschap, inzonderheid de aanwijzing van en toegangsbeperking tot natuurgebieden.

Hoofdstuk 3 van de Omgevingswet voorziet in het opstellen van omgevingsvisies en programma's. De Minister van VRO is verantwoordelijk voor het vaststellen van een nationale omgevingsvisie (NOVI) (artikel 3.1). Een eerste NOVI is september 2020 vastgesteld. Dit liep vooruit op de inwerkingtreding van de Omgevingswet wet. Deze NOVI is uitgekomen als een structuurvisie onder de toen van kracht zijnde Wet ruimtelijke ordening. De beleidskeuzes voor de Noordzee opgenomen in de NOVI zijn uitgewerkt in het Programma Noordzee 2022-2027;

Artikel 3.2 van de Omgevingswet bepaalt dat een omgevingsvisie de volgende elementen bevat: a. een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving; b. de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied; en c. de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid. Artikel 3.3 geeft aan dat in een omgevingsvisie rekening wordt gehouden met het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt. Artikel 3.9 geeft aan welke omgevingsprogramma's het Rijk verplicht is vast te stellen. Dit betreft onder andere een nationaal waterprogramma waarin het nationaal waterbeleid is opgenomen en beheerplannen voor Natura-2000 gebieden. De Waterwet voorziet in de opstelling van een nationaal waterplan. Daarnaast diende de rijksoverheid ook een Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren op te stellen. Voor de periode 2022-2027 zijn deze twee plannen samengebracht in één programma: het Nationaal Waterprogramma 2022-2027. Hiermee werd geanticipeerd op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de verplichting vervat in artikel 3.9 van de Omgevingswet om een nationaal waterprogramma vast te stellen. Enkele onderdelen van de Waterwet zijn niet opgenomen in de Omgevingswet. De volgende onderdelen blijven in de Waterwet achter: de regels voor het Deltaprogramma, de Deltacommissaris en het Deltafonds. Daarnaast staan er ook een aantal financiële bepalingen in de Waterwet.

Hoofdstuk 4 van de Omgevingswet bevat algemene regels voor activiteiten in de fysieke leefomgeving. Artikel 4.3 bepaalt dat bij AMvB regels gesteld kunnen worden voor een aantal specifieke activiteiten die gevolgen hebben of kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. Dit betreft onder andere milieubelastende activiteiten, mijnbouwactiviteiten, ontgrondingsactiviteiten en stortingsactiviteiten op zee en activiteiten die raken aan de natuurbescherming. Artikel 4.23 geeft de mogelijkheid om beperkingen op te leggen in de nabijheid van mijnbouwinstallaties. De betrokken regels strekken er in ieder geval toe dat nadelige gevolgen voor het veilig en doelmatig gebruik van mijnbouwinstallaties worden voorkomen.

Hoofdstuk 5 van de Omgevingswet stelt regels vast omtrent omgevingsvergunningen en projectbesluiten. Artikel 5.1 somt activiteiten op die niet zonder omgevingsvergunning kunnen worden uitgevoerd. Afdeling 5.1 geeft verder regels met betrekking tot de procedures rond omgevingsvergunningen, waaronder de beoordeling van aanvragen van vergunningen. Afdeling 5.2 stelt regels ten aanzien van projectbesluiten.

Hoofdstuk 8 van de Omgevingswet geeft aanvullende regels voor populatiebeheer, schadebestrijding en jacht.

Hoofdstuk 10 van de Omgevingswet heeft betrekking op gedoogplichten. Hoofdstuk 13 van de Omgevingswet bevat financiële bepalingen en Hoofdstuk 16 stelt regels ten aanzien van procedures onder de wet. Afdeling 16.4 bevat regels met betrekking tot milieueffectrapportage en Natura-2000 gebieden. Afdeling 16.4.1 stelt regels voor milieueffectrapportage voor plannen en programma's en afdeling 16.4.2 voor milieueffectrapportage voor projecten. Afdeling 16.4.2 geeft onder andere algemene regels voor het aanwijzen mer-(beoordelings)plichtige projecten. Hoofdstuk 17 van de Wet stelt regels ten aanzien van adviesorganen en adviseurs en Hoofdstuk 18 bevat regels over handhaving en uitvoering en Hoofdstuk 19 over bevoegdheden in bijzondere omstandigheden. Hoofdstuk 20 van de Wet bevat regels over monitoring en informatie. Hoofdstuk 22 bevat bepalingen ten aanzien van overgangsrecht en Hoofdstuk 23 bevat overige en slotbepalingen.

Aan de Omgevingswet is verdere invulling gegeven door vier AMvBs: het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Omgevingsbesluit, het Besluit activiteiten leefomgeving en het Besluit bouwwerken leefomgeving. Het Besluit kwaliteit leefomgeving stelt de inhoudelijke normen voor gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk met het oog op het realiseren van de nationale doelstellingen en het voldoen aan internationale verplichtingen. Het Omgevingsbesluit regelt onder meer welk bestuursorgaan bevoegd gezag is om een omgevingsvergunning te verlenen, en de milieueffectrapportage.

Mijnbouwwet

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	4	
Titel:	Mijnbouwwet	
Type:	Wet- en Regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Wet van 31 oktober 2002, houdende, regels met betrekking tot het onderzoek naar en het winnen van delfstoffen en met betrekking tot met de mijnbouw verwante activiteiten (Mijnbouwwet)	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname: 31/10/2002 Datum inwerkingtreding: 1/1/2003	De milieuregelgeving voor de exclusieve economische zone en veiligheidszones vervat in de Mijnbouwwet zal op termijn vervangen worden door de Omgevingswet. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van EZ	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, continentaal plat	
Kruisverwijzing:	- Mijnbouwbesluit - Omgevingswet - Convenant olie en gasreserves en opslag van stoffen	
Uitvoerende wetgeving:	- Besluit van 6 december 2002, houdende regels ter uitvoering van de Mijnbouwwet (Mijnbouwbesluit) <i>Mijnbouwregeling</i>	
Trefwoorden:	Offshore mijnbouw, kabels/buisleidingen, installaties, milieu/verontreiniging	

Essentie:

De Mijnbouwwet beoogt één overzichtelijk en helder kader te bieden voor een verantwoorde en doelmatige mijnbouw, zowel voor de mijnbouw die plaatsvindt binnen het Nederlands grondgebied inclusief de territoriale zee, als voor de mijnbouw die plaatsvindt op het continentaal plat. Het continentaal plat omvat het onder de Noordzee gelegen deel van de zeebodem en de ondergrond daarvan voorbij de buitengrens van de territoriale zee (zie artikel 1(c)). Door deze definitie van het continentaal plat vervalt de betekenis van de grens van 3 zeemijl voor mijnbouwactiviteiten, zoals gehanteerd in eerdere mijnwetgeving (de Mijnwet 1810, de Mijnwet 1903, de Wet opsporing delfstoffen en de Mijnwet continentaal plat), grotendeels. Deze grens heeft thans slechts betekenis voor afdrachten in verband met het opsporen en winnen van delfstoffen.

Mijnbouwspecifieke zaken worden op basis van deze Wet geregeld, terwijl andere (algemene) zaken zo veel mogelijk worden overgelaten aan bestaande generieke wetgeving. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn een aantal omgevingsrechtelijke bepalingen overgegaan naar deze wet. Dit betreft onder andere de oprichting van mijnbouwwerken in de EEZ en de instelling van veiligheidszones rond mijnbouwinstallaties.

De Mijnbouwwet is van toepassing op de winning en opsporing van delfstoffen en aardwarmte en het opslaan van stoffen beneden de oppervlakte van de aardbodem. Delfstoffen zijn gedefinieerd als “in de ondergrond aanwezige mineralen of substanties van organische oorsprong, in een aldaar langs natuurlijke weg ontstane concentratie of afzetting, in vaste, vloeibare of gasvormige toestand, met uitzondering van brongas, kalksteen, zand, klei, schelpen en mengsels daarvan” (artikel 1(a)). Aardwarmte is gedefinieerd als “in de ondergrond aanwezige warmte die aldaar langs natuurlijke weg is ontstaan” (artikel 1(b)). CO₂-opslagcomplex is gedefinieerd als “opslagvoorkomen voor CO₂ en de omringende geologische gebieden die een weerslag kunnen hebben op de algehele integriteit van de opslag en de veiligheid ervan” (artikel 1 (s)).

De Wet is, met bepaalde uitzonderingen, slechts van toepassing voor zover delfstoffen op een diepte van meer dan 100 meter beneden de oppervlakte van de aardbodem aanwezig zijn. Dezelfde grens wordt gehanteerd ten aanzien van het opslaan van stoffen. Delfstoffen die zich op een geringere diepte bevinden vallen binnen het bereik van de Omgevingswet. De Wet is met betrekking tot aardwarmte slechts van toepassing voor zover deze op een diepte van meer dan 500 meter beneden de oppervlakte van de aardbodem aanwezig is (artikel 2).

De Mijnbouwwet bepaalt dat delfstoffen eigendom zijn van de staat. De eigendom van delfstoffen die met gebruikmaking van een winningsvergunning worden gewonnen, gaat door het winnen daarvan over op de vergunninghouder (artikel 3).

De overige bepalingen van de Wet voorzien hoofdzakelijk in algemene regels waaraan vergunningen of ontheffingen van vergunningen dienen te voldoen. Tevens voorziet de Wet in de mogelijkheid tot het stellen van nadere regels. De bevoegde instantie voor toepassing van de Wet is de Minister van EZ.

Hoofdstuk 2 van de Wet heeft betrekking op vergunningen voor het opsporen en winnen van delfstoffen. Hoofdstuk 2a van de Wet stelt regels ten aanzien van de toewijzing van zoekgebieden voor aardwarmte, startvergunningen voor aardwarmte en vervolvergunningen voor aardwarmte. Artikel 24b bepaalt dat het verboden is zonder een startvergunning aardwarmte of een vervolvergunning aardwarmte, aardwarmte op te sporen of te winnen. Hoofdstuk 3 van de Wet ziet op vergunningen voor het opslaan van stoffen en voor het opsporen van CO₂-opslagcomplexen. Het is verboden zonder een vergunning van de Minister van EZ delfstoffen en aardwarmte op te sporen of te winnen of stoffen op te slaan. Het verbod geldt niet voor bij AMvB omschreven categorieën. Hoofdstukken 2 en 3 geven aan onder welke omstandigheden een vergunning kan worden geweigerd en welke beperkingen en voorschriften aan vergunningen kunnen worden opgelegd. Tevens is aangegeven wat de procedure voor vergunningverlening is en de regels die van toepassing zijn op de wijziging, overdracht en intrekking van vergunningen.

Hoofdstuk 3a geeft de Minister van EZ de mogelijkheid om actief gebruik van vergunningen voor opsporing en winning van koolwaterstoffen in marginale velden op het Nederlands continentaal plat te stimuleren. De Minister stelt daartoe jaarlijks een inventarisatie op van gebieden waar in de voorafgaande twee kalenderjaren geen significante activiteiten hebben plaatsgevonden (artikel 32a). Voor de betreffende gebieden heeft de Minister de bevoegdheid gekregen om deze vergunningsgebieden te verkleinen (artikel 32b). Tot slot is bepaald welke gegevens worden vermeld in de beschikking omtrent de verkleining van een vergunningsgebied (artikel 32c). Zolang de partijen bij het op 31 augustus 2010 overeengekomen ‘Convenant ter bevordering van de opsporing en ontwikkeling van de olie- en gasreserves en de opslag van stoffen op het Nederlands deel van het continentaal plat’ actief uitvoering geven aan de bepalingen daaruit, zal de Minister geen gebruik maken van de wettelijke mogelijkheid voor gebiedsverkleining uit artikel 32b van de Wet.

Hoofdstuk 4 geeft regels ten aanzien van de zorg voor de goede uitvoering van activiteiten die onder de Wet vallen. De (laatste) houder van de vergunning dient alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs gevergd kunnen worden om te voorkomen dat als gevolg van de met gebruikmaking van de vergunning verrichte activiteiten:

- nadelige gevolgen voor het milieu worden veroorzaakt;
- schade door bodembeweging wordt veroorzaakt;
- de veiligheid wordt geschaad; of
- het belang van een planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen of aardwarmte wordt geschaad (artikel 33).

Het winnen van delfstoffen en aardwarmte en het opslaan van stoffen dient te geschieden in overeenstemming met een (winnings)plan, dat instemming van de Minister van EZ behoeft (artikel 34). Hoofdstuk 4 geeft aan welke onderwerpen in een plan aan de orde dienen te komen en op welke gronden de Minister instemming met een plan kan weigeren. Hoofdstuk 4 geeft aan welke nadere regels de Minister van EZ kan stellen ten aanzien van de in dit Hoofdstuk aan de orde zijnde zaken.

Niet meer in gebruik zijnde installaties dienen te worden verwijderd (artikel 44). De Minister van EZ kan de verplichting tot verwijdering beperken tot een door hem te bepalen diepte beneden de bodem van een oppervlaktewater. De Minister kan bepalen dat een op of in het continentaal plat gelegen kabel of pijplijn, gebruikt voor het opsporen of winnen van delfstoffen of aardwarmte of het opslaan van stoffen, na het gebruik dient te worden verwijderd (artikel 45). De bepalingen over de verwijdering van installaties zullen worden gewijzigd na de inwerkingtreding van de Wet van 27 januari 2021 tot wijziging van de Mijnbouwwet. Deze wijzigingen hebben tot doel te voorkomen dat de olie- en gasinfrastructuur voortijdig wordt ontmanteld en verwijderd. Enerzijds voorkomt dit de te snelle afname van de gaswinning en anderzijds dat deze infrastructuur op zee niet meer kan worden ingezet voor vormen van duurzame energie,

Hoofdstuk 5 van de Wet heeft betrekking op financiële bepalingen. Hoofdstuk 6 van de Wet ziet op een aantal publieke lichamen die betrokken zijn bij de uitvoering van de Wet. Hoofdstuk 7 van de Wet bevat rapportageverplichtingen en hoofdstuk 8 heeft betrekking op toezicht en handhaving. Hoofdstuk 9 ziet op het Waarborgfonds mijnbouwschade en hoofdstuk 9a op de coördinatie van de aanleg of uitbreiding van mijnbouwwerken en pijpleidingen voor de winning van koolwaterstoffen en de opslag van stoffen. Hoofdstuk 10 heeft betrekking op rechtsbescherming.

De Mijnbouwwet is uitgewerkt in het Mijnbouwbesluit en de Mijnbouwregeling.

Mijnbouwbesluit

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	5	
Titel:	Mijnbouwbesluit	
Type:	Wet- en Regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Besluit van 6 december 2002, houdende regels ter uitvoering van de Mijnbouwwet (Mijnbouwbesluit)	
Verwijzing:	Tekst van het besluit	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname: 6/12/2002 Datum inwerkingtreding: 1/1/2003	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van EZ	Bij de uitvoering van enkele bepalingen in de Mijnbouwwet is de medewerking van de Minister van I&W vereist, zoals bij het verrichten van verkenningsonderzoek en bij ontheffing voor verkeertekens op mijnbouwinstallaties. Bij mijnbouwgerelateerde activiteiten in of boven oefen- en schietgebieden is tevens de medewerking van de Minister van Defensie nodig.
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, continentaal plat	
Kruisverwijzing:	- Mijnbouwwet <i>Besluit Erfgoedwet archeologie</i>	
Uitvoerende wetgeving:	<i>Mijnbouwregeling</i>	
Trefwoorden:	Offshore mijnbouw, kabels/buisleidingen, installaties, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Het Mijnbouwbesluit werkt de hoofdelementen van de Mijnbouwwet uit. Meer technische details van de mijnwetgeving zijn uitgewerkt in de Mijnbouwregeling.

Het Mijnbouwbesluit heeft mede tot doel het verzekeren van planmatig beheer van voorkomens, de bescherming van de veiligheid en het milieu, en het beperken van schade ten gevolge van het bewegen van de aardbodem.

Het Mijnbouwbesluit bevat de volgende hoofdstukken:

- Algemeen (Hoofdstuk 1);
- Verkenningsonderzoek (Hoofdstuk 2);
- Het winnen en opslaan van stoffen (Hoofdstuk 3);
- Het opsporen en winnen van aardwarmte (Hoofdstuk 3a)
- Het meten van bodembeweging (Hoofdstuk 4);
- Mijnbouwwerken (Hoofdstuk 5);
- Pijpleidingen en kabels (Hoofdstuk 6);
- Verstrekking, beheer en gebruik van gegevens (Hoofdstuk 7);
- Waarborgfonds mijnbouwschade (Hoofdstuk 8);
- Splitsen en samenvoegen van vergunningen (Hoofdstuk 9);
- De veiligheid van groeven (Hoofdstuk 10);
- Overgangsbepalingen (Hoofdstuk 11);
- Wijziging van enige algemene maatregelen van bestuur (Hoofdstuk 12);
- Slotbepalingen (Hoofdstuk 13).

Wet basisregistratie ondergrond

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	6	
Titel:	Wet basisregistratie ondergrond	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Wet van 30 september 2015, houdende regels omtrent de basisregistratie ondergrond	
Verwijzing:	Tekst van de wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 30/09/2015 Datum inwerkingtreding: 01/01/2018	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, continentaal plat	
Kruisverwijzing:		
Uitvoerende wetgeving:	<i>Besluit basisregistratie ondergrond</i>	
Trefwoorden:	ruimtelijke ordening	

Essentie:

De Wet basisregistratie ondergrond voorziet in een basisregistratie met gegevens over de geologische en bodemkundige opbouw van de ondergrond, ondergrondse constructies en gebruiksrechten in relatie tot de ondergrond. De Wet basisregistratie ondergrond is van toepassing in de territoriale zee en het continentale plat.

De Wet basisregistratie ondergrond heeft als doel het aan eenieder beschikbaar stellen van de gegevens en modellen over de ondergrond die bij of krachtens de in de Wet basisregistratie ondergrond gestelde regels in de registratie ondergrond zijn opgenomen, ter bevordering van:

- een goede vervulling van publiekrechtelijke taken, voor zover deze gegevens en modellen daarvoor noodzakelijk zijn; en
- een efficiënte uitwisseling en een efficiënt gebruik van geoinformatie (artikel 2).

De Minister van I&W zorgt er voor dat de basisregistratie ondergrond zodanig wordt opgezet dat de inhoud daarvan duurzaam wordt bewaard en te allen tijde binnen een redelijke termijn raadpleegbaar en beschikbaar is (artikel 5). Bij regeling van de Minister van I&W wordt een beheerder aangewezen, die is belast met het operationeel beheer van de basisregistratie ondergrond. (artikel 6).

Hoofdstuk 2 van de Wet basisregistratie ondergrond ziet op het register brondocumenten ondergrond. De wet definieert een brondocument als een document waarin rechtsfeiten of andere voor de basisregistratie ondergrond relevante feiten zijn neergelegd (artikel 1). Artikel 9 bepaalt dat een bestuursorgaan dat bij de uitvoering van een wettelijke taak of bij het verrichten van werkzaamheden een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen brondocument ontvangt met betrekking tot de ondergrond van Nederland of het continentaal plat, dat brondocument levert aan de Minister van I&W. De Minister van I&W draagt zorg voor de inschrijving van aangeleverde brondocumenten in het register brondocumenten ondergrond.

Hoofdstuk 3 van de Wet basisregistratie ondergrond heeft betrekking op de registratie ondergrond. De Minister van I&W draagt zorg voor de verwerking in de registratie ondergrond van de gegevens en modellen die zijn opgenomen in brondocumenten die in het register brondocumenten ondergrond zijn ingeschreven (artikel 14). Hoofdstuk 3 stelt verder vast welke specifieke gegevens opgenomen dienen te worden in het register ondergrond (artikelen 19 tot en met 22).

Hoofdstuk 4 van de Wet basisregistratie ondergrond regelt de inzage, verstrekking en het gebruik van gegevens opgenomen in de registratie ondergrond. De Minister van I&W verleent aan eenieder inzage in de registratie ondergrond, het register brondocumenten ondergrond en het register inzake meldingen modellen en verstrekt aan eenieder op verzoek de in de registratie ondergrond opgenomen gegevens en authentieke modellen (artikel 24). Hierbij is artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur van overeenkomstige toepassing op de inzage in en het verstrekken van gegevens of authentieke modellen (artikel 24). Hoofdstuk 5 van de Wet basisregistratie ondergrond regelt de wijziging van gegevens opgenomen in de registratie ondergrond.

Visserijwet

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	7	
Titel:	Visserijwet	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Wet van 30 mei 1963, houdende nieuwe regelen omtrent de visserij	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 30/05/1963 Datum inwerkingtreding: 01/06/1964	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Visserijzone	De Visserijwet maakt een onderscheid tussen zeevisserij, kustvisserij en binnenvisserij. Deze drie soorten visserij zijn in de Wet afzonderlijk geregeld. Onder zeevisserij wordt verstaan het vissen in zee, met inbegrip van het vissen in de visserijzone en in daaraan grenzende, bij AMvB als zeegebied aangewezen wateren; onder kustvisserij het vissen in de bij AMvB als kustwater aangewezen wateren en onder binnenvisserij het vissen in de overige wateren van Nederland. Het Besluit aanwijzing zeegebied en kustwateren wijst een aantal (additionele) gebieden aan als "zeegebied" en "kustwater". De visserijzone is gedefinieerd in artikel 1, vierde lid, onder a, van de Visserijwet, dat deze zone definieert als de "zone bestaand uit de territoriale zee van Nederland, vastgesteld bij artikel 1 van de Wet grenzen Nederlandse territoriale zee, en de exclusieve economische zone van het Koninkrijk, voorzover deze betrekking heeft op het Europese deel van Nederland".
Kruisverwijzing:	- Voedsel uit zee en grote wateren; Visie voor voedselwinning op weg naar 2050 - Haaïen- en Roggen Actieplan 2022-2027 - Verordening gemeenschappelijk visserijbeleid	
Uitvoerende wetgeving:	- Besluit van 21 april 1970, houdende uitvoering van artikel 1, vierde lid, onder b en c, van de Visserijwet 1963 (Besluit aanwijzing zeegebied en kustwateren 1970) - Besluit van 25 november 1977, houdende bepalingen omtrent de uitoefening van de zee- en	Naast deze besluiten zijn er nog een groot aantal andere uitvoerende besluiten die zijn gebaseerd op de Visserijwet.

Veld	Invulling	Toelichting
	<i>kustvisserij (Reglement zee- en kustvisserij 1977)</i>	
Trefwoorden:	Visserij, natuur en ecologie	De Wet bepaalt dat bij het stellen van regels voor de zeevisserij rekening kan worden gehouden met de belangen van de natuurbescherming en dat bij het stellen van regels in het belang van de kustvisserij en de binnenvisserij mede rekening wordt gehouden met de belangen van de natuurbescherming.

Essentie:

De Visserijwet 1963 vormt de basis van de Nederlandse visserijwetgeving. De Wet bevat zowel rechtstreeks toepasselijke bepalingen als bevoegdheden voor het opstellen van nadere regelgeving. De Minister van LNV is verantwoordelijk voor uitvoering van de Visserijwet. De Wet dient mede als wettelijke basis voor de uitvoering van de verplichtingen voor Nederland die voortvloeien uit het gemeenschappelijk visserijbeleid van de EU en internationale visserijverdragen.

De Visserijwet maakt een onderscheid tussen zeevisserij, kustvisserij en binnenvisserij. Deze drie soorten visserij zijn in de Wet afzonderlijk geregeld. Onder zeevisserij wordt verstaan "het vissen in zee, met inbegrip van het vissen in de visserijzone en in daaraan grenzende, bij [AMvB] als zeegebied aangewezen wateren"; onder kustvisserij "het vissen in de bij [AMvB] als kustwater aangewezen wateren" en onder binnenvisserij "het vissen in de overige wateren van Nederland" (artikel 1). Het besluit van 21 april 1970, houdende uitvoering van artikel 1, vierde lid, onder b en c, van de Visserijwet 1963 (Besluit aanwijzing zeegebied en kustwateren) wijst een aantal (additionele) gebieden aan als "zeegebied" en "kustwater". De visserijzone is gedefinieerd in artikel 1, vierde lid, onder a van de Visserijwet: De binnengrens van de visserijzone wordt gevormd door de basislijn vanwaar de territoriale zee wordt gemeten en de buitengrens samenvalt met de buitengrens van het continentaal plat en de EEZ.

Hoofdstuk I van de Visserijwet bevat algemene bepalingen. In dit hoofdstuk wordt onder andere vastgesteld wat wordt verstaan onder vis en visserij. Tevens stelt dit hoofdstuk algemene regels ten aanzien van minimummaten, gesloten tijden, welzijnsregels en andere maatregelen in het belang van de visserij.

Hoofdstuk II van de Visserijwet voorziet in de mogelijkheid bij of krachtens AMvB regels te stellen betreffende het registreren van en het voeren van lettertens en nummers door vissersvaartuigen.

Hoofdstuk IIA van de Visserijwet voorziet in de mogelijkheid bij of krachtens AMvB ter uitvoering van op grond van internationale overeenkomsten of van besluiten van volkenrechtelijke organisaties opgelegde verplichtingen of verleende bevoegdheden regels te stellen in het belang van de visserij. Deze bepaling heeft met name belang voor EU-regelgeving en internationale visserijverdragen.

Hoofdstuk III van de Visserijwet geeft nadere regels ten aanzien van de zeevisserij. In het belang van de zeevisserij kunnen bij of krachtens AMvB regels worden gesteld, die kunnen strekken tot instandhouding dan wel uitbreiding van de visvoorraden of tot een beperking van de vangstcapaciteit. Zij kunnen mede voorschriften omvatten in het belang van de naleving van deze regels. De Wet bepaalt verder dat bij het stellen van regels voor de zeevisserij rekening kan worden gehouden met de belangen van de natuurbescherming (artikel 4(1)).

Hoofdstukken IV en V van de Visserijwet geven nadere regels ten aanzien van de kustvisserij en de binnenvisserij. De Wet bepaalt dat bij het stellen van regels in het belang van de kustvisserij en de binnenvisserij mede rekening wordt gehouden met de belangen van de natuurbescherming (artikelen 9(2) en 16(2)).

Hoofdstuk VI van de Visserijwet betreft toezichts-, dwang- en strafbepalingen en geeft tevens de mogelijkheid tot bestuurlijke maatregelen, zoals het instellen van een visserijverbod in het belang van de volksgezondheid.

Erfgoedwet

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	8	
Titel:	Erfgoedwet	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:		
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 9 december 2015 Datum inwerkingtreding: 1 juli 2016	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van OC&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, aansluitende zone	De Erfgoedwet is van toepassing op het grondgebied, inclusief de territoriale zee. Hoofdstuk 5 over de archeologische monumentenzorg is tevens van toepassing in de aansluitende zone. Het Mijnbouwbesluit bepaalt dat indien bij mijnbouwactiviteiten op het continentaal plat een archeologisch monument als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet of een vermoedelijk archeologisch monument wordt gevonden of een archeologische vondst als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet wordt aangetroffen, artikel 5.10 van de Erfgoedwet van toepassing is en dat de artikelen 56, 58, eerste lid, en 59 van de Monumentenwet 1988, zoals die wet luidde voor inwerkingtreding van de Erfgoedwet, van overeenkomstige toepassing zijn.
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • Mijnbouwbesluit • <i>Handhavingsplan cultureel erfgoed Noordzee en Waddenzee</i> • <i>North Sea Prehistory Research and Management Framework (NSPRMF) 2019</i> • <i>Visie Erfgoed en Ruimte</i> • Verdrag cultureel erfgoed onder water • <i>Verdrag van Valletta (Verdrag van Malta)</i>	
Uitvoerende wetgeving:	• <i>Besluit Erfgoedwet archeologie</i>	
Trefwoorden:	Archeologie, wetenschappelijk onderzoek	

Essentie:

De Erfgoedwet is van toepassing op het grondgebied, inclusief de territoriale zee. Hoofdstuk 5 over de archeologische monumentenzorg is tevens van toepassing in de aansluitende zone. De Erfgoedwet vervangt de Monumentenwet 1988.

Het Mijnbouwbesluit bepaalt dat indien bij mijnbouwactiviteiten op het continentaal plat een archeologisch monument als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet of een vermoedelijk archeologisch monument wordt gevonden of een archeologische vondst als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet wordt aangetroffen, artikel 5.10 van de Erfgoedwet van toepassing is en dat de artikelen 56, 58, eerste lid, en 59 van de Monumentenwet 1988, zoals die wet luidde voor inwerkingtreding van de Erfgoedwet, van overeenkomstige toepassing zijn.

Voor de territoriale zee en de aansluitende zone is met name hoofdstuk 5 van de Erfgoedwet, dat ziet op archeologische monumentenzorg, van belang. Hierbij kan worden opgemerkt dat uit de ervaring met de Monumentenwet 1988 in de afgelopen jaren was gebleken dat de bescherming van archeologisch erfgoed onder water onvoldoende was. In de praktijk bleek het verbod tot het verrichten van een opgraving op zee niet te handhaven. De problematiek zat vooral in de wijze waarop archeologische monumenten en het doen van opgravingen waren omschreven. In tegenstelling tot op het land, liggen maritieme archeologische monumenten vaak op de bodem in plaats van in de bodem. Verwijdering van dat erfgoed kan dan zonder (merkbare) verstoring van de bodem geschieden. Daarnaast liggen toebehoren van bijvoorbeeld een scheepswrak vaak rond een wrak en is achteraf lastig aan te tonen dat deze spullen tot dat wrak behoorden. Tot slot is er bij erfgoed onder water doorgaans geen sprake van het opsporen of onderzoeken van archeologische monumenten. Het erfgoed is zichtbaar en wordt simpelweg meegenomen zonder dat van opsporen gesproken kan worden. Naar aanleiding van deze problematiek zijn in de Erfgoedwet enkele aanpassingen aangebracht in de formuleringen rond archeologische monumenten en opgravingen. Deze aanpassingen beogen de oorspronkelijk bedoelde bescherming van maritiem erfgoed te garanderen.

Het uitgangspunt van hoofdstuk 5 van de Erfgoedwet is een opgravingsverbod (artikel 5.1). Een opgraving is in dit artikel gedefinieerd als handelingen te verrichten met betrekking tot het opsporen, onderzoeken of verwerven van cultureel erfgoed of onderdelen daarvan, waardoor verstoring van de bodem, of verstoring of gehele of gedeeltelijke verplaatsing of verwijdering van een archeologisch monument of cultureel erfgoed onder water optreedt.

Opgravingen kunnen slechts worden uitgevoerd met een certificaat dat op aanvraag wordt verstrekt door een instelling die door de Minister van OC&W hiertoe is aangewezen (artikelen 5.1 en 5.2). Artikel 5.4 bevat de voorwaarden die aan een certificaat zijn verbonden. De houder van het certificaat is onder andere verplicht de opgraving op een professionele wijze te verrichten. Artikel 5.5 maakt het mogelijk bij of krachtens AMvB nadere regels aan de certificering te stellen. De melding van opgravingen, het overdragen van vondsten en het eigendom van vondsten is geregeld in de artikelen 5.6 en 5.7. Een archeologische vondst die is aangetroffen bij een opgraving en waarop niemand zijn recht van eigendom kan bewijzen, is eigendom van de Staat, indien de vondst is aangetroffen buiten het grondgebied van enige gemeente. Dit betreft het deel van de territoriale zee voorbij het gemeentelijk ingedeelde gebied en de aansluitende zone. Artikel 5.10 regelt archeologische toevalsvondsten. Een persoon die anders dan bij het verrichten van opgravingen een vondst doet waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een archeologische vondst betreft, meldt dit zo spoedig mogelijk bij de Minister van OC&W.

In de Visie Erfgoed en Ruimte is als doelstelling voor de Noordzee opgenomen om het cultureel erfgoed goed te positioneren bij ruimtelijke ontwikkelingen op de Noordzee.

Wet installaties Noordzee

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	9	
Titel:	Wet installaties Noordzee	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Wet van 3 december 1964, houdende voorzieningen ten aanzien van installaties op de bodem van de Noordzee	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 03/12/1964 Datum inwerkingtreding: 05/12/1964	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van J&V	De Minister van J&V is verantwoordelijk voor de uitvoering van de strafrechtelijke aspecten van de Wet. De verantwoordelijkheid van andere ministeries is afhankelijk van het type voorschrift dat op basis van de Wet wordt aangenomen.
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Continentaal plat	
Kruisverwijzing:		
Uitvoerende wetgeving:	<i>Besluit van 8 december 1964, tot toepassing van artikel 4 van de Wet installaties Noordzee</i>	
Trefwoorden:	Installaties	

Essentie:

De Wet installaties Noordzee dient als basis voor het treffen van voorzieningen ter bescherming van rechtsbelangen ten aanzien van installaties opgericht buiten de territoriale wateren op de bodem van het deel van de Noordzee waarvan de grenzen samenvallen met die van het aan Nederland toekomende gedeelte van het continentaal plat (aanhef en artikel 1).

Artikel 2 van de Wet bepaalt dat de Nederlandse strafwet toepasselijk is op ieder die zich op of met betrekking tot een installatie ter zee aan enig strafbaar feit schuldig maakt. De Wet biedt middels artikel 3 de mogelijkheid om bij AMvB andere Nederlandse wettelijke voorschriften van toepassing te verklaren ten aanzien van installaties ter zee. Artikel 5 voorziet in de mogelijkheid om bij AMvB ten aanzien van daarin te omschrijven installaties ter zee de toepasselijkheid van de Nederlandse strafwet en van de krachtens artikel 3 aangewezen wettelijke voorschriften uit te sluiten of te beperken. Op grond van artikel 6 van de Wet moet een AMvB gegrond op artikel 3 of artikel 5 onverwijld worden ingetrokken, indien niet binnen drie maanden na inwerkingtreding een wetsvoorstel bij de Staten-Generaal is ingediend ter vervanging van die maatregel.

De Wet voorziet in de mogelijkheid om bij AMvB de bevoegde autoriteiten, colleges en ambtenaren belast met de uitvoering van de krachtens artikel 3 van toepassing verklaarde voorschriften, dan wel het ten uitvoer leggen van rechterlijke uitspraken, aan te wijzen (artikel 4). Hier is uitvoering aan gegeven door middel van een Besluit van 8 december 1964, tot toepassing van artikel 4 van de Wet installaties Noordzee. Dit Besluit wijst het arrondissement van de rechtbank te Amsterdam aan als bevoegd rechtscollege voor strafbare feiten begaan op installaties in de zin van de Wet. De zaak wordt behandeld en beslist door de kantonrechter van de rechtbank. De AMvB verschaft opsporingsambtenaren, deurwaarders en ambtenaren de mogelijkheid hun bevoegdheden uit te oefenen op installaties ter zee.

Wet windenergie op zee

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	10	
Titel:	Wet windenergie op zee	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Wet van 24 juni 2015, houdende regels omtrent windenergie op zee	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 24/6/2015 Datum inwerkingtreding: 1/7/2015	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van EZ	Artikel 3 van de wet bepaalt dat de Minister van EZ kavelbesluiten kan nemen in overeenstemming met de Minister van I&W
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee; exclusieve economische zone	
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • <i>Beleidsregel instelling veiligheidszone windparken op zee</i> • Nationaal Waterprogramma 2022-2027 • Programma Noordzee 2022-2027 • <i>Klimaatakkoord</i> • <i>Kader Ecologie en Cumulatie 3.0: Beschrijving en beoordeling van cumulatieve effecten bij uitvoering van de routekaart windenergie op zee tot 2030</i> • <i>Afwegingskader voor veilige afstanden tussen scheepvaartroutes en windparken op zee</i> • <i>Scheepvaartveiligheid en windparken op zee</i> • <i>Schipperen met ruimte</i> • <i>Verdiepingsnota Monitoring en Onderzoeksprogramma Scheepvaartveiligheid Wind op Zee</i> • <i>Beleidsadvies scheepvaartveiligheid windparken op zee</i> • <i>Windenergie Infrastructuurplan Noordzee</i> • Richtlijn hernieuwbare energie • <i>Political Declaration on Energy Cooperation between the North Seas Countries and the European Commission on behalf of the European Union</i>	
Uitvoerende wetgeving:	• <i>Regeling van de Minister van Economische Zaken van 30 juni 2015, nr. WJZ/15083277, houdende regels ter uitvoering van de Wet</i>	

Veld	Invulling	Toelichting
	<i>windenergie op zee (Uitvoeringsregeling windenergie op zee)</i>	
Trefwoorden:	Installaties, natuur en ecologie, ruimtelijke ordening, windenergie;	

Essentie:

De Wet windenergie op zee voorziet in een integraal wettelijk kader voor het op grote schaal realiseren van windenergie op zee. De wet is beoogd om te leiden tot kostenreductie bij de planning en aanleg van windparken en kortere doorlooptijden. Hierbij is een aantal uitgangspunten gehanteerd. Ontwikkelaars krijgen de zekerheid dat een beoogde locatie geschikt is voor windmolens en de voorwaarden waaronder men het windpark kan ontwikkelen. Tevens biedt de wet ontwikkelaars de ruimte om te kiezen uit diverse techniekopties binnen de gestelde natuur- en milieukaders. Verder reduceert de wet het aantal beslismomenten om stapeling van bezwaar en beroep, en daarmee samenhangende lange doorlooptijden, te voorkomen. De wet gaat uit van een planmatige aanpak om de samenhang tussen optimaal ruimtegebruik op zee en land, de ontwikkeling van het elektriciteitsnetwerk en de ontwikkeling van windparken te borgen. De Wet windenergie op zee is van toepassing in de territoriale zee en de exclusieve economische zone (artikel 2).

Hoofdstuk 2 van de Wet windenergie op zee creëert het kader voor het nemen van kavelbesluiten. Een kavel is gedefinieerd als een locatie voor een windpark, terwijl een kavelbesluit is gedefinieerd als een besluit waarin een kavel en een tracé voor een aansluitverbinding zijn aangewezen (artikel 1). Een kavelbesluit kan worden genomen door de Minister van EZ in overeenstemming met de Minister van I&W (artikel 3). Een kavel kan slechts worden aangewezen binnen gebieden die in het nationaal waterprogramma bedoeld in de Omgevingswet zijn aangewezen als voor windenergie geschikte gebieden. Bij de afweging tot het nemen van een kavelbesluit dient de Minister van EZ het volgende te betrekken (artikel 3):

- de vervulling van maatschappelijke functies van de zee, waaronder het belang van een doelmatig ruimtegebruik van de zee;
- de gevolgen van een aanwijzing voor derden;
- het milieubelang, waaronder het ecologisch belang;
- de kosten om een windpark in het gebied te realiseren; en
- het belang van een doelmatige aansluiting van een windpark op een net.

Artikel 4 van de Wet stelt vast welke regels en voorschriften in ieder geval aan een kavelbesluit dienen te worden verbonden. Artikel 5 verklaart dat artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Omgevingswet niet van toepassing is op Natura 2000-activiteiten (gedefinieerd als activiteiten, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de habitatrichtlijn dat niet direct verband houden met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied) waarop het kavelbesluit van toepassing is. Indien die Natura 2000-activiteiten afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, zijn artikel 16.53c van de Omgevingswet en de op grond van de artikelen 5.18 en artikel 16.6 van die wet gestelde regels over Natura 2000-activiteiten van overeenkomstige toepassing op het vaststellen van een kavelbesluit. Artikel 7 maakt het mogelijk voor de Minister van EZ om in een kavelbesluit af te wijken van het vereiste, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet dat een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten alleen plaats kan vinden met een omgevingsvergunning. Een dergelijke afwijking is alleen toegestaan indien is voldaan aan voorwaarden die zijn geformuleerd in de Omgevingswet. Aan een afwijking kunnen voorschriften worden verbonden en deze kan onder beperkingen worden vastgesteld. In kavelbesluiten zijn mitigerende maatregelen opgenomen ter bescherming van onder meer bruinvissen, zeehonden, vissen, vogels en vleermuizen.

Hoofdstuk 3 van de Wet windenergie op zee heeft betrekking op vergunningen. Het is verboden zonder vergunning van de Minister van EZ een windpark te bouwen of te exploiteren in de territoriale zee of de exclusieve economische zone (artikel 12). Een vergunning wordt niet verleend voor een gebied dat is gelegen buiten een kavel en het tracé voor de aansluitverbinding dat is aangewezen op grond van de Wet of een kavel waarvoor reeds een vergunning is verleend (artikel 13). Hoofdstuk 3 stelt ook andere voorwaarden aan de inhoud en verlening van vergunningen.

Hoofdstuk 4 van de Wet windenergie op zee stelt regels voor toezicht en handhaving, hoofdstuk 5 bevat wijzigingen van andere wetten, en hoofdstuk 7 bevat overgangs- en slotbepalingen.

Wrakkenwet

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	11	
Titel:	Wrakkenwet	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Wet van 19 juli 1934, tot vaststelling van bepalingen omtrent de opruiming van vaartuigen en andere voorwerpen, in openbare wateren gestrand, gezonken of aan den grond geraakt of in waterkeringen of andere waterstaatswerken vastgeraakt	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname: 19/07/1934 Datum inwerkingtreding: 03/09/1934	De Wet zal op termijn vervangen worden door de Omgevingswet. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee	
Kruisverwijzing:	- Erfgoedwet - Omgevingswet - Wet bestrijding maritieme ongevallen - Beleidsbrief maritieme noodhulp - Wrakopruimingsverdrag	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Scheepvaart	

Essentie:

De Wrakkenwet stelt bepalingen omtrent de opruiming van vaartuigen en andere voorwerpen, die in openbare wateren gestrand, gezonken of aan de grond geraakt of in waterkeringen of andere waterstaatswerken vastgeraakt zijn. De Wrakkenwet bepaalt dat de territoriale wateren (binnenwateren en territoriale zee) mede worden aangemerkt als openbare wateren in de zin van de Wet (artikel 1).

De Wet geeft de beheerder van het water of een waterstaatswerk de bevoegdheid vast te stellen of opruiming van een vaartuig of ander voorwerp noodzakelijk is en stelt de daarbij te volgen procedure vast. Wrakken kunnen door de beheerder van het water of een waterstaatswerk worden opgeruimd zonder dat belanghebbenden hem aansprakelijk kunnen stellen voor de door de opruiming toegebrachte schade aan het wrak. De Wet maakt het mogelijk het wrak en de goederen te verkopen zonder toestemming van de belanghebbende (parate executierecht).

Artikel 10 van de Wet bevat een bepaling omtrent het verhalen van de kosten die krachtens de Wet worden gemaakt.

Met de inwerkingtreding van de Wet bestrijding maritieme ongevallen is aan de Wrakkenwet toegevoegd dat artikelen 1 tot en met 4 en 10 tot en met 12 niet van toepassing zijn op zeeschepen waarop de Wet

bestrijding maritieme ongevallen van toepassing is (artikel 12a). De artikelen 5 tot en met 8 van de Wrakkenwet inzake markering en opruiming zijn in dit geval van toepassing overeenkomstig de Wet bestrijding maritieme ongevallen. Het zogenoemde parate executierecht op schip en/of lading blijft van toepassing op zeeschepen.

Wet bestrijding maritieme ongevallen

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	12	
Titel:	Wet bestrijding maritieme ongevallen	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Regels ten aanzien van de bestrijding van maritieme ongevallen, met inbegrip van wijziging van Boek 8 van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten, ter uitvoering van het op 18 mei 2007 tot stand gekomen Verdrag van Nairobi inzake het opruimen van wrakken (Wet bestrijding maritieme ongevallen)	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 14/10/2015 Datum inwerkingtreding: 01/01/2016	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee en exclusieve economische zone	Hoofdstuk 2 van de wet is van toepassing in de territoriale zee en de exclusieve economische zone. Hoofdstuk 3 van de wet is van toepassing in de territoriale zee en de interventiezone (gedefinieerd als het gedeelte van de Noordzee dat zich uitstrekt in het noorden tot de breedtegraad van 56° N en in het zuiden tot de breedtegraad van 51°10' N, voor zover niet behorend tot territoriale zee van Nederland of een andere staat (artikel 1.o)).
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • Wrakkenwet • Beleidsbrief maritieme noodhulp • <i>Incidentbestrijdingsplan Noordzee</i> • Wrakopruimingsverdrag • Interventieverdrag	
Uitvoerende wetgeving:	• <i>Besluit Incidentbestrijdingsplan Noordzee</i> • <i>Besluit uitvoerings- en handhavingsvoorzieningen Wet bestrijding maritieme ongevallen</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart	

Essentie:

De Wet bestrijding maritieme ongevallen dient ter implementatie van het Wrakopruimingsverdrag en het Interventieverdrag. Daarnaast wordt het Wrakopruimingsverdrag geïmplementeerd door de toevoeging van een afdeling aan titel 6, van Boek 8 van het Burgerlijk Wetboek. De Wet bestrijding maritieme ongevallen regelt de gang van zaken na het ontstaan van gevaar met een zeeschip, met name een meldingsplicht voor de kapitein, alsmede voorschriften voor het opruimen van het wegnemen van

het gevaar en (losgeslagen) lading door de geregistreerde eigenaar van het zeeschip of, voor zover nodig, vanwege de Minister van I&W.

De Wet bestrijding maritieme ongevallen bevat ook geactualiseerde voorschriften voor overheidsop treden dat nodig kan zijn voor ongevallen en voorvallen voor dreigend gevaar met een zeeschip. Deze voorschriften zijn met name ontleend aan de Wet bestrijding ongevallen Noordzee, die diende ter implementatie van het Interventieverdrag en die is komen te vervallen met de inwerkingtreding van de Wet bestrijding maritieme ongevallen.

Hoofdstuk 2 van de Wet bestrijding maritieme ongevallen is van toepassing in de territoriale zee en de exclusieve economische zone, terwijl hoofdstuk 3 van de wet van toepassing is in de territoriale zee en de interventiezone (gedefinieerd als het gedeelte van de Noordzee dat zich uitstrekt in het noorden tot de breedtegraad van 56° N en in het zuiden tot de breedtegraad van 51°10' N, voor zover niet behorend tot territoriale zee van Nederland of een andere staat (artikel 1.o)).

Hoofdstuk 1 van de Wet bestrijding maritieme ongevallen, dat algemene bepalingen bevat, definieert onder andere de termen schip, kapitein, maritiem ongeval, wrak en gevaar.

Hoofdstuk 2 van de Wet bestrijding maritieme ongevallen bevat bepalingen ten aanzien van wrakken. Hoofdstuk 2 is van toepassing op een wrak dat als gevolg van een maritiem ongeval een gevaar vormt in de Nederlandse territoriale zee of de Nederlandse exclusieve economische zone, voor zover niet elders in dit hoofdstuk anders is bepaald. Hoofdstuk 2 is overeenkomstig van toepassing op de Nederlandse binnenwateren (artikel 4). Artikel 5 stelt een meldingsplicht vast voor de kapitein of de exploitant van een schip indien zich een maritiem ongeval heeft voorgedaan waarbij een schip of een deel van een schip is gezonken of gestrand, op het punt van zinken of stranden staat of naar redelijkerwijs verwacht kan worden, zal zinken of stranden indien niet reeds doeltreffende maatregelen worden genomen om hulp te verlenen, of een door een schip op zee verloren zaak is gestrand, gezonken of op zee op drift geraakt. Deze melding dient te geschieden aan de Minister van I&W.

Artikelen 7 en 8 van de wet bepalen de maatregelen die de Minister van I&W dient te nemen na een melding wat betreft lokaliseren, markeren, waarschuwen en vaststellen van gevaar. Indien de Minister heeft vastgesteld dat een wrak een gevaar vormt draagt de geregistreerde eigenaar er zorg voor dat het wrak wordt opgeruimd (artikel 9). De navolgende artikelen maken het mogelijk nadere voorwaarden aan de opruiming te stellen. Indien de geregistreerde eigenaar verzuimt het wrak binnen de vastgestelde termijn op te ruimen, of indien geen contact kan worden gelegd met de geregistreerde eigenaar, kan de Minister van I&W het wrak doen opruimen (artikel 13).

Hoofdstuk 3 heeft betrekking op maritieme ongevallen. Artikelen 15 en 16 zien op de territoriale zee. De kapitein of de geregistreerde eigenaar van een schip dat is betrokken bij een maritiem ongeval in de territoriale zee is verplicht de nodige maatregelen te nemen om gevaar als gevolg van dat ongeval te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken, en is verplicht alle nodige medewerking te verlenen aan de toepassing van maatregelen op basis van de wet door de Minister van I&W genomen (artikel 15). Die maatregelen kunnen genomen worden die nodig zijn om een veilige vaart en de veiligheid van personen te verzekeren en het mariene milieu en het kustmilieu te beschermen (artikel 16). Artikel 16 geeft ook aan welke omstandigheden aanleiding kunnen geven tot het nemen van deze maatregelen.

Artikelen 17 en 18 zien op de maatregelen die genomen kunnen worden in de boven gedefinieerde interventiezone. Indien na een maritiem ongeval of daarmee verband houdende handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij zullen leiden tot aanzienlijke schadelijke gevolgen, zich een ernstig en dreigend gevaar, door verontreiniging of dreigende verontreiniging, voordoet voor de Nederlandse kust of voor daarmee samenhangende belangen van Nederland, en het desbetreffende schip zich in de interventiezone bevindt, bestaat er een meldingsplicht voor de kapitein aan een door de Minister van I&W aangewezen instantie (artikel 17). De Minister kan daarna in de interventiezone de maatregelen nemen die nodig zijn ter bescherming van de Nederlandse kust of daarmee samenhangende belangen van Nederland, tegen verontreiniging of dreigende verontreiniging (artikel 18).

Hoofdstuk 4 van de Wet bestrijding maritieme ongevallen ziet op organisatorische bepalingen en de toelatingsplicht. Hoofdstuk 4 geeft aan wanneer de Minister van I&W met belanghebbenden dient te

overleggen en artikel 22 creëert een toelatingsplicht indien de Minister besluit een schip naar een Nederlandse haven te laten brengen.

De overige hoofdstukken van de Wet bestrijding maritieme ongevallen hebben betrekking op: vergoeding van kosten (hoofdstuk 5); verplichte verzekering of andere financiële zekerheid (hoofdstuk 6); verdere bepalingen (hoofdstuk 7); wijzigings- en intrekkingbepalingen (hoofdstuk 8); en overgangs- en slotbepalingen (hoofdstuk 9).

Rijkswet instelling exclusieve economische zone

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	13	
Titel:	Rijkswet instelling exclusieve economische zone	
Type:	Wet- en regelgeving	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Rijkswet van 27 mei 1999 tot instelling van een exclusieve economische zone van het Koninkrijk	
Verwijzing:	Tekst van de Wet	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 27/05/1999 Datum inwerkingtreding: 28/04/2000	Onderstaande informatie heeft betrekking op de tekst geldend op: 01/11/2025.
Verantwoordelijke minister:	Minister van BZ	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	EEZ	
Kruisverwijzing:		
Uitvoerende wetgeving:	<i>Besluit van 13 maart 2000, houdende vaststelling van de grenzen van de exclusieve economische zone van Nederland en tot inwerkingtreding van de Rijkswet instelling exclusieve economische zone (Besluit grenzen Nederlandse exclusieve economische zone)</i>	Dit besluit bepaalt dat de grenzen van de Nederlandse EEZ samenvallen met: - de 12 zeemijlengrens van de territoriale zee van Nederland, bedoeld in artikel 1(1) van de Wet grenzen Nederlandse territoriale zee (binnengrens) en - de grenzen van het aan Nederland toekomende gedeelte van het continentaal plat (buitengrens). Tevens bepaalt het de inwerkingtreding van de Rijkswet instelling EEZ.
Trefwoorden:	Scheepvaart, visserij, offshore mijnbouw, winning oppervlakte delfstoffen, installaties, natuur en ecologie, milieu/verontreiniging, energie, wetenschappelijk onderzoek	

Essentie:

De Rijkswet instelling EEZ is een kaderwet die slechts bepalingen bevat die relevant zijn voor de feitelijke instelling van een EEZ door Nederland. De bepalingen van de Wet hebben betrekking op: de instelling van de EEZ; de regeling van de begrenzing met andere landen; de inhoud van de te claimen soevereine rechten en rechtsmacht in de EEZ; en de inwerkingtreding van de Wet voor de verschillende delen van het Koninkrijk.

Artikel 1 bepaalt dat het Koninkrijk een EEZ heeft in het gebied buiten en grenzend aan de territoriale zee van het Koninkrijk dat zich niet verder uitstrekt dan tweehonderd zeemijlen vanaf de basislijnen, vanaf welke de breedte van de territoriale zee wordt gemeten.

Artikel 2 bepaalt dat de buitengrens van de EEZ voor Nederland wordt vastgesteld bij AMvB. Het besluit grenzen Nederlandse EEZ geeft uitvoering aan deze bepaling. Dit besluit bepaalt tevens de inwerkingtreding van de Wet.

De Wet bepaalt in artikel 3 dat het Koninkrijk, met inachtneming van de grenzen die het volkenrecht stelt, in de exclusieve economische zone de volgende rechten uitoefent:

- soevereine rechten ten behoeve van de exploratie en exploitatie, het behoud en het beheer van de levende en niet-levende natuurlijke rijkdommen van de wateren boven de zeebodem en

van de zeebodem en de ondergrond daarvan, en met betrekking tot andere activiteiten voor de economische exploitatie en exploratie van de zone, zoals de opwekking van energie uit het water, de stromen en de winden;

b. rechtsmacht ten aanzien van de bouw en het gebruik van kunstmatige eilanden, installaties en inrichtingen, het wetenschappelijk zeeonderzoek en de bescherming en het behoud van het mariene milieu.

Aan de uitoefening van deze soevereine rechten en rechtsmacht wordt nadere invulling gegeven (of kan daaraan worden gegeven) door middel van de relevante nationale wet- en regelgeving.

B. Beleid

Nationaal Waterprogramma 2022-2027

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	14	
Titel:	Nationaal Waterprogramma 2022-2027	
Type:	Beleid	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Nationaal Water Programma 2022–2027; Het nationale waterbeleid en de uitvoering in de rijkswateren	
Verwijzing:	Tekst van het Programma	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 2022 Eindjaar: 2027	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • Programma Noordzee 2022-2027 • <i>Nationale Omgevingsvisie</i> • Agenda voor het Waddengebied • <i>Noordzee 2050 Gebiedsagenda</i> • <i>Mariene Strategie (deel 1); Actualisatie van huidige milieutoestand, goede milieutoestand, milieudoelen en indicatoren 2018-2024</i> • <i>Mariene Strategie (deel 2); Actualisatie van het KRM-monitoringprogramma 2020-2026</i> • <i>Mariene Strategie voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2022-2027 (deel 3) KRM-programma van maatregelen</i> • <i>Ontwerp Mariene Strategie Deel 1: Beoordeling Noordzee, Goede Milieutoestand en milieudoelen (2024-2030)</i> • <i>Nationale Visie Kust</i> • <i>Natuurambitie Grote Wateren 2050 en verder</i> • Kaderrichtlijn mariene strategie • Kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning • Kaderrichtlijn water • Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Ruimtelijke ordening, visserij, scheepvaart, offshore mijnbouw, kabels/buisleidingen, oppervlaktedelfstoffen, installaties, recreatie en toerisme, militaire	

Veld	Invulling	Toelichting
	activiteiten, natuur en ecologie, milieu/verontreiniging, archeologie, wind-energie, kustverdediging, landaanwinning.	

Essentie:

Het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 is de opvolger van het Nationaal Waterplan 2016-2021 dat was opgesteld op basis van de Waterwet. De Waterwet vereiste dat de rijksoverheid eens in de 6 jaar een Nationaal Waterplan voor het nationale waterbeleid opstelt. Daarnaast vereiste de Waterwet dat de rijksoverheid eens in de 6 jaar een Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren opstelt. In de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden, is vereist dat beleid en beheer in een samenhangend plan worden beschreven. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn de plannen voor beleid en beheer in samenhang beschreven in het Nationaal Waterprogramma 2022-2027, dat daarmee voldoet aan de vereisten die de Omgevingswet stelt.

In het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 stelt het kabinet drie hoofdambities voor 2050 en verder:

- Een veilige en klimaatbestendige delta;
- Een concurrerende, duurzame en circulaire delta; en
- Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur.

Het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 beschrijft de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en het beheer van de rijkswateren en rijkswaagen voor de periode 2022-2027. Voor het waterbeleid is het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 een uitwerking van de Nationale Omgevingsvisie.

Hoofdstuk 1 van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 schets de hoofdlijnen van het waterbeleid en de uitvoering ervan, en definieert principes voor de inrichting en het gebruik van de fysieke leefomgeving. Vervolgens wordt in de Delen A, B, en C ingegaan op respectievelijk het Nationaal Waterbeleid, Beheer en Uitvoering door Rijkswaterstaat en Specifieke gebieden, waaronder de Noordzee en de Waddenzee. Een slothoofdstuk heeft betrekking op financiering. Het Programma Noordzee 2022-2027, inclusief de Mariene Strategie voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2022-2027 (deel 3) KRM-programma van maatregelen, is als bijlage een onderdeel van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027. Het Programma Noordzee 2022-2027 is samengevat in een apart formulier in de basislijst BREIN. In mei 2025 is een actualisatie van de Ontwerp Mariene Strategie Deel 1: Beoordeling Noordzee, Goede Milieutoestand en milieudoelen (2024-2030) vastgesteld. Definitieve vaststelling van de Mariene Strategie Deel 1: Beoordeling Noordzee, Goede Milieutoestand en milieudoelen (2024-2030) is voorzien in 2026.

Hoofdstuk 1 gaat in op de bovengenoemde hoofdambities. Daarnaast werkt Hoofdstuk 1 de afwegingsprincipes voor het gebruik van de fysieke leefomgeving uit de Nationale omgevingsvisie (combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies; kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal; en afwentelen wordt voorkomen) verder uit voor water.

Deel A van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 werkt in een aantal hoofdstukken het nationale waterbeleid op onderdelen uit. Dit betreft onder meer: klimaatadaptatie; waterveiligheid; waterkwaliteit; scheepvaart; en water en leefomgeving. Wat betreft de Noordzee worden in Deel A onder meer uitspraken gedaan over de kust en het kustfundament, maritieme veiligheid en mariene natuur. Een nadere uitwerking hiervan is opgenomen in het Programma Noordzee 2022-2027.

Deel B van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 werkt in een aantal hoofdstukken het beheer en uitvoering door Rijkswaterstaat nader uit. Dit betreft onder meer: klimaatadaptatie; waterveiligheid; schoon en gezond water; vlot en veilig verkeer over water; andere specifieke gebruiksfuncties; en thema-overstijgende onderwerpen voor het waterbeheer van rijkswateren. Wat betreft de Noordzee zijn de meeste thema's uitgewerkt in het gebied-specifieke hoofdstuk over de Noordzee in Deel C van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 of het Programma Noordzee 2022-2027. Deel B doet specifieke uitspraken over de winning van bouwgrondstoffen, waarbij geldt dat winning is toegestaan als dat de waterveiligheid, de scheepvaart en de ecologische kwaliteit niet schaadt. Daarnaast moet de winning op een maatschappelijk aanvaardbare wijze gebeuren. Diepe winning (meer dan 2 meter diep) in de Noordzee is in beginsel toegestaan. Tijdens de planperiode wordt bekeken of de huidige kaders (de

Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren) nog voldoen voor de winning van bouwgrondstoffen in de rijkswateren of dat deze aangepast moeten worden.

Deel B geeft verder aan dat visserij op de Noordzee geen onderdeel is van het beheerdeel van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027, omdat dit op Europees niveau gereguleerd is met het Gemeenschappelijk visserijbeleid.

Deel C van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 bevat een aantal hoofdstukken over specifieke gebieden, waaronder de Noordzee en de Waddenzee. Voor de Noordzee is en blijft de opgave om de juiste maatschappelijke balans te vinden in een ruimtelijke ontwikkeling die efficiënt en veilig is en die past binnen de randvoorwaarden van een gezond ecosysteem. Het hoofdstuk over de Noordzee beschrijft met welk beleid aan deze opgave wordt gewerkt, en bevat de hoofdlijnen van het Programma Noordzee 2022-2027.

Het hoofdstuk over de Waddenzee en de Eems-Dollard geeft aan dat belangrijke opgaven voor deze gebieden hun duurzame bescherming, de ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en goed onderhoud van vaargeulen voor de bereikbaarheid van de havens en eilanden zijn. Het hoofdstuk geeft aan dat hier onder andere aan wordt gewerkt via de Agenda voor het Waddengebied 2050 en geeft de inhoud van de Agenda in detail weer.

Programma Noordzee 2022-2027

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	15	
Titel:	Programma Noordzee 2022-2027	Het Programma Noordzee 2022-2027 is als bijlage onderdeel van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027
Type:	Beleid	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Programma Noordzee 2022-2027	
Verwijzing:	Tekst van het Programma	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 2022 Eindjaar: 2027	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	In ontwikkeling	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	Het Programma Noordzee 2022-2027 geldt voor de exclusieve economische zone en de bestuurlijk niet-ingedeelde territoriale zee.
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • Wet windenergie op zee • Nationaal Waterprogramma 2022-2027 • <i>Routekaart Wind op Zee 21 GW</i> • <i>Ontwikkeldkader Wind op Zee</i> • <i>Kamerbrief Windenergie op Zee 2030-2050</i> • <i>Nationale Omgevingsvisie</i> • Noordzeeakkoord • <i>De toekomst van de Noordzee; De Noordzee in 2030 en 2050: een scenariostudie</i> • <i>Noordzee 2050 Gebiedsagenda</i> • <i>Mariene Strategie (deel 1); Actualisatie van huidige milieutoestand, goede milieutoestand, milieudoelen en indicatoren 2018-2024</i> • <i>Mariene Strategie (deel 2); Actualisatie van het KRM-monitoringprogramma 2020-2026</i> • <i>Mariene Strategie voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2022-2027 (deel 3) KRM-programma van maatregelen</i> • <i>Ontwerp Mariene Strategie Deel 1: Beoordeling Noordzee, Goede Milieutoestand en milieudoelen (2024-2030)</i> • <i>Nationale Visie Kust</i> • <i>Staat van de Noordzee</i> • <i>Schipperen met ruimte</i> • <i>Windenergie Infrastructuurplan Noordzee</i> • Kaderrichtlijn mariene strategie	

Veld	Invulling	Toelichting
	- Kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning <i>Blue Growth Strategy</i> <i>OSPAR's Regional Action Plan for Marine Birds in the North-East Atlantic (2024-2030)</i> <i>Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Ruimtelijke ordening, visserij, scheepvaart, offshore mijnbouw, kabels/buisleidingen, oppervlaktedelfstoffen, installaties, recreatie en toerisme, militaire activiteiten, natuur en ecologie, milieu/verontreiniging, windenergie, landaanwinning.	

Essentie:

Het Programma Noordzee 2022-2027 heeft de ambitie een duurzaam en veilig gebruik van de Noordzee te bereiken dat bijdraagt aan de maatschappelijke, economische en ecologische doelstellingen van Nederland. De opgave is om de juiste maatschappelijke balans te vinden om te kunnen komen tot een ruimtelijke ontwikkeling van de Noordzee die efficiënt en veilig is en past binnen de randvoorwaarden van een gezond ecosysteem. Het Programma Noordzee 2022-2027 geldt voor de exclusieve economische zone en de bestuurlijk niet-ingedeelde territoriale zee.

De basis voor de beleidsvoornemens die in het Programma Noordzee 2022-2027 zijn uitgewerkt worden gevormd door de internationale beleidsontwikkelingen op mondiaal, regionaal en EU niveau, de Nationale Omgevingsvisie en het Noordzeeakkoord.

De concrete uitwerking van de opgave om de juiste maatschappelijke balans te vinden om te kunnen komen tot een ruimtelijke ontwikkeling van de Noordzee die efficiënt en veilig is en past binnen de randvoorwaarden van een gezond ecosysteem gebeurt op basis van de voortzetting van bestaand beleid, en nieuw beleid.

Het beleid dat wordt voortgezet bestaat uit:

- *Ecosysteem*. Behouden en beschermen van al aangewezen Natura 2000- en KRM-gebieden en van het mariene ecosysteem als geheel;
- *Visserij*. Bevorderen van duurzame visserij en aquacultuur en evenwichtige exploitatie, binnen randvoorwaarden van het ecosysteem;
- *Opwekking van duurzame energie*. In ieder geval voldoende ruimte voor de productie van 49 TWh per jaar uit windenergie op zee (conform het Parijse Klimaatakkoord);
- *Olie- en gaswinning*. Zo veel mogelijk winning van aardgas en -olie uit de velden op de Noordzee zodat het potentieel van voorraden wordt benut, binnen de grenzen van de afspraken van het Parijse Klimaatakkoord;
- *CO₂-opslag*. Voldoende ruimte voor opslag van CO₂ in lege olie- en gasvelden of in ondergrondse waterhoudende bodemlagen;
- *Zeescheepvaart*. Realiseren en onderhouden van één geheel van verkeersscheidsstelsels, *clearways* en ankergebieden om de scheepvaart op een veilige en vlotte manier te accommoderen;
- *Zandwinning*. Voldoende ruimte voor zandwinning ten behoeve van kustbescherming, het tegengaan van overstromingsrisico's en als ophoogzand voor op het land;
- *Defensie*. Voldoende oefengebieden op de Noordzee;
- *Onderwater Cultureel Erfgoed*. Het rijksbeleid voor het omgaan met archeologisch erfgoed is gebaseerd op de uitgangspunten van het Verdrag van Valletta; en
- *Afwegingskader vergunningverlening activiteiten op de Noordzee*. Hanteren van een transparant en evenwichtig kader voor het beoordelen van activiteiten op de Noordzee.

Het Programma Noordzee 2022-2027 introduceert op een aantal aspecten nieuw beleid:

- Versterking van het mariene ecosysteem;
- De transitie naar een duurzame voedselvoorziening;
- De transitie naar duurzame energie;
- Zeescheepvaart; en
- Het nationale veiligheidsbeleid;

Hoofdstuk 1 van het Programma Noordzee 2022-2027 beschrijft hoe het Programma nationaal en internationaal juridisch is ingekaderd, de wijze waarop het tot stand is gekomen en hoe gedurende de planperiode de governance van de uitwerking is geregeld. Hoofdstuk 1 geeft onder meer aan wat de internationale en regionale en Europeesrechtelijke kaders zijn. Het Programma Noordzee 2022-2027 geeft onder meer uitvoering aan de Richtlijn Maritieme Ruimtelijke Planning en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie. De actualisatie van het Nederlandse programma van maatregelen onder de Kaderrichtlijn is opgenomen in de Mariene Strategie voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2022-2027 (deel 3) KRM-programma van maatregelen, da als bijlage onderdeel van het Programma Noordzee 2022-2027. Hoofdstuk 1.7 geeft aan dat het beleid gebaseerd is op adaptieve planning en dat wordt ingezet op grensoverschrijdende samenwerking.

Hoofdstuk 2 beschrijft de visie, ambitie en opgaven van het Noordzeebeleid (zie ook boven). Dit hoofdstuk kadert de koers voor het Programma Noordzee in en is richtinggevend voor de daarna volgende inhoudelijke hoofdstukken. Hoofdstuk 2 geeft verder aan hoe de beleidsopgaven uit de internationale kaders, de Nationale Omgevingsvisie en het Noordzeeakkoord zijn uitgewerkt in het Programma. De nationale belangen en deelopgaven geformuleerd in Hoofdstuk 2 worden in de navolgende hoofdstukken nader uitgewerkt.

Hoofdstuk 3 heeft betrekking op de versterking van het mariene ecosysteem. Het hoofdstuk geeft een overzicht van de huidige situatie en ontwikkelingen, de visie, opgaven en ambitie, het beleid en het beheer. Bij het beleid wordt specifiek ingegaan op de volgende thema's: het terugdringen van verontreiniging en verstoring; beschermde gebieden en habitattypen; beschermde soorten; en integrale natuurversterking ('natuurinclusief bouwen').

Hoofdstuk 4 heeft betrekking op de transitie naar duurzame voedselvoorziening. Het hoofdstuk geeft een overzicht van het huidig gebruik en ontwikkelingen, de visie, opgaven en ambitie, het beleid en het beheer. Bij het beleid wordt specifiek ingegaan op individuele visserijactiviteiten, gesloten gebieden, sanering van de vloot; en tegengaan van verontreiniging.

Hoofdstuk 5 heeft betrekking op de transitie naar duurzame energie. Het hoofdstuk geeft een overzicht van het huidig gebruik en ontwikkelingen, de visie, opgaven en ambitie, het beleid en het beheer. Bij het beleid wordt specifiek ingegaan op het zogenaamde Noordzee-energiesysteem; windenergie; olie- en gaswinning; waterstof; CO₂ opslag; en energie uit water en zon op zee.

Hoofdstuk 6 heeft betrekking op de zeescheepvaart. Het hoofdstuk geeft een overzicht van het huidig gebruik en ontwikkelingen, de visie, opgaven en ambitie, het beleid en het beheer. Bij het beleid wordt specifiek ingegaan op de onderwerpen: efficiënte en veilige scheepvaart; en verduurzaming van de scheepvaart op de Noordzee.

Hoofdstuk 7 gaat in op andere nationale belangen op de Noordzee, waarbij dezelfde systematiek wordt gevolgd als in de voorgaande hoofdstukken. De volgende onderwerpen komen hierbij aan de orde:

- Zandwinning voor waterveiligheid en de bouw;
- Hoofdinfrastructuur voor digitale connectiviteit;
- Nationale veiligheid: maritieme veiligheid en grensbewaking;
- Militaire activiteiten;
- Cultureel erfgoed en landschappelijke kwaliteit;
- Gezonde en veilige fysieke leefomgeving: recreatie; en
- Meteorologische en hydrologische informatievoorziening.

Hoofdstuk 8 heeft betrekking op de duurzame blauwe economie. Het hoofdstuk geeft een overzicht van het huidig gebruik en ontwikkelingen, de visie, opgaven en ambitie, het beleid en het beheer. Bij het beleid wordt specifiek ingegaan op de onderwerpen verkenning van de duurzame blauwe economie op de Noordzee; en Noordzeebrede samenwerking.

Hoofdstuk 9 heeft betrekking op de ruimtelijke ordening. Het hoofdstuk beschrijft het kader voor de ruimtelijke ordening die uit de verschillende inhoudelijke beleidsvoornemens voortvloeit. Paragraaf 9.2 geeft een toelichting op het voorgenomen ruimtelijke beleid voor de thema's natuur, windenergie op zee, scheepvaart, zandwinning, kabels en leidingen en militaire activiteiten. De Structuurvisiekaart Noordzee (Kaart 3) brengt dit beleid in beeld. Paragraaf 9.3 gaat in op de ruimtelijke verkenningen die in 2021 worden voortgezet in verband met het aanwijzen van nieuwe windenergiegebieden, reserveren van ruimte voor nieuwe scheepvaartroutes en mogelijk aanpassen van defensieoefengebieden. De zoekgebieden voor deze activiteiten zijn weergegeven op kaart 4. In het Programma Noordzee 2022-2027 zijn drie windenergiegebieden (deze gebieden hebben de namen Nederwiek, Lagelander en Doordewind gekregen) aangewezen. Twee andere gebieden zijn herbevestigd (noordelijk deel van IJmuiden Ver en het zuidelijk deel van Hollandse Kust (west). Tegelijkertijd zijn de eerder aangewezen gebieden Hollandse Kust (zuidwest) en Hollandse Kust (noordwest) geschrapt. Deze gebieden bleken met het oog op ecologie, scheepvaart en visserij minder wenselijk. In de Routekaart Wind op Zee, van juni 2025, wordt beschreven hoe invulling zal worden gegeven aan de in het Programma Noordzee 2022-2027 aangewezen windenergiegebieden en worden na 2027 te vergunnen windgebieden geïdentificeerd.

Paragraaf 9.4 beschrijft het vervolgtraject en de daarbij behorende afwegingen in de aanwijzingsprocedure voor nieuwe windenergiegebieden op zee en in de besluitvorming over scheepvaartroutes. Paragraaf 9.5 handelt over de relevante land-zee-interacties en paragraaf 9.6 gaat over de maritieme ruimtelijke planning in de internationale context.

Hoofdstuk 10 werkt de andere kaders uit die voor de ruimtelijke ordening van belang zijn: het Beleidskader doorvaart en medegebruik, Gebiedsverkenningen en Handreiking gebiedspaspoorten voor medegebruik in windenergiegebieden op de Noordzee, het Afwegingskader medegebruik, het Afwegingskader gebruik van gebied gereserveerd voor zandwinning, het Afwegingskader vergunningplichtige activiteiten op de Noordzee, en doet richtinggevende uitspraken over kunstmatige eilanden in zee.

Hoofdstuk 11 beschrijft de manier waarop de kennis- en monitoringsagenda rondom het Noordzeebeleid gestalte krijgt.

Hoofdstuk 12 geeft een overzicht van de hoofdlijnen van het beleid, de uitvoeringsagenda gedurende de planperiode, en de financiering van beleid.

Op 17 mei 2023 heeft de Minister van I&W de Tweede Kamer geïnformeerd over een partiële herziening van het Programma Noordzee 2022-2027. Deze herziening was al voorzien in het Programma. De Partiële Herziening heeft met name ten doel windenergiegebieden voor de periode na 2031 aan te wijzen. Daarnaast worden een aantal andere onderwerpen die niet kunnen wachten op het nieuwe Programma Noordzee 2028-2033 meegenomen in de Partiële Herziening. Dit betreft onder andere:

- Het borgen van zandwinning;
- De aanpassing van het proces voor medegebruik binnen windparken en rondom de Verkenning Duurzame Blauwe Economie;
- De bescherming van Noordzee-infrastructuur; en
- Indien nodig en mogelijk: een afwegingskader ontmanteling windparken en een afwegingskader kabels en leidingen.

Op 18 april 2025 heeft de Minister van I&W de Tweede Kamer geïnformeerd over aanpassingen in de ontwerp Partiële Herziening. Bij de inpassing van nieuwe windenergiegebieden in de Partiële Herziening is eerst naar ruimte voor de visserij gekeken, wat onder andere heeft geresulteerd in het laten vervallen van het eerder aangewezen windenergiegebied Lagelander. De Partiële Herziening is nog niet vastgesteld.

Agenda voor het Waddengebied 2050

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	16	
Titel:	Agenda voor het Waddengebied 2050	
Type:	Beleid	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Agenda voor het Waddengebied 2050; Koersen naar een veilig, vitaal en veerkrachtig Waddengebied in 2050	
Verwijzing:	Tekst van de Agenda	
Begin-/eindjaar:	Datum van aanname: 11 december 2020	De definitieve tekst van de Agenda is op 11 December 2020 door de Minister van I&W aangeboden aan de Tweede Kamer.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	De Agenda moet gezien worden als een beleidskader dat zelfbindend is voor de organisaties die de Agenda onderschrij- ven. Die 'zelfbinding' bestaat uit het zor- gen voor de doorwerking naar relevante beleidsvisies, uitvoeringsprogramma's en/of beheer. Zo zijn op nationaal niveau de hoofddoelstelling voor de Waddenzee en de doelstelling voor het Waddenge- bied opgenomen in de Nationale Omge- vingsvisie. Het ruimtelijk instrumentarium zoals was vastgelegd in de Structuurvisie Waddenzee wordt overgenomen in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving.
Toepassingsgebied:	Waddenzee, Noordzeekustzone zee- waarts van de Waddeneilanden.	De Agenda richt zich op het Waddenge- bied: de Waddenzee, inclusief de Eems- Dollard, de Waddeneilanden, de Noord- zeekustzone zeewaarts van de eilanden en de vaste wal langs de Waddenzee- kust van de provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen. De begrenzing van het Waddengebied is aangegeven op de kaart op p. 12 van de Agenda.
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • <i>Besluit Kwaliteit Leefomgeving</i> • <i>Nationale Omgevingsvisie</i> • Nationaal Waterprogramma 2022- 2027 • <i>Beheerplan voor de rijkswateren</i> • <i>Natuurambitie Grote Wateren 2050 en verder</i> • <i>Uitvoeringsprogramma Waddenge- bied 2021-2026</i> • <i>Beleidskader Natuur Waddenzee</i> • <i>Staat van de Waddenzee 2025</i> • Kaderrichtlijn water • <i>Waddenzeeplan 2010</i>	

Veld	Invulling	Toelichting
	2010 Joint Declaration on the Protection of the Wadden Sea - Ministerial Council Declaration of the 14th Trilateral Governmental Conference on the Protection of the Wadden Sea (2023)	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Visserij, scheepvaart, offshore mijnbouw, oppervlakedelfstoffen, recreatie en toerisme, natuur en ecologie, milieu/verontreiniging, militaire activiteiten, baggerstort, windenergie, luchtvaart	

Essentie:

In de Agenda voor het Waddengebied 2050 hebben overheden, natuurorganisaties, visserijorganisaties en de samenwerkende havens een gezamenlijke koers voor het Waddengebied geformuleerd en een agenda om die koers in te zetten. De Agenda beschrijft een gezamenlijk langetermijnperspectief voor 2050 en formuleert gezamenlijke doelen en de handelingsprincipes en strategieën om deze doelen te bereiken. De Agenda bundelt bestaande ambities, doelen en strategieën van Rijksoverheid en de regio, scherpst deze aan waar dat kan en benoemt de belangrijkste opgaven en bijbehorende dilemma's die door nieuwe ontwikkelingen op het Waddengebied afkomen. Waar mogelijk bevat de Agenda ook nieuwe beleidskeuzen. Tegelijk zullen partijen samen de komende jaren nog keuzes moeten maken.

De Agenda richt zich op het Waddengebied, gedefinieerd als de Waddenzee, inclusief de Eems-Dollard, de Waddeneilanden, de Noordzeekustzone zeewaarts van de eilanden en de vaste wal langs de Waddenzee van de provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen. De begrenzing van het Waddengebied is aangegeven op de kaart op p. 12 van de Agenda.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet stelt de Rijksoverheid geen aparte (rijks)structuurvisie meer op voor de Waddenzee. Daarmee is de bestaande Structuurvisie voor de Waddenzee vervallen op 1 januari 2024. De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie en wordt opgenomen het bijbehorende Besluit kwaliteit leefomgeving en in het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 en het Beheerplan voor de rijkswateren. Deze hoofddoelstelling blijft "De duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het uniek open landschap" Om gezamenlijk invulling te geven aan de bescherming en ontwikkeling van het Waddengebied hebben de Rijksoverheid en de regionale overheden in 2017 besloten om met de partijen in de regio een gezamenlijke agenda voor het Waddengebied te ontwikkelen, uitmondend in de huidige Agenda.

Na een inleidend hoofdstuk schets de Agenda in hoofdstuk 2 een visie op het Waddengebied in 2050. Hierbij worden de volgende kernwaarden geïdentificeerd:

- De dynamische natuur van de Waddenzee inclusief de overgangen naar de kust en de eilanden;
- De rust, ruimte, stilte en duisternis;
- De waardevolle landschappen en het cultureel erfgoed in dorpen en steden, op de eilanden en in de zee; en
- De visserij, de havens, landbouw, energie en recreatie als sterke en innovatieve economische sectoren

Hoofdstuk 3 van de Agenda schets de doelen, principes en ruimtelijke vertrekpunten voor het handelen van de overheid en andere betrokken partijen. De hoofddoelstelling voor de Waddenzee blijft 'een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Hoofdstuk 3 definieert ook een negental principes, waaronder: ruimte voor bewoners; natuurlijke ontwikkeling Waddenzee; ecologie en economie versterken elkaar; regionaal en internationaal verbonden; Werelderfgoed als verantwoordelijkheid en inspiratie; en adaptief werken in een dynamische omgeving. Tevens formuleert Hoofdstuk 3 7 ruimtelijke vertrekpunten, waaronder: inzet op één samenhangend internationaal Waddengebied met het landschap als drager; respecteer de natuurlijke dynamiek van de Waddenzee en geef ruimte om die dynamiek te versterken waar kan; respecteer open

ruimte, rust en duisternis van de Waddenzee; cluster grote economische opgaven en energieopgaven; en benader kusten van het Waddengebied als robuuste zones en als onderdeel van één samenhangende kuststrook.

Hoofdstuk 4 van de Agenda werkt thematische opgaven en strategieën uit. De strategieën zijn afgeleid uit het perspectief voor het Waddengebied (hoofdstuk 2) en de hoofddoelstellingen, leidende principes en ruimtelijke vertrekpunten (hoofdstuk 3). De strategieën beschrijven op hoofdlijnen de wijze waarop men de opgaven wil realiseren en/of om wil gaan met de daaruit voortvloeiende dilemma's. De volgende thema's worden hierbij individueel uitgewerkt: Natuur van Wereldklasse; Landschap en cultureel erfgoed; Duurzame bereikbaarheid; Klimaatverandering; Energietransitie; Een leefbaar Waddengebied; Duurzame Waddeneconomie; en Overige thema's.

Hoofdstuk 5 van de Agenda gaat in op het creëren van een adequate kennisbasis voor het beheer van het Waddengebied en definieert een aantal strategieën om te zorgen dat de benodigde kennis wordt gegenereerd en beschikbaar is.

Hoofdstuk 6 gaat in op organisatorische aspecten van de uitvoering van de Agenda. De partijen die de Agenda hebben opgesteld spannen zich in om de doelen en strategieën te laten doorwerken in hun beleid en regelgeving en bij de inzet van financiële middelen. De nieuwe Omgevingswet en de investeringsprogramma's van partijen spelen daarbij een belangrijke rol. De nieuwe structuur voor beheer - met het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied en de Beheerautoriteit Waddenzee - vormt de basis voor samenwerking en afstemming. Hoofdstuk 7 van de Agenda beschrijft de contouren van het Uitvoeringsprogramma voor het Waddengebied 2021-2026. Het Uitvoeringsprogramma, dat periodiek wordt geactualiseerd, werkt de strategieën van de Agenda nader uit.

Er wordt thans gewerkt aan de opstelling van het Beleidskader Natuur Waddenzee. Hiermee wil het Ministerie van LVVN ondernemers en gebruikers van de Waddenzee duidelijkheid geven over welke activiteiten onder welke voorwaarden in de toekomst mogelijk zijn. Dit gebeurt ten behoeve van meer duidelijke kaders voor vergunningverleners. Naar verwachting zal het concept van Beleidskader Natuur Waddenzee in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied van december 2025 worden besproken.

Maritieme Strategie 2015-2025

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	17	
Titel:	Maritieme Strategie 2015-2025	
Type:	Beleid	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	De Nederlandse Maritieme Strategie 2015-2025	
Verwijzing:	Tekst van de Strategie	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 2015 Beginjaar: 2015 Eindjaar: 2025	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	- Scheepvaartverkeerswet - Nationaal Waterprogramma 2022-2027 - Programma Noordzee 2022-2027 - Beleidsbrief maritieme noodhulp	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Scheepvaart	

Essentie:

De Maritieme Strategie 2015-2025 biedt een integraal kader voor het rijksbrede beleid voor de maritieme cluster. De Strategie is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met partijen uit de maritieme cluster.

Het inleidende Hoofdstuk 1 van de Maritieme Strategie 2015-2025 gaat in op het belang van de maritieme cluster en de onderlinge relaties daarin. De maritieme cluster omvat binnenvaart, havens, maritieme dienstverlening, maritieme toeleveranciers, offshore, scheepsbouw, visserij, waterbouw, watersportindustrie en zeescheepvaart.

Hoofdstuk 2 van de Maritieme Strategie 2015-2025 gaat in op het doel en de ambitie van de Strategie. Het doel van de Maritieme Strategie 2015-2025 is om de bijdrage van de maritieme cluster aan de Nederlandse economische en maatschappelijke belangen te behouden en versterken. De Rijksoverheid kiest daarom voor de ambitie van een internationale duurzame maritieme toppositie van Nederland door integrale samenwerking tussen Rijksoverheid en de maritieme cluster op basis van een gezamenlijke maritieme strategie.

Hoofdstuk 3 stelt dat samenwerking tussen de Rijksoverheid en andere partijen een essentiële voorwaarde is om de Maritieme Strategie tot een succes te maken. Hoofdstuk 3 geeft aan welke rol de Rijksoverheid hierbij kan spelen op verschillende beleidsterreinen.

Hoofdstuk 4 gaat in op een aantal beleidsthema's die relevant zijn voor de gehele maritieme cluster. Dit betreft human capital; innovatie; handel; bereikbaarheid; veiligheid en milieu; en veiligheidsdreigingen en stabiliteit. Bij het thema veiligheid en milieu wordt aangegeven dat alleen een veilig, milieuvriendelijk en duurzaam opererende maritieme cluster, zijn economische potentie blijvend kan waarmaken. Een schone zee- en binnenvaart dragen bij aan de verbetering van het leefklimaat voor omwonenden van havens en aan de ontwikkelruimte voor diezelfde havens. Onverminderde inzet door overheid en bedrijfsleven voor een veilige, milieuvriendelijke en duurzame ontwikkeling van de scheepvaart, zowel in nationaal als in internationaal verband, is daarom noodzakelijk. De Strategie geeft aan dat voor wat betreft de ruimtelijke ordening van het scheepvaartverkeer op de Noordzee de Beleidsnota Noordzee 2016-2021 het kader biedt. Met de definitieve vaststelling van het Programma Noordzee 2022-2027, biedt dit het ruimtelijk kader voor de Strategie.

De Strategie merkt op dat mede door een hogere verkeersintensiteit en meervoudig ruimtegebruik in de kustgebieden veiligheidsrisico's zullen toenemen. Dit betekent dat ruimtelijke ordening op het water en de internationale afstemming daarover in belang toeneemt. Vooral door de ruimtedruk die kan ontstaan door de aanleg van windparken, is het belangrijk om de veilige en efficiënte afwikkeling van het scheepvaartverkeer in het oog te houden. Op milieugebied ligt de uitdaging in het terugdringen van emissies en op bevordering van duurzaam gebruik van de zee en de zeehavens.

Hoofdstuk 5 bevat een beleidsagenda die invulling geeft aan de Maritieme Strategie. In de beleidsagenda worden de maatregelen genoemd die noodzakelijk zijn om de ambities van de maritieme strategie te realiseren. Wat betreft veiligheid en milieu wordt opgemerkt dat overheid en bedrijfsleven zich zullen inspannen voor een modern en adequaat internationaal regelgevend kader voor veilige, milieuvriendelijke en duurzame ontwikkeling van de scheepvaart en havens. De overheid spant zich in om nieuwe regelgeving tijdig te implementeren, streeft naar een goed werkende keten van beleid, uitvoering en handhaving en speelt waar mogelijk in op internationale ontwikkelingen voor nieuwe regelgeving. Ook zal de overheid waar mogelijk de regeldruk verminderen. Verder zal de overheid het streven naar "zero-emission schepen" ondersteunen door belemmeringen in wet- en regelgeving daarvoor weg te nemen.

Uitvoeringskader bestrijding olieverontreiniging rijkswateren

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	18	
Titel:	Uitvoeringskader bestrijding olieverontreiniging rijkswateren	
Type:	Beleid	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Uitvoeringskader bestrijding olieverontreiniging rijkswateren	
Verwijzing:	Tekst van het Uitvoeringskader	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 2024 Beginjaar: 2024 Eindjaar:	De tekst van het Uitvoeringskader is 23 februari 2023 afgerond en op 12 januari 2024 vastgesteld door de door de Directeur Netwerkontwikkeling Zee en Delta en de Directeur Scheepvaartverkeer en Watermanagement VWM In principe is er geen einddatum voor het Uitvoeringskader vastgesteld. Wel is het gebruikelijk om dit soort beleid om de 5 jaar te herzien. De herziening van de Nota Aeronautische en Maritieme Noodhulp in 2025 leidt er mogelijk toe dat het Uitvoeringskader dan al zal worden aangepast.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • Wet bestrijding maritieme ongevallen • Wet voorkoming verontreiniging door schepen • <i>Incidentbestrijdingsplan Noordzee</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Scheepvaart, offshore mijnbouw, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Het Uitvoeringskader bestrijding olieverontreiniging rijkswateren beschrijft hoe olieverontreinigingen in de Nederlandse wateren door Rijkswaterstaat aangepakt worden. Het Uitvoeringskader vervangt de Capaciteitsnota 2006-2010.

Hoofdstuk 1 van het Uitvoeringskader beschrijft het belang van een geactualiseerd rapport over de oliebestrijding op de Nederlandse wateren. In hoofdstuk 2 is het risico op een incident met drijfvaagvormende stoffen (met name olie) voor de vier onderscheiden watergebieden bepaald. Dit risico is opgebouwd uit de elementen 'kans', 'reële uitstroom' en 'effect'. In dit hoofdstuk is beschouwd hoe deze elementen resulteren in een risico. Dit risico is uiteindelijk uitgedrukt in maatgevende scenario's.

In hoofdstuk 3 komt de bestrijdingsstrategie van Rijkswaterstaat aan bod. Voor elk watertype is de bijbehorende inzet strategie voor het beperken en opruimen van een drijfvaagvormende stof beschreven. Voor de Noordzee (scenario Open zee) wordt naast beperken van de verontreiniging direct begonnen

met het opruimen van de verontreiniging. Bij opruimen op groot open water kan er weinig worden beperkt en ligt de focus meteen op ruimen. Om die reden is er geen onderscheid gemaakt tussen beperken en opruimen als afzonderlijke strategieën. De bestrijdingsstrategieën zijn nader uitgewerkt in Tabel 3-1. In hoofdstuk 4 wordt de bestrijdingsorganisatie van Rijkswaterstaat beschreven.

Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren 2022

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	19	
Titel:	Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren 2022	
Type:	Beleid	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren	
Verwijzing:	Tekst van de Beleidsregels	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 08/04/2022 Begin-/eindjaar:	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, continentaal plat	
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • <i>Besluit tot vaststelling van de Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren 2022 (IENW/BSK-2022/65111)</i> • Nationaal Waterprogramma 2022-2027 • Programma Noordzee 2022-2027 • OSPAR-Verdrag	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Oppervlaktedelfstoffen	

Essentie:

De Beleidsregels ontgrondingen in Rijkswateren 2022 zijn een actualisatie van de in 2010 vastgestelde Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren. De Beleidsregels zijn herzien om deze beter te laten aansluiten bij de huidige vergunningspraktijk. Doel van de beleidsregels is duidelijkheid te geven op welke wijze de minister van I&W toepassing geeft aan de hem gegeven bevoegdheid om vergunning te verlenen voor ontgrondingen in rijkswateren.

Het ruimtelijke beleid met betrekking tot ontgrondingen is gebaseerd op het in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 en het Programma Noordzee 2022-2027 vastgelegde beleid. Dit beleid richt zich op het stimuleren van de winning van oppervlaktedelfstoffen in Nederland op een maatschappelijk aanvaardbare wijze en het wegnemen van onnodige marktbelemmerende maatregelen. Bij de thans lopende partiële herziening van het Programma Noordzee 2022-2027 wordt bekeken of er beleidsaanpassingen of vervolgacties nodig zijn om te borgen dat zandwinning voor kustveiligheid mogelijk blijft.

Uitgangspunt van het ontgrondingenbeleid op de Noordzee is voldoende zandwinning te borgen ten behoeve van kustbescherming, het tegengaan van overstromingsrisico's en het winnen van ophoogzand, beton- en metselzand. De regionale diensten van Rijkswaterstaat hebben de zorg voor waterveiligheid, schoon en gezond water en vlot en veilig verkeer over water, en reguleren vanuit deze taken de winning van bouwgrondstoffen met vergunningverlening en handhaving. Daarbij houden zij ook rekening met andere gebruiksfuncties en randvoorwaarden, zoals cultuurhistorische waarden. Verder wordt rekening gehouden met:

- een zo zuinig mogelijk en zo hoogwaardig mogelijk gebruik van oppervlaktedelfstoffen uit de bodem van de Noordzee;
- een goede afstemming met de andere gebruiksfuncties van de Noordzee, zowel in ruimtebeslag als in planning van werkzaamheden; en
- een duurzaam functioneren van het watersysteem Noordzee, de aangrenzende wateren en de kustzone.

Bij de verlening van ontgrondingsvergunningen op de Noordzee is het volgende van belang:

- winning van zand voor kustverdediging en ophoogzand, beton- of metselzand heeft voorrang in de reserveringszone tussen de doorgaande NAP-20 m dieptelijn en de grens van de 12-mijlszone;
- in principe moeten nieuwe kabels voorkeurtracés gebruiken bij doorsnijding van de zandwinzone;
- buiten de 12-mijlszone gaan bij 'stapeling' andere activiteiten van nationaal belang boven die van zandwinning;
- landwaarts van de doorgaande NAP-20 dieptelijn mag, met enige specifieke uitzonderingen, geen zandwinning plaatsvinden.

Artikel 1 van de Beleidsregels geeft aan dat deze van toepassing zijn op de verlening van een vergunning voor een ontgroning in een rijkswater. Artikel 2 geeft aan welke afstanden in acht moeten worden genomen bij ontgrondingen ten opzichte van kunstwerken en projecten. Artikel 3 bevat specifieke regels met betrekking tot de winning van schelpen. De artikelen 5 en 6 bevatten specifieke regels voor respectievelijk de Waddenzee en de Noordzee. In de Waddenzee worden slechts vergunningen verleend voor de winning van schelpen. Artikelen 9-11 bevatten overgangs- en slot bepalingen.

Beleidsbrief maritieme noodhulp

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	20	
Titel:	Beleidsbrief maritieme noodhulp	
Type:	Beleid	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Maritieme en aeronautische noodhulp op de Noordzee 2021-2025	
Verwijzing:	Tekst van de Beleidsbrief	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 28 juni 2021 Eindjaar: 2025	Om maritieme noodhulp in de toekomst te blijven borgen en voorbereid te zijn op conclusies en aanbevelingen vanuit onderzoeken, is in 2024 gestart met de herziening van de Beleidsbrief maritieme en aeronautische noodhulp op de Noordzee
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	• Wet voorkoming verontreiniging door schepen • Scheepvaartverkeerswet • Wrakkenwet • <i>Besluit van 27 februari 1996, houdende vaststelling van aanvullende bepalingen voor de scheepvaart in de territoriale zee (Scheepvaartreglement territoriale zee)</i> • <i>Regeling inzake de SAR-dienst 1994</i> • <i>Richtlijn 92/29/EEG van de Raad van 31 maart 1992 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid ter bevordering van een betere medische hulpverlening aan boord van schepen</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Incidenten	

Essentie:

De Beleidsbrief maritieme noodhulp, die vervat is in een brief van de Minister van I&W van 28 juni 2021 (Kamerstuk 30490, nr. 38), is een vervolg op de Nota maritieme en aeronautische noodhulp op de Noordzee 2010-2015 en de Beleidsbrief maritieme noodhulp 2016-2020. De Beleidsbrief geeft aan dat de Noordzee een van de drukst bevaren zeeën ter wereld is en dat er daarnaast ook andere activiteiten plaatsvinden. Naar verwachting zal het gebruik van de Noordzee de komende jaren blijven veranderen en intensiveren. De belangrijkste verandering is de grote toename van de opwekking van duurzame energie door de aanleg van grootschalige windenergieparken. Met deze ontwikkeling is bij de vaststelling van de vraag naar noodhulp rekening gehouden.

Het geografisch werkgebied voor de afhandeling van maritieme ongevallen omvat de Nederlandse territoriale zee en de Nederlandse exclusieve economische zone en de luchtgebieden daarboven. Indien nodig kan, in overeenstemming met betrokken diensten en bestaande internationale afspraken, het werkgebied zich uitstrekken buiten de hiervoor genoemde gebieden.

De Beleidsbrief bevat beleidsdoelstellingen voor een aantal specifieke aspecten van de noodhulp en geeft hierbij ook aan welke uitgangspunten in aanmerking zijn genomen en wat dit betekent voor de betrokkenheid van de overheid. Concreet gaat het om de volgende onderwerpen:

- Het opsporen en redden van mensen in nood (SAR)

De beleidsdoelstelling bij SAR is het 24 uur per dag, 7 dagen per week, 365 dagen per jaar in het werkgebied garanderen dat er een adequate SAR-dienst is. Uitgangspunt van het beleid is de eigen verantwoordelijkheid van de betrokkenen. De omringende scheepvaart is verplicht bij een oproep door de bemanning of de Kustwacht hulp te bieden. Deze uitgangspunten gelden internationaal en zijn in verdragen vastgelegd. De aangeboden overheidsdiensten zijn aanvullend ten opzichte van de eigen verantwoordelijkheid van de scheepvaart, luchtvaart of andere activiteit. De Kustwacht is aangewezen als reddingcoördinatiecentrum (RCC), voor zowel de maritieme als de aeronautische hulpverlening (Joint RCC). De beleidsbrief formuleert specifieke zorgnormen voor helikopterinzet, spoedeisende medische hulp en schepen

- De inzet bij brand aan boord van schepen

De beleidsdoelstelling is erop gericht dat de scheepvaart volgens internationale regels zelfvoorzienend is voor brandbestrijding aan boord. Voor aanvullende hulp zijn professionele bergers beschikbaar. Een aanvullend gespecialiseerd brandweerteam is op de Noordzee inzetbaar voor brand aan boord van passagiersschepen.

- Het bestrijden van rampen en incidenten

De beleidsdoelstelling is het voorkomen, beperken of ongedaan maken van de schadelijke gevolgen van ongevallen op de Noordzee die uitstralen naar de Nederlandse kust, territoriale zee en exclusieve economische zone. De zorgnorm houdt in dat binnen drie dagen 15.000 m³ olie opgeruimd moet kunnen worden. Er wordt periodiek getoetst of de oliebestrijdingscapaciteit voldoende is.

- Het bieden van noodsleephulp

Het bieden van noodsleephulp dient de voorkoming of het bestrijden van rampen en incidenten. Het bieden van noodsleephulp in de vorm van een Emergency Response Towing Vessel (ERTV) geeft de mogelijkheid om de drijftrichting en snelheid van een schip in nood of een object te wijzigen om een aandrijving met een bouwwerk in zee of een stranding te voorkomen. Ook na een aanvaring of aandrijving kan een ERTV worden ingezet om de gevolgen van het incident voor mens, milieu en materieel zoveel mogelijk te beperken.

De overheid acht het bieden van hulp aan driftende schepen ter bescherming van een mijnbouwinstallatie of windturbine primair een taak voor de scheepseigenaar, maar zal additionele hulp bieden indien de eigenaar niet tijdig kan handelen. De beleidsnota specificiert de ERTV capaciteit/zorgnorm voor de ERTV Noord, Midden en Zuid, waarbij met name in de laatste twee gebieden rekening is gehouden met nabijheid van scheepvaartroutes en windparken.

- Het regelen van nood-, spoed- en veiligheidsverkeer

De beleidsdoelstelling is te voldoen aan de internationale eisen aangaande de ontvangst en afhandeling van berichten die behoren tot het nood-, spoed- en veiligheidsverkeer voor de aan Nederland toegewezen gebieden.

- Het verstrekken van radiomedische adviezen

De beleidsdoelstelling is dat de overheid zorgt voor 24/7 gratis radiomedische hulp aan zeevarenden. Dit geldt zowel voor Nederlandse zeevarenden wereldwijd als voor buitenlandse zeevarenden in het Nederlandse verantwoordelijkheidsgebied. De zorgnorm is dat zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen tien minuten contact gelegd wordt met een arts van de Radio Medische Dienst (RMD).

- Het aanwijzen van Places of Refuge (PoR)

Places of Refuge (PoR) zijn beschutte plaatsen waar incidentschepen kunnen verblijven in afwachting van verdere ontwikkelingen. Een verzoek tot opvang van een schip in nood wordt per geval beoordeeld en daarbij wordt ook gekeken welke haven daarvoor het meest geschikt is. Alle Nederlandse zeehavens zijn daarbij als potentiële vluchthaven aangemerkt.

C. Convenanten

Convenant olie- en gasreserves en opslag van stoffen

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	21	
Titel:	Convenant olie- en gasreserves en opslag stoffen	
Type:	Convenant	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Convenant ter bevordering van de opsporing en ontwikkeling van de olie- en gasreserves en de opslag van stoffen op het Nederlands deel van het continentaal plat	
Verwijzing:	Tekst van het Convenant	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 31/08/2010 Inwerkingtreding: 16/09/2010 (gelijktijdig met de inwerkingtreding van de financiële stimuleringsmaatregel in artikel 68a van de gewijzigde Mijnbouwwet van 26/11/2009).	Het Convenant is gesloten voor 5 jaar. Daarna wordt het telkens voor dezelfde duur voortgezet.
Verantwoordelijke minister:	Minister van EZ	De partijen bij het Convenant zijn de Minister van EZ en de operators die actief zijn op het Nederlands deel van het continentaal plat.
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Nederlands deel van het continentaal plat	
Kruisverwijzing:	- Mijnbouwwet <i>Regeling investeringsaftrek marginale gasvoorkomens Nederlands continentaal plat</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Offshore mijnbouw	

Essentie:

Het Convenant olie- en gasreserves en opslag van stoffen voorziet in een procedure ter stimulering van een actief gebruik van de vergunningen die zijn verleend voor opsporings-, winnings- of opslagactiviteiten in zogenaamde marginale velden op het Nederlands continentaal plat. Deze procedure wordt toegepast op basis van vrijwillige medewerking van ondernemingen uit de olie- en gasindustrie.

Op grond van Hoofdstuk 3a (Gebiedsverkleining) van de Mijnbouwwet kan de Minister inactieve delen uit een vergunninggebied halen. Gedurende de actieve en constructieve uitvoering van het Convenant zal de Minister geen gebiedsverkleining op grond van artikel 32b van de Mijnbouwwet overwegen jegens partijen bij het Convenant, tenzij een uitzonderlijke omstandigheid of een verzoek van een derde hiertoe aanleiding geeft.

De procedure voor *fallow*(braakliggende)-gebieden wordt beschreven in hoofdstuk 3 van het Convenant. Delen van vergunningsgebieden waar gedurende twee voorafgaande kalenderjaren geen significante opsporings-, winnings- of opslagactiviteiten hebben plaatsgevonden worden op basis van een inventarisatie afgebakend en geclassificeerd als *fallow*-gebieden door de Minister van EZ. De desbetreffende vergunninghouder heeft drie maanden de tijd om te reageren op de voorlopige classificatie en afbakening van het *fallow*-gebied. Na bekendmaking van de definitieve classificatie kan de vergunninghouder gedurende een periode van negen maanden een activiteitenplan aan de Minister overleggen voor (een deel van) het betreffende gebied. Wanneer deze termijn is verstreken of het ingediende activiteitenplan negatief is beoordeeld, hebben achtereenvolgens de uitvoerder en/of medevergunninghouders en derden de mogelijkheid om een activiteitenplan aan de Minister te overleggen. Indien een

activiteitenplan door derden wordt ingediend, dan wordt dit door de Minister bekend gemaakt en hebben andere gegadigden drie maanden de gelegenheid om ook een activiteitenplan in te dienen. Zo lang geen activiteitenplan door een derde is ingediend, kan de vergunninghouder een activiteitenplan voor het *fallow*-gebied indienen. Indien geen enkel activiteitenplan positief wordt beoordeeld, blijft de definitieve classificatie van het desbetreffende *fallow*-gebied ongewijzigd en kan een ieder dus een activiteitenplan indienen.

De mogelijkheid bestaat om gedurende de looptijd van het Convenant toe te treden als partij middels een schriftelijk verzoek aan de Minister van EZ. Opzegging van het Convenant kan door een ieder van de partijen geschieden met een opzegtermijn van 3 maanden.

Noordzeeakkoord

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	22	
Titel:	Noordzeeakkoord; Afspraken tussen Rijk en stakeholders tot 2030 met een doorkijk naar de ontwikkeling van wind-energie op de lange termijn	
Type:	Convenant	
Dekking:	Nationaal	
Officiële naam:	Het Akkoord voor de Noordzee; Afspraken tussen Rijk en stakeholders tot 2030 met een doorkijk naar de ontwikkeling van windenergie op de lange termijn	
Verwijzing:	Tekst van het Akkoord	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 06/2020 Inwerkingtreding: 06/2020 Eindjaar: 2030	Het Akkoord bevat afspraken voor de periode tot en met 2030 met een doorkijk naar de ontwikkeling van windenergie op de lange termijn
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W; Minister van LNVN, Minister van EZ	De partijen bij het Akkoord zijn de Ministers van I&W, LNVN en EZ en energieorganisaties op de Noordzee, visserijorganisaties, natuur- en milieuorganisaties, en de Brancheorganisatie Zeehavens
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Binnenwateren, territoriale zee, continentaal plat, EEZ	Het Akkoord is van toepassing op de territoriale zee, continentaal plat, en EEZ. Daarnaast is het van toepassing op een deel van de binnenwateren in de Waddenzee en de Voordelta.
Kruisverwijzing:	- Nationaal waterprogramma 2022-2027 - Programma Noordzee 2022-2027 <i>Convenant 'De Rijke Noordzee'</i> <i>Voedsel uit zee en grote wateren; Visie voor voedselwinning op weg naar 2050</i> <i>Staat van de Noordzee</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	visserij; natuur en ecologie; milieu/verontreiniging; windenergie; installaties; incidenten	

Essentie:

Het Noordzeeakkoord bevat de afspraken tussen het Rijk (vertegenwoordigd door de Ministers van I&W, LNVN en EZ) en stakeholders (energieorganisaties op de Noordzee, visserijorganisaties, natuur- en milieuorganisaties, en de Brancheorganisatie Zeehavens) over keuzes en beleid die de strategische opgaven voor de energietransitie uit het Klimaatakkoord, voor natuurherstel en voor een gezonde toekomst voor visserij op de Noordzee concreet en langdurig met elkaar in balans zouden moeten brengen. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van andere gebruikers zoals zeevaart, defensie en zandwinning.

Het Akkoord is een pakket van afspraken over een duurzaam gebruik van de Noordzee tot en met 2030 en daarna. Het Akkoord bevat bepalingen over de wijze en het tijdstip waarop deze afspraken worden bereikt om innovatie, transitie en mitigatie ten behoeve van natuur en visserij mogelijk te maken. Het Akkoord wordt deel uitgewerkt in het Programma Noordzee 2022-2027. Het Akkoord heeft de steun gekregen van de energiesector (gas, olie en wind), de natuur- en milieuorganisaties, de zeehavensector en de visserijsector.

De doelstelling van het Akkoord is een gezonde en duurzame Noordzee te waarborgen, waarbinnen plek is voor beschermde natuurwaarden, een duurzame visserij en voldoende ruimte voor windparken op zee om te voldoen aan de Nederlandse invulling van het Parijse klimaatakkoord. Het Akkoord beoogt een betere balans aan te brengen tussen alle in het geding zijnde belangen, binnen het kader van een gezonde Noordzee. Het Akkoord richt zich in de eerste plaats op de middellange termijn richting 2030, maar biedt ook perspectief op een snelle ontwikkeling van windenergie na 2030.

Hoofdstuk 2 van het Akkoord schets de drie transities die op de Noordzee gaande zijn en die in samenhang dienen te worden gezien: de natuurtransitie; de voedseltransitie; en de energietransitie. De natuurtransitie impliceert dat toenemend gebruik van de Noordzee alleen verantwoord is bij herstel en behoud van het Noordzee-ecosysteem. Daartoe is versterkte inspanning nodig om een goede milieu-toestand te bereiken. De voedseltransitie vraagt om te komen tot een rendabele en duurzame visserij. De energietransitie zet in op de Noordzee als 'GreenPowerhouse Noordzee', waardoor energiewinning in ruimtebeslag op de Noordzee dominant wordt. Dit vraagt een zorgvuldige afweging met het belang van het ecosysteem en andere gebruiksfuncties.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de gemeenschappelijke uitgangspunten voor het Akkoord waartoe de deelnemers in hun overleg gekomen zijn. Dit omvat onder meer de volgende punten:

- Gezondheid van het ecosysteem is een algemeen belang;
- Multifunctioneel ruimtegebruik is een leidend principe;
- Een 'Transitiefonds' is noodzakelijk om de beoogde transities te verwezenlijken;
- Windenergie moet gebaseerd zijn op haalbare business cases, met duidelijke definitie van maatschappelijke kosten;
- De visserijvloot moet aangepast worden om te kunnen blijven opereren in de nieuwe context;
- Gaswinning is geplaatst in de context van het halen van de doelstelling van het Parijse klimaatakkoord;
- De noodzakelijkheid de effecten van activiteiten op het ecosysteem blijvend te monitoren en te komen tot een meer adaptieve aanpak waardoor gezamenlijk inspelen van overheid én stakeholders op onzekerheden over toekomstige ontwikkelingen en technologische dynamiek een vanzelfsprekendheid wordt;
- Wetenschappelijk onderzoek dient te worden versterkt; en
- Het Akkoord vormt de basis voor de formele plandocumenten van de Rijksoverheid waaronder het Programma Noordzee 2022-2027.

Hoofdstuk 4 van het Noordzeeakkoord bevat afspraken op gebiedsniveau en bevat de volgende onderdelen:

- Algemene afspraken over de aanwijzing en bescherming van gebieden;
- Afspraken over de aanwijzing van windenergiegebieden;
- Afspraken over de verkaveling en het medegebruik van windparken;
- Afspraken over aanvullende natuurgebieden op de Noordzee; en
- Afspraken over visserij in natuurgebieden op zee.

Hoofdstuk 5 bevat afspraken over installaties en objecten. Het gaat hierbij om locatiegebonden, vergunningplichtig ruimtegebruik. Met andere woorden, het gaat om installaties of objecten die voor langere tijd geplaatst worden, met consequenties voor andere gebruikers van de Noordzee. Hoofdstuk 5 bevat de volgende onderdelen:

- Algemene afspraken over installaties en objecten;
- Afspraken over windturbines; en
- Afspraken over olie- en gaswinning.

Hoofdstuk 6 ziet op 'handelingen' gedefinieerd als 'gebruik van de Noordzee dat minder locatiegebonden is en vooral veel ruimte nodig heeft'. Hoofdstuk 6 bevat de volgende onderdelen:

- Afspraken over visserij;
- Afspraken over soortenbescherming; en
- Afspraken over handhaving en veiligheid.

Hoofdstuk 7 van het Akkoord bevat afspraken over monitoring en onderzoek. Hoofdstuk 8 getiteld 'Governance' bevat afspraken over de voortzetting van het overleg dat heeft geleid tot het Akkoord. De betrokken partijen verbinden zich daarom aan een geïnstitutionaliseerd Noordzeeoverleg (NZO) onder onafhankelijk voorzitterschap ter uitvoering van het Akkoord en om gezamenlijk af te wegen of nieuwe ontwikkelingen moeten leiden tot bijstelling van de afspraken. Hoofdstuk 9 bevat afspraken over het Transitiefonds. Hoofdstuk 10 gaat in op de uitvoering van het Noordzeeakkoord, waarbij met name wordt gekeken naar de internationale afstemming met de andere Noordzeekuststaten.

In 2023 heeft het Noordzeeoverleg het rapport *De Staat van de Noordzee* gepubliceerd. Dit rapport geeft een overzicht van de ecologische toestand van de Noordzee en beschrijft de factoren die van invloed zijn op die toestand. Zoals het rapport aangeeft kan met die informatie het Noordzeeoverleg gesteund worden bij het voeren van overleg over de transities die spelen op de Noordzee.

D. Verdragen

Zeerechtverdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	23	
Titel:	Zeerechtverdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee (United Nations Convention on the law of the sea)	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 10/12/1982 Datum inwerkingtreding: 16/11/1994 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 28/07/1996	
Verantwoordelijke minister:	Ministerie van BZ	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, aansluitende zone, continentaal plat, EEZ	Het Zeerechtverdrag bevat regels ten aanzien van alle maritieme zones. Voor Nederland als kuststaat zijn met name de regels ten aanzien van de territoriale zee, de aansluitende zone, de EEZ en het continentaal plat van belang.
Kruisverwijzing:		
Uitvoerende wetgeving:	Zie toelichting	Gezien de alomvattende aard van het Zeerechtverdrag heeft dit relevantie voor vrijwel alle wet- en regelgeving en beleid vastgesteld voor de Noordzee
Trefwoorden:	Visserij, scheepvaart, offshore mijnbouw, kabels/buisleidingen, oppervlaktedelfstoffen, installaties, recreatie en toerisme, milieu/verontreiniging, baggerstort, archeologie, ruimtelijke ordening, windenergie, wetenschappelijk onderzoek	

Essentie:

Het Zeerechtverdrag is bedoeld als een alomvattend juridisch kader voor het gebruik van de oceanen. Hierdoor zijn de regels van het Zeerechtverdrag in het algemeen niet in een zeer grote mate van detail uitgewerkt. In een aantal gevallen bepaalt het Zeerechtverdrag dat nadere regelgeving door onderhandelingen tussen de betrokken staten vastgesteld dienen te worden. Een aantal bestaande verdragen waarbij Nederland partij is, zoals MARPOL of het OSPAR-Verdrag, kunnen gezien worden als een nadere uitwerking van de algemene regels vervat in het Zeerechtverdrag.

Het Zeerechtverdrag bestaat uit 17 Hoofdstukken en 9 Bijlagen. De meeste hoofdstukken van het Zeerechtverdrag hebben betrekking op bevoegdheidsverdeling tussen de kuststaat en andere staten in verschillende maritieme zones. Daarnaast regelt een aantal hoofdstukken specifieke onderwerpen. Zo zijn er hoofdstukken die algemene regels bevatten ten aanzien van de bescherming en het behoud van het mariene milieu en het wetenschappelijk zeeonderzoek. Deze laatste twee hoofdstukken bevatten bepalingen die van toepassing zijn in alle maritieme zones of in specifieke zones.

Voor Nederland als kuststaat zijn de volgende maritieme zones vervat in het Zeerechtverdrag van belang: territoriale zee; aansluitende zone; exclusieve economische zone (EEZ); en continentaal plat. De soevereiniteit van de kuststaat strekt zich uit tot de territoriale zee, waarvan de breedte maximaal 12 zeemijl bedraagt. De belangrijkste beperking op deze soevereiniteit is het recht op onschuldige doorvaart voor alle schepen. Het Zeerechtverdrag geeft aan welke beperkingen dit recht oplegt aan de

kuststaat bij het reguleren van scheepvaartverkeer. In de aansluitende zone, waarvan de breedte maximaal 24 zeemijl is, mag de kuststaat toezicht uitoefenen om te voorkomen dat inbreuk wordt gemaakt op regelgeving inzake douane, belastingen, immigratie of volksgezondheid binnen zijn grondgebied en territoriale zee of een dergelijke inbreuk te bestraffen. Tevens kent het Zeerechtverdrag de kuststaat in deze zone bepaalde rechten toe ten aanzien van archeologische en historische voorwerpen. De EEZ en het continentaal plat zijn ruimtelijk en inhoudelijk overlappende zones. Het continentaal plat omvat de zeebodem en de ondergrond, terwijl de EEZ daarnaast ook de bovenliggende waterkolom omvat. Rechten over het continentaal plat kunnen tevens uitgeoefend worden binnen de EEZ.

In de Noordzee is de omvang van het continentaal plat en de EEZ bepaald door de grenzen tussen de buurstaten. Dit is ook het geval voor de zijwaartse begrenzing van de territoriale zee en aansluitende zone van Nederland. De buitengrens van deze zones is door Nederland vastgesteld op respectievelijk 12 en 24 zeemijl.

De EEZ en het continentaal plat geven de kuststaat met name soevereine rechten en rechtsmacht ten aanzien van economisch gebruik van levende en niet-levende natuurlijke hulpbronnen. Dit omvat ook activiteiten als het opwekken van energie uit het water en de wind. In de EEZ heeft de kuststaat tevens rechtsmacht ten aanzien van de bouw en het gebruik van kunstmatige eilanden, installaties en inrichtingen; wetenschappelijk zeeonderzoek; en de bescherming van het mariene milieu. Naast de kuststaat hebben ook derde staten rechten in de EEZ en het continentaal plat, bijvoorbeeld ten aanzien van de scheepvaart. Het Zeerechtverdrag legt ten aanzien van de scheepvaart belangrijke beperkingen op aan de kuststaat bij het stellen en handhaven van regels ter bescherming van het mariene milieu.

Eems-Dollardverdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	24	
Titel:	Eems-Dollardverdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Bilateraal	
Officiële naam:	Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland tot regeling van de samenwerking in de Eemsmonding, met Bijlagen en Slotprotocol (Eems-Dollardverdrag)	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneam: 08/04/1960 Datum inwerkingtreding: 01/08/1963 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/08/1963	
Verantwoordelijke minister:	Minister van BZ	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee	
Kruisverwijzing:	- Westereems Verdrag - Eems-Dollardmilieuprotocol <i>Aanvullende Overeenkomst bij het op 8 april 1960 voor het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland ondertekende Verdrag tot regeling van de samenwerking in de Eemsmonding (Eems-Dollardverdrag), met Slotprotocol en briefwisseling</i> <i>Overeenkomst tot wijziging van het Verdrag van 8 april 1960 tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland tot regeling van de samenwerking in de Eemsmonding (Eems-Dollardverdrag)</i> <i>Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland inzake een scheepvaartreglement voor de Eemsmonding</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Scheepvaart	

Essentie:

Het Eems-Dollard Verdrag tussen Nederland en de Bondsrepubliek is er met name op gericht te komen tot samenwerking met betrekking tot scheepvaart in de Eemsmonding in een gebied in de territoriale zee tot 3 zeemijl. Ten tijde van de onderhandeling van het Verdrag hadden Nederland en de Bondsrepubliek beiden een territoriale zee van 3 zeemijl. Beide staten verschillen van mening over het verloop van de staatsgrens in het Eems-Dollard gebied. Het Eems-Dollard Verdrag bepaalt dat het geen afbreuk doet aan de rechtstandpunten van de partijen ten aanzien van de staatsgrens.

Beide partijen verplichten zich om in het bestaande hoofdvaarwater en enige andere vaarwateren alle maatregelen te nemen die nodig zijn om deze vaarwateren open te houden en eventueel te verbeteren, alsmede zodanige maatregelen die door de andere partij worden genomen, te steunen (artikel 2). In het kader van hun samenwerking stellen de partijen een Gemeenschappelijk Plan op. In het Gemeenschappelijke Plan dient het resultaat van het overleg en de onderzoeken betreffende verbetering op grote schaal van de bestaande en eventuele nieuwe vaarwateren in de Eemsmonding tot uitdrukking te worden gebracht (artikel 3). Het Verdrag bevat afzonderlijke hoofdstukken over waterbouwkundige werkzaamheden, bebakening en waterstaatkundige zorg en stelt de permanente Nederlands-Duitse Eemcommissie in.

Het Eems-Dollard Verdrag reguleert de winning van olie en gas en andere vaste, vloeibare of gasvormige stoffen die zich in de ondergrond bevinden niet. Deze materie is geregeld in de Aanvullende Overeenkomst bij het Eems-Dollard Verdrag van 1962. Voor de winning van deze delfstoffen is het toepassingsgebied van het Eems-Dollard Verdrag door een lijn in tweeën verdeeld. Nederland is bevoegd deze materie te reguleren ten westen van deze lijn en de Bondsrepubliek ten oosten van deze lijn.

Eems-Dollardmilieuprotocol

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	25	
Titel:	Eems-Dollardmilieuprotocol	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Bilateraal	
Officiële naam:	Aanvullend Protocol bij het op 8 april 1960 ondertekende Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland tot regeling van de samenwerking in de Eemsmonding (Eems-Dollardverdrag), tot regeling van de samenwerking met betrekking tot het waterbeheer en het natuurbeheer in de Eemsmonding (Eems-Dollardmilieuprotocol); aan boord van „MS Warsteiner Admiral" in de Eemsmonding ter hoogte van Delfzijl	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 22/08/1996 Datum inwerkingtreding: 01/07/1998 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/07/1998	
Verantwoordelijke minister:	Minister van BZ	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee	
Kruisverwijzing:	- Eems-Dollardverdrag - Westereems Verdrag <i>Aanvullende Overeenkomst bij het op 8 april 1960 voor het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland ondertekende Verdrag tot regeling van de samenwerking in de Eemsmonding (Eems-Dollardverdrag), met Slotprotocol en briefwisseling</i> <i>Overeenkomst tot wijziging van het Verdrag van 8 april 1960 tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland tot regeling van de samenwerking in de Eemsmonding (Eems-Dollardverdrag)</i> <i>Overeenkomst tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland inzake een scheepvaartreglement voor de Eemsmonding</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	- natuur en ecologie; - milieu/verontreiniging;	

Essentie:

Het Eems-Dollard Verdrag ziet slechts in beperkte mate op natuur- en milieu bescherming. Deze materie was uitputtender geregeld in het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake de samenwerking in het gebied van de Eems en de Dollard, alsmede in de aangrenzende gebieden (Samenwerkingsverdrag Eems-Dollard) uit 1984. Nadat met Duitsland in 1991 was overeengekomen niet langer te streven naar inwerkingtreding van dit verdrag, bleef de wens bestaan om op deze terreinen tot een regeling te komen. Het feit dat er geen overeenstemming bestaat over het verloop van de grens maakte een specifieke regeling wenselijk, teneinde afspraken met betrekking tot water- en natuurbeheer ook daadwerkelijk te kunnen effectueren. Hieraan is uitvoering gegeven middels het Eems-Dollardmilieuprotocol. Er is gekozen voor de vorm van een Aanvullend Protocol bij het Eems-Dollardverdrag in plaats van een zelfstandig verdrag op aandringen van Nederland. De voorziene samenwerking op het gebied van water- en natuurbeheer vult lacunes op in het Eems-Dollardverdrag en sluit zo nauw aan op dit verdrag.

Artikel 1 van het Eems-Dollardmilieuprotocol geeft aan welke principes van natuur- en milieubeheer leidend zijn bij de uitvoering van het protocol, waaronder het principe van voorzorg, het principe van preventie, het principe „de vervuiler betaalt, het „standstill“-principe, de zorg voor duurzame ontwikkeling, het toepassen van beste bestaande technieken en van de beste milieupraktijk en het principe van het niet verschuiven van milieubelasting naar andere milieucompartimenten. Deze principes zijn ook thans nog leidend binnen het internationale natuur- en milieu recht. Artikel 2 bepaalt dat de samenwerking plaats vindt in het kader van de krachtens artikel 64 van het Eems-Dollardverdrag ingestelde Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie. Artikel 4 van het protocol geeft de doeleinden aan waar de partijen in het bijzonder naar streven:

- de waterkwaliteit en de natuur in de Eemsmonding te behouden en te verbeteren;
- de kwaliteit van de sedimenten zodanig te verbeteren dat het ecosysteem geen schade ondervindt, en de dynamiek van de Eemsmonding te behouden;
- de ecologische functies in de Eemsmonding met het oog op de ecologische eenheid van watersysteem en buitendijkse gebieden te behouden, te herstellen en te verbeteren; en
- in het kustgebied de natuurlijke of min of meer natuurlijke vegetatie zoals kwelders en brakke rietlanden, alsmede de droogvallende platen inclusief de zeegrasvelden in het Eems-Dollard gebied te beschermen en te onderhouden.

Artikel 5 bevat verplichtingen tot samenwerking in relatie tot de verwezenlijking van de bovenstaande doelstellingen. Artikel 6 ziet op de aanwijzing van beschermde gebieden en de maatregelen die in dergelijke gebieden kunnen worden genomen.

Westereems Verdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	26	
Titel:	Westereems Verdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Bilateraal	
Officiële naam:	Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland betreffende het gebruik en beheer van de territoriale zee van 3 tot 12 zeemijlen	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname: 24/10/2014 Datum inwerkingtreding: 01/07/2018 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/07/2018	
Verantwoordelijke minister:	Minister BZ	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee	Het Verdrag is van toepassing op een gedefinieerd gebied dat is gelegen tussen de zeewaartse grens van het toepassingsgebied van het Eems-Dollardverdrag (3 zeemijl uit de kust) en de buitengrens van de territoriale zee van Nederland en de Bondsrepubliek.
Kruisverwijzing:	- Eems-Dollardverdrag - Eems-Dollardmilieuprotocol	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Scheepvaart; installaties; windenergie; kabels en pijpleidingen	

Essentie:

Het Westereems Verdrag tussen Nederland en de Bondsrepubliek is er met name op gericht te komen tot samenwerking met betrekking tot een aantal onderwerpen in het gebied van de territoriale zee ten noorden van de Eemsmonding zoals deze is gedefinieerd in het Eems-Dollard Verdrag. Het toepassingsgebied van het Westereems Verdrag is gelegen in de territoriale zee tussen 3 en 12 zeemijl. Nederland en de Bondsrepubliek hebben geen overeenstemming bereikt over de afbakening van hun territoriale zee. In het gebied tot 3 zeemijl bestaat sinds 1960 samenwerking op basis van het Eems-Dollardverdrag en aanvullende overeenkomsten. Het Westereems Verdrag bepaalt dat het niet van invloed is op het verloop van de staatsgrens tussen 3 en 12 zeemijl en dat beide partijen zich hun rechtsstandpunt in dit opzicht voorbehouden (artikel 4).

Hoofdstuk II bevat een regeling voor het toepasselijke recht met betrekking tot bepaalde onderwerpen. Met dit doel wordt het toepassingsgebied van het Westereems Verdrag in tweeën gedeeld door een lijn die samenvalt met de grens van het continentale plat tussen beide partijen zoals deze in 1964 is vastgesteld (artikelen 5 en 6). Ten westen van deze lijn is uitsluitend Nederlands recht van toepassing met betrekking tot installaties voor hernieuwbare energie en andere installaties, kabels en pijpleidingen en niet levende natuurlijke rijkdommen. Ten oosten van de lijn is voor deze onderwerpen uitsluitend Duits recht van toepassing (artikel 5).

Hoofdstuk III van het Westereems Verdrag ziet op verkeer over zee en bepaalt dat de partijen een gezamenlijk verkeersmanagementsysteem voor het scheepvaartverkeer in het vaarwater van en naar de havens van beide partijen aan de Eems zullen overeenkomen (artikel 7). Artikel 13 bepaalt dat elk

van de partijen bevoegd is verbeterwerken uit te voeren aan het vaarwater en belemmeringen voor de scheepvaart inclusief wrakken in het vaarwater te verwijderen. Hoofdstuk IV ziet op de instelling van de Westereems Commissie.

Biodiversiteitsverdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	27	
Titel:	Biodiversiteitsverdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Verdrag inzake biologische diversiteit (Convention on biological diversity)	
Verwijzing:	Tekst van het verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 05/06/1992 Datum inwerkingtreding: 29/12/1993 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 10/10/1994	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W, Minister van LNVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, continentaal plat, EEZ	
Kruisverwijzing:	• Programma Noordzee 2022-2027 • Verdrag van Ramsar • Verdrag van Bonn • ASCOBANS • Overeenkomst zeehonden Waddenzee • AEWA • Verdrag van Bern • OSPAR-Verdrag • Kaderrichtlijn mariene strategie • Vogelrichtlijn • Habitatrichtlijn • Verordening Natuurherstel	
Uitvoerende wetgeving:	• Omgevingswet	Naast de Omgevingswet wordt de uitvoering van het Biodiversiteitsverdrag mede vormgegeven door algemene milieuwetgeving en sectorale wetgeving.
Trefwoorden:	Natuur en ecologie; milieu/verontreiniging	

Essentie:

Het Biodiversiteitsverdrag heeft drie doelstellingen (artikel 1):

- het behoud van de biologische diversiteit;
- het duurzame gebruik van bestanddelen daarvan; en
- de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen voortvloeiende uit het gebruik van genetische rijkdommen.

Artikel 2 bevat een lijst van in het Verdrag gebruikte termen, waaronder het centrale begrip “biologische diversiteit” dat gedefinieerd is als: “de variabiliteit onder levende organismen van allerlei herkomst, met inbegrip van, onder andere, terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waarvan zij deel uitmaken; dit omvat mede de diversiteit binnen soorten, tussen soorten en van ecosystemen”. Het verdrag is dus mede van toepassing op mariene biologische diversiteit.

De werkingssfeer van het Verdrag strekt zich uit tot: (a) bestanddelen van de biologische diversiteit in gebieden gelegen binnen de grenzen van de nationale rechtsmacht van verdragspartijen; en (b) processen en activiteiten, uitgevoerd onder haar rechtsmacht of toezicht, in gebieden gelegen binnen de grenzen van haar nationale rechtsmacht dan wel in gebieden die niet onder haar nationale rechtsmacht

vallen, ongeacht waar de gevolgen van die processen of activiteiten zich voordoen (artikel 4). De bepalingen van het Verdrag zijn dus van toepassing in de Nederlandse territoriale zee; de EEZ en het continentaal plat, voor zover dit in overeenstemming is met de rechten en verplichtingen die Nederland krachtens het recht van de zee heeft (vgl. artikel 22(2)). Daarnaast is het Verdrag van toepassing op processen en activiteiten die plaatsvinden onder de rechtsmacht of toezicht van Nederland buiten deze maritieme zones.

Artikel 3 van het Verdrag bevestigt het soevereine recht van Nederland om zijn eigen hulpbronnen te exploiteren overeenkomstig zijn eigen milieubeleid, alsook de verantwoordelijkheid te verzekeren dat activiteiten die binnen zijn rechtsmacht of onder zijn toezicht vallen, geen schade aanrichten aan het milieu van andere staten of van gebieden die onder geen enkele nationale rechtsmacht vallen.

De overige artikelen van het Verdrag bevatten onder andere verplichtingen omtrent:

- samenwerking ten aanzien van gebieden die onder geen enkele nationale rechtsmacht vallen en met betrekking tot andere aangelegenheden van wederzijds belang, ten behoeve van het behoud en het duurzame gebruik van de biologische diversiteit (artikel 5);
- het opstellen van nationale biodiversiteitsstrategieën; plannen of programma's (artikel 6);
- inventarisatie en toezicht (artikel 7);
- maatregelen voor behoud *in situ*, zoals het instellen van beschermde gebieden (artikel 8);
- maatregelen voor behoud *ex situ* (artikel 9);
- duurzaam gebruik van bestanddelen van de biologische diversiteit (artikel 10);
- het uitvoeren van milieueffectrapportages voor projecten die aanmerkelijke nadelige gevolgen zouden kunnen hebben voor de biologische diversiteit (artikel 14);
- toegang tot genetische rijkdommen (artikel 15);
- uitwisseling van technologie en informatie en technische en wetenschappelijke samenwerking (artikelen 16, 17 en 18); en
- het beheer van biotechnologie en verdeling van de voordelen daarvan (artikel 19).

Daarnaast bevat het Verdrag financiële en organisatorische bepalingen en twee bijlagen die respectievelijk betrekking hebben op inventarisatie en toezicht (Bijlage I) en arbitrage (Bijlage II).

Sinds 1995 is het behoud van biodiversiteit in zee en kustgebieden als apart thema terug te vinden op de agenda van het belangrijkste gezagsorgaan onder het verdrag, de Conferentie van de Partijen (COP). De COP heeft een speciaal werkprogramma voor dit thema goedgekeurd ter uitvoering van het zogeheten 'Jakarta Mandate on Marine and Coastal Biological Diversity'. Dit programma concentreert zich op vijf thematische onderwerpen: integraal beheer van zee en kustgebieden; beschermde gebieden; duurzaam gebruik van biologische rijkdommen; maricultuur; en gebiedsvreemde soorten.

Tijdens de vijftiende bijeenkomst van de partijen bij het Biodiversiteitsverdrag is overeengekomen dat in 2030 30 procent van aangetaste mariene ecosystemen onder effectief herstel moet zijn. Daarnaast moet in 2030 30 procent van mariene gebieden effectief behouden en beheerd worden door ecologisch representatieve, goed verbonden en billijk beheerde systemen van beschermde gebieden en andere gebiedsgerichte behoudmaatregelen.

Verdrag van Ramsar

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	28	
Titel:	Verdrag van Ramsar	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (Convention on wetlands of international importance especially as waterfowl habitat)	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 02/02/1971 Datum inwerkingtreding: 21/12/1975 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 23/09/1980	
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee	Artikel 1 van het Verdrag van Ramsar stelt dat het in beginsel alleen watergebieden omvatten waar de waterdiepte bij laagtij niet meer dan 6 meter is.
Kruisverwijzing:	• Structuurschema Infrastructuur en Ruimte • Programma Noordzee 2022-2027 • Biodiversiteitsverdrag • AEW • Verdrag van Bern • Vogelrichtlijn • Habitatrichtlijn • Verordening Natuurherstel	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

Het Verdrag van Ramsar is gericht op het behoud van watergebieden van internationale betekenis, met name als verblijfplaats voor watervogels. Het toepassingsgebied van het Verdrag van Ramsar is het grondgebied van de partijen, hetgeen de territoriale zee omvat. Een beperking van de ruimtelijke werkingssfeer van het Verdrag is gelegen in het feit dat het in beginsel alleen die watergebieden op zee omvat die bij laagwater gelegen zijn binnen de dieptelijn van 6 meter (artikel 1).

Een belangrijke verplichting van de partijen bij het Verdrag van Ramsar is het aanwijzen van watergebieden die in aanmerking komen voor opname in een lijst van watergebieden met internationale betekenis (artikel 2). Het Verdrag geeft een aantal criteria voor aanwijzing van watergebieden, te weten hun internationale betekenis in ecologisch, botanisch, zoölogisch, limnologisch of hydrologisch opzicht. Watergebieden van internationale betekenis voor watervogels genieten hierbij een zekere voorrang.

Partijen hebben een verplichting om voor watergebieden hun plannen op zodanige wijze te formuleren dat het behoud en verstandig gebruik ('wise use') van dergelijke gebieden worden bevorderd (artikel 3). Tevens dient te worden bevorderd dat watergebieden en watervogels worden behouden door het

stichten van natuurreservaten in gebieden, ongeacht of ze zijn opgenomen in de lijst bij het Verdrag (artikel 4).

Verdrag van Bonn

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	29	
Titel:	Verdrag van Bonn	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten (Convention on the conservation of migratory species of wild animals)	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 23/06/1979 Datum inwerkingtreding: 01/11/1983 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/11/1983	
Verantwoordelijke minister:	Minister van LNV	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	Het Verdrag van Bonn bevat verplichtingen voor staten ten aanzien van trekkende wilde diersoorten waarvan een gedeelte van het verspreidingsgebied zich onder hun rechtsmacht bevindt. Gezien de omvang van de rechtsmacht van de kuststaat in de EEZ valt deze ook onder de reikwijdte van het Verdrag van Bonn.
Kruisverwijzing:	• Programma Noordzee 2022-2027 • <i>Haaïen- en Roggen Actieplan 2022-2027</i> • Biodiversiteitsverdrag • ASCOBANS • Overeenkomst zeehonden Waddenzee • AEW • <i>Memorandum van overeenstemming voor het behoud van migrerende haaïen</i> • Verdrag van Bern • Vogelrichtlijn • Habitatrichtlijn • Verordening Natuurherstel • <i>OSPAR's Regional Action Plan for Marine Birds in the North-East Atlantic (2024-2030)</i>	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

Het Verdrag van Bonn is erop gericht bescherming te verlenen aan wilde diersoorten die trekken over het grondgebied of binnen de rechtsmacht van verschillende staten. Naast de binnenwateren en territoriale zee, valt, gezien de omvang van de rechtsmacht van de kuststaat, ook de EEZ onder de reikwijdte van het Verdrag van Bonn.

Het Verdrag van Bonn biedt bescherming aan twee categorieën van trekkende diersoorten: bedreigde diersoorten, die zijn opgenomen in een lijst in Bijlage I bij het Verdrag en soorten met een ongunstig voortbestaansperspectief, die zijn opgenomen in een lijst in Bijlage II bij het Verdrag. Voor soorten die op de lijst in Bijlage I staan (waaronder verschillende soorten walvisachtigen, zeehonden, zeevogels, zeeschildpadden, de reuzenhaai en de witte haai) voorziet het Verdrag van Bonn in directe bescherming. Voor soorten die op de lijst in Bijlage II staan (waaronder verschillende soorten kleine walvisachtigen, zeehonden, zeevogels, zeeschildpadden en haaien) roept het Verdrag de partijen op om samenwerkingsovereenkomsten te sluiten.

Ten aanzien van bedreigde diersoorten dienen de partijen bij het Verdrag het onttrekken van deze dieren aan de populatie te verbieden. Verder zijn partijen verplicht tot het nemen van maatregelen ter bescherming van het leefgebied van deze soorten, negatieve gevolgen van activiteiten of hindernissen die de trek van een soort ernstig belemmeren of onmogelijk maken naar gelang de situatie te voorkomen, weg te nemen, te compenseren of te verkleinen, en voor zover mogelijk en passend invloeden te voorkomen, te verzachten of te controleren, die een soort bedreigen of ernstiger kunnen gaan bedreigen.

Nederland is partij bij drie overeenkomsten die in het kader van het Verdrag van Bonn tot stand zijn gekomen die betrekking hebben op de bescherming van diersoorten die in de Noordzee voorkomen:

- 1990 Overeenkomst inzake de bescherming van zeehonden in de Waddenzee;
- 1992 Overeenkomst inzake de instandhouding van kleine walvisachtigen in de Oostzee, de Noord-oost-Atlantische Oceaan, de Ierse Zee en de Noordzee (ASCOBANS); en
- 1995 Overeenkomst inzake de bescherming van Afrikaans-Euraziatische trekkende watervogels (AEWA).

Tevens neemt Nederland deel in het Memorandum van overeenstemming voor het behoud van migrerende haaien. Dit Memorandum is ook van toepassing op de in de Noordzee voorkomende doornhaai.

ASCOBANS

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	30	
Titel:	ASCOBANS	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Overeenkomst inzake de instandhouding van kleine walvisachtigen in de Oostzee, de Noordoost-Atlantische Oceaan, de Ierse Zee en de Noordzee (Agreement on the conservation of small cetaceans of the Baltic, North East Atlantic, Irish and North Seas)	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 17/03/1992 Datum inwerkingtreding: 29/03/1994 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 29/03/1994	
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	Het toepassingsgebied van ASCOBANS is het mariene milieu van de Oostzee, de Noordoost-Atlantische Oceaan, de Ierse Zee en de Noordzee. De definitie van de Noordzee omvat alle maritieme zones van Nederland.
Kruisverwijzing:	Verdrag van Bonn	ASCOBANS is een overeenkomst die is aangenomen in het kader van het Verdrag van Bonn.
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

ASCOBANS is een overeenkomst die is aangenomen in het kader van het Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten (Verdrag van Bonn). Het doel van ASCOBANS is de bescherming van kleine walvisachtigen in de Oostzee, de Noordoost-Atlantische Oceaan, de Ierse Zee en de Noordzee. Het toepassingsgebied van ASCOBANS omvat de gehele de Noordzee.

Ten einde het doel van ASCOBANS te verwezenlijken zijn de partijen bij ASCOBANS verplicht om binnen hun rechtsmacht en in overeenstemming met hun internationale verplichtingen de instandhoudings-, onderzoek- en beheersmaatregelen te nemen die zijn vervat in de Bijlage bij het Verdrag.

De Bijlage bij ASCOBANS geeft regels ten aanzien van een aantal specifieke zaken. Ten einde leefgebieden in stand te houden en te beheren dienen de partijen onder andere te werken aan het voorkomen van de inbreng van stoffen die een bedreiging zijn voor de betrokken soorten, bijvangst van de betrokken soorten in visserij te beperken, de negatieve gevolgen voor voedselbronnen van de betrokken soorten te verminderen en andere significante verstoringen te voorkomen, met name die van geluidsbronnen. Daarnaast bevat de Bijlage verplichtingen ten aanzien van het uitvoeren van onderzoek ten aanzien van de betrokken soorten.

De uitvoering van ASCOBANS wordt bevorderd door de drie instellingen die zijn opgericht op basis van de overeenkomst: de bijeenkomst van de partijen (Meeting of Parties), het adviserend comité en het secretariaat. De bijeenkomst van de partijen is het besluitvormend orgaan van ASCOBANS dat een keer per drie jaar bijeenkomt. De bijeenkomst van partijen neemt in principe steeds een actieplan voor

een periode van 3 jaar aan en kan tevens resoluties aannemen met betrekking tot specifieke onderwerpen.

Overeenkomst zeehonden Waddenzee

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	31	
Titel:	Overeenkomst zeehonden Waddenzee	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Overeenkomst inzake de bescherming van zeehonden in de Waddenzee (Agreement on the conservation of seals in the Wadden Sea)	
Verwijzing:	Nederlandse tekst van de Overeenkomst Engelse tekst van de Overeenkomst	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 16/10/1990 Datum inwerkingtreding: 01/10/1991 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/10/1991	
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee: tot 3 zeemijl	De Overeenkomst zeehonden Waddenzee bepaalt dat het toepassingsgebied van de Overeenkomst het watergebied is dat bekend staat onder de naam Waddenzee, met inbegrip van alle zandbanken, en kustgebieden in de Noordzee van Denemarken, Duitsland en Nederland tussen de Blaavandshuk in het noorden en Den Helder in het westen. Onder de Overeenkomst strekt het kustgebied zich in het algemeen uit tot 3 zeemijl van de basislijn.
Kruisverwijzing:	- Agenda voor het Waddengebied 2050 - Verdrag van Bonn <i>Wadden Sea Seal Management Plan 2023-2027</i> <i>Memorandum of Understanding; Trilateral Partnership in support of the UNESCO Wadden Sea World Heritage</i> <i>Waddenzeeplan 2010</i>	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

De Overeenkomst zeehonden Waddenzee is een overeenkomst die is aangenomen in het kader van het Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten (Verdrag van Bonn). Het doel van de Overeenkomst is de bescherming van de gewone zeehond (*Phoca vitulina*) in de Waddenzee. De Overeenkomst is gesloten tussen Nederland, Denemarken en Duitsland.

De Overeenkomst bepaalt dat het toepassingsgebied van de Overeenkomst het watergebied is dat bekend staat onder de naam Waddenzee, met inbegrip van alle zandbanken, en kustgebieden in de

Noordzee van Denemarken, Duitsland en Nederland tussen de Blaavandshuk in het noorden en Den Helder in het westen. Onder de Overeenkomst strekt het kustgebied zich in het algemeen uit tot 3 zee-mijl van de basislijn.

Om het doel van de Overeenkomst te verwezenlijken zullen de partijen samenwerken om te komen tot een gunstige instandhoudingstatus van de zeehondenpopulatie. De Overeenkomst verplicht de partijen tot het doen van gezamenlijk wetenschappelijk onderzoek ten aanzien van de zeehondenpopulaties en verplicht hen het vangen van zeehonden te verbieden, al zijn hier enige uitzonderingen op gegeven. De Overeenkomst stelt dat de partijen het leefmilieu van de zeehonden dienen te beschermen en hiertoe beschermde gebieden in zullen stellen in het toepassingsgebied van de Overeenkomst. De partijen verbinden zich om vervuiling van het toepassingsgebied van de Overeenkomst verder te verminderen.

Artikel IV van de Overeenkomst verplicht de partijen een plan voor behoud en beheer voor de zeehondenpopulatie op basis van wetenschappelijke kennis op te stellen. Het huidige plan is opgesteld voor de periode 2023-2027.

AEWA

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	32	
Titel:	AEWA	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Overeenkomst inzake de bescherming van Afrikaans-Euraziatische trekkende watervogels (Agreement on the conservation of African-Eurasian migratory waterbirds)	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname: 16/06/1995 Datum inwerkingtreding: 01/11/1999 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/11/1999	
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	- Agenda voor het Waddengebied 2050 - Verdrag van Bonn - Verdrag van Ramsar - AEWA Strategic Plan 2019-2027 - OSPAR's Regional Action Plan for Marine Birds in the North-East Atlantic (2024-2030)	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

AEWA is een overeenkomst die is aangenomen in het kader van het Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten (Verdrag van Bonn). Het doel van de Overeenkomst is de bescherming van watervogels die ten minste een deel van het jaar zijn aangewezen op watergebieden (wetlands), een verspreidingsgebied hebben dat geheel of gedeeltelijk binnen het toepassingsgebied van de overeenkomst valt en zijn opgenomen in de lijst in Bijlage 2 bij de overeenkomst. In september 2008 zijn 20 soorten zeevogels aan de lijst toegevoegd.

Het toepassingsgebied van AEWA (gedefinieerd in Bijlage 1) omvat Afrika, Europa, en delen van Azië en Noord-Amerika. Het Verdrag is van toepassing in alle maritieme zones van Nederland.

Ten einde de doelstelling van AEWA te verwezenlijken zijn de partijen verplicht om binnen hun rechtsmacht maatregelen te nemen die zijn vervat in artikel 3 en Bijlage 3 (het Actieplan) bij AEWA. Bij de implementatie van deze maatregelen dienen de partijen het voorzorgsbeginsel in acht te nemen. Artikel 3 bevat een aantal algemene verplichtingen ter behoud van migrerende watervogels. Dit betreft onder andere de verplichtingen om de leefgebieden van de betrokken soorten te beschermen en het onttrekken van dieren aan een populatie te verbieden.

In December 2018 is het tweede Strategische Actieplan onder het AEWA vastgesteld door de bijeenkomst van de partijen bij het Verdrag. Dit Strategische Actieplan geldt voor de periode 2019-2027. De doelstellingen van het Actieplan betreffen onder meer: het versterken van de bescherming van de soorten die onder het Verdrag vallen; het garanderen dat het gebruik van soorten duurzaam is over hun

gehele vliegroute; het instellen en behouden van een coherent netwerk van vliegroutes bestaande uit beschermde gebieden en andere gebieden; het garanderen van een voldoende habitat buiten deze gebieden; en het voorzien in en versterken van kennis, capaciteit, bewustzijn en hulpbronnen die nodig voor het behalen van de beschermingsdoeleinden van het Verdrag.

Verdrag van Bern

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	33	
Titel:	Verdrag van Bern	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijke leefmilieu in Europa (Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats)	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 19/09/1979 Datum inwerkingtreding: 01/06/1982 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/06/1982	
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	Het Verdrag van Bern geeft niet expliciet aan wat zijn geografische toepassingsgebied is. Op grond van de doelstelling van het Verdrag en de reikwijdte van de materiële verplichtingen ten aanzien van de bescherming van soorten en leefgebieden, kan worden aangenomen dat het Verdrag behalve in de territoriale zee ook van toepassing is buiten de territoriale zee voor zover een partij bij het Verdrag van Bern daar bevoegdheden heeft.
Kruisverwijzing:	- Biodiversiteitsverdrag - Verdrag van Bonn - OSPAR-Verdrag - Vogelrichtlijn - Habitatrichtlijn - Verordening Natuurherstel <i>OSPAR's Regional Action Plan for Marine Birds in the North-East Atlantic (2024-2030)</i>	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

Het Verdrag van Bern heeft tot doel de instandhouding van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten en hun natuurlijke leefmilieus in Europa. Hierbij richt het Verdrag zich met name op die soorten en leefmilieus waarbij de samenwerking van verschillende staten is vereist om deze doeleinden te verwezenlijken. Het Verdrag van Bern geeft niet expliciet aan wat zijn geografische toepassingsgebied is. Op grond van de doelstelling van het Verdrag en de reikwijdte van de materiële verplichtingen ten aanzien van de bescherming van soorten en leefgebieden, kan worden aangenomen dat het Verdrag behalve in de territoriale zee ook van toepassing is buiten de territoriale zee voor zover een partij bij het Verdrag van Bern daar bevoegdheden heeft.

Het Verdrag van Bern bevat verplichtingen ten aanzien van de instandhouding van soorten en verplichtingen ten aanzien van de instandhouding van leefmilieus. Ter instandhouding van soorten dienen de partijen passende en noodzakelijke maatregelen te nemen ter bijzondere bescherming voor de in het wild voorkomende plantensoorten genoemd in Bijlage I bij het Verdrag en de in het wild voorkomende diersoorten genoemd in de Bijlagen II en III van het Verdrag. Hierbij worden aan de partijen een aantal specifieke verplichtingen opgelegd, die deels zijn uitgewerkt in Bijlage IV bij het Verdrag.

Ter instandhouding van leefgebieden dienen de partijen passende en noodzakelijke maatregelen te nemen om de leefgebieden van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten te beschermen, met name de soorten genoemd in de Bijlagen I en II, en om de bedreigde natuurlijke leefgebieden in stand te houden. Bij hun beleid op het gebied van ruimtelijk ordening en ontwikkeling dienen de partijen bij het Verdrag rekening te houden met de behoeften van de instandhouding van dergelijke leefgebieden. Partijen zijn in het bijzonder verplicht aandacht te schenken aan de bescherming van gebieden die van belang zijn voor de in Bijlagen II en III genoemde trekkende soorten.

De Permanente Commissie die is opgericht onder het Verdrag van Bern is belast met toezicht op de uitvoering van het Verdrag.

Espoo-Verdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	34	
Titel:	Espoo-Verdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Verdrag inzake milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband (Convention on environmental impact assessment in a transboundary context)	
Verwijzing:	Tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 25/02/1991 Datum inwerkingtreding: 10/09/1997 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 10/09/1997 Protocol van 2003 inzake strategische milieubeoordeling bij het Espoo-Verdrag Datum aanname: 21/05/2003 Datum inwerkingtreding: 11/07/2011 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 11/07/2011	In 2001 en 2004 zijn wijzigingen van het verdrag overeengekomen. Nederland heeft deze wijzigingen op 14 april 2009 geratificeerd. De wijzigingen van 2001 zijn 26 augustus 2014 in werking getreden.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	<i>Protocol inzake strategische milieubeoordeling bij het Espoo-Verdrag</i> - M.e.r.-Richtlijn <i>Strategische milieubeoordelingsrichtlijn (Richtlijn 2001/42/EG)</i>	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	milieu/verontreiniging	

Essentie:

Het Espoo-Verdrag heeft betrekking op milieueffectrapportage in een grensoverschrijdend verband. Het Verdrag is van toepassing op gebieden die onder de rechtsmacht van de partijen vallen. Dit betekent dat het Verdrag naast de territoriale zee mede relevant is voor activiteiten die plaatsvinden in de EEZ en activiteiten die mogelijke effecten hebben in de EEZ van een andere partij.

Onder het Verdrag zijn partijen verplicht alle passende en doeltreffende maatregelen ter voorkoming, beperking en beheersing van belangrijke nadelige grensoverschrijdende milieueffecten van voorgenomen activiteiten te nemen. Aanhangsel I bij het Verdrag stelt vast om welke activiteiten het hierbij gaat. Een aantal van deze activiteiten is mede relevant voor de Noordzee. Zo wordt verwezen naar olie- en buisleidingen en offshore mijnbouw. Het Verdrag vereist dat iedere partij er zorg voor draagt dat milieueffectrapportage plaatsvindt vóór een besluit tot machtiging of uitvoering van de in Aanhangsel I genoemde voorgenomen activiteit, die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect, wordt genomen. Tevens draagt een partij in een dergelijk geval er zorg voor dat mogelijk benadeelde partijen in kennis worden gesteld van het feit dat er sprake is van een in Aanhangsel I genoemde voorgenomen activiteit, die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect heeft. Ook dient de partij die een activiteit plant het publiek in de gebieden, die het effect mogelijk raakt, de gelegenheid te bieden

deel te nemen aan de milieueffectrapportageprocedures ten aanzien van de voorgenomen activiteit. Hierbij dient de gelegenheid die wordt geboden aan het publiek van een andere partij gelijkwaardig te zijn aan die welke wordt geboden aan het eigen publiek (art. 2).

Artikel 3 van het Verdrag ziet op kennisgeving ten aanzien van relevante activiteiten. Artikel 4 geeft richtlijnen aan waaraan de milieueffectrapportage dient te voldoen. Deze zijn nader uitgewerkt in Aanhangsel II bij het Verdrag. Nadat een milieueffectrapport is opgesteld dienen partijen overleg te voeren op basis van dit rapport (art. 5). Artikel 6 bepaalt dat de partijen er zorg voor dragen dat bij het nemen van het definitieve besluit over de voorgenomen activiteit gepast rekening wordt gehouden met het resultaat van de milieueffectrapportage. Artikel 7 voorziet in de mogelijkheid van evaluatie van activiteiten. Deze evaluatie, waarom ieder betrokken partij kan verzoeken, behelst met name toezicht op activiteiten en de vaststelling van eventuele nadelige grensoverschrijdende effecten. Wanneer een van de betrokken partijen tot de slotsom komt dat er sprake is van een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect of dat factoren aan het licht zijn gekomen die tot een dergelijk effect kunnen leiden, deelt deze dit onmiddellijk mee aan de andere betrokken partij. De partijen dienen vervolgens overleg te plegen over de nodige maatregelen om dat effect te beperken of uit te sluiten.

In 2001 zijn wijzigingen van het Verdrag overeengekomen die verduidelijken dat het publiek dat mag deelnemen aan de procedures uit hoofde van het Verdrag mede het maatschappelijk middenveld omvat en, in het bijzonder, niet-gouvernementele organisaties. Tevens is een wijziging overeengekomen die het mogelijk maakt voor staten buiten de VN/ECE-regio om partij bij het verdrag te worden. In 2004 zijn nogmaals wijzigingen van het verdrag overeengekomen die onder andere een bepaling (artikel 14bis) toevoegen over toetsing van de naleving van het verdrag. Daarnaast is de lijst met activiteiten in Aanhangsel I herzien. Nederland heeft deze wijzigingen op 14 april 2009 geratificeerd. De wijzigingen van 2001 zijn op 26 augustus 2014 in werking getreden.

In 2003 is een Protocol inzake strategische milieubeoordeling bij het Espoo-Verdrag aangenomen. Dit Protocol vereist van partijen dat zij de milieueffecten van hun officiële plannen en programma's evalueren. Deze strategische milieubeoordeling zal veel eerder in het besluitvormingsproces plaatsvinden dan milieueffectrapportage op projectniveau. Het wordt daarom gemeend dat het Protocol een sleutelrol kan vervullen bij duurzame ontwikkeling. Het Protocol voorziet tevens in de mogelijkheid van een brede deelname van het publiek bij relevante besluitvormingsprocedures van de overheid.

Interventieverdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	35	
Titel:	Interventieverdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Internationaal verdrag inzake optreden in volle zee bij ongevallen die verontreiniging door olie kunnen veroorzaken (International convention relating to intervention on the high seas in cases of oil pollution casualties)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van het Verdrag Engelse en Nederlandse tekst van het Protocol	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 29/11/1969 Datum inwerkingtreding: 06/05/1975 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 18/12/1975 Protocol van 1973 Datum aanname: 02/11/1973 Datum inwerkingtreding: 30/03/1983 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 30/03/1983	Op 2 november 1973 is het Protocol inzake optreden in volle zee bij ongevallen die verontreiniging door andere stoffen dan olie kunnen veroorzaken aangenomen. Het Protocol heeft dezelfde systematiek als het Verdrag.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W, Minister van Defensie	De Minister van Defensie is verantwoordelijk minister met betrekking tot oorlogsschepen.
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	Het Verdrag is van toepassing op de territoriale zee en een gebied voorbij de territoriale zee, dat mede de EEZ omvat.
Kruisverwijzing:	<i>Protocol inzake optreden in volle zee bij ongevallen die verontreiniging door andere stoffen dan olie kunnen veroorzaken</i> - Bonn Overeenkomst	
Uitvoerende wetgeving:	Wet bestrijding maritieme ongevallen	
Trefwoorden:	milieu/verontreiniging, incidenten	

Essentie:

Het Interventieverdrag en het bijbehorende Protocol hebben tot doel het mogelijk te maken voor kuststaten om op de volle zee maatregelen te kunnen nemen die noodzakelijk zijn om een ernstig en dreigend gevaar voor hun kust of voor daarmee samenhangende belangen door verontreiniging of dreigende verontreiniging te kunnen bestrijden. Het is algemeen aanvaard dat de verwijzing naar de volle zee in het Interventieverdrag mede betrekking heeft op de EEZ. De bevoegdheid van de kuststaat om op te treden in de territoriale zee bestond al voor de inwerkingtreding van het Interventieverdrag.

Onder het Interventieverdrag kunnen maatregelen genomen worden waar het gaat om een gevaar dat ontstaat als gevolg van een ongeval of van daarmee verband houdende handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij zeer ernstige schade tot gevolg zullen hebben. Ongeval is

gedefinieerd als een aanvaring, een stranding of een ander incident met een schip bij de navigatie, dan wel een ander voorval aan boord van het schip of daarbuiten, dat materiële schade aan het schip of aan zaken aan boord daarvan veroorzaakt of dreigt te veroorzaken. De kuststaat kan geen maatregelen treffen tegen buitenlandse oorlogsschepen of andere schepen in dienst van de overheid, die voor andere dan handelsdoeleinden worden gebruikt, zonder toestemming van de vlaggenstaat.

De maatregelen die de kuststaat neemt dienen proportioneel te zijn met de opgetreden of dreigende schade. Schade die het gevolg is van maatregelen die niet proportioneel zijn dient vergoed te worden aan de vlaggenstaat. Voordat de kuststaat overgaat tot maatregelen dient deze, met uitzondering van gevallen van uitzonderlijke noodzaak, overleg te plegen met de vlaggenstaat en andere staten die door het ongeval zijn geraakt en eenieder die door voorziene maatregelen getroffen kan worden op de hoogte te stellen. Nadat dergelijke maatregelen zijn genomen moeten dergelijke staten en personen en de Internationale Maritieme Organisatie op de hoogte worden gesteld.

Protocol bij het Verdrag van Londen

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	36	
Titel:	Protocol bij het Verdrag van Londen	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Protocol van 1996 bij het Verdrag inzake de voorkoming van verontreiniging van de zee ten gevolge van het storten van afval en andere stoffen van 1972 (1996 Protocol to the Convention on the prevention of marine pollution by dumping of wastes and other matter, 1972)	
Verwijzing:	Tekst van het Protocol	
Begin-/eindjaar:	Verdrag van Londen Datum aanname: 29/12/1972 Datum inwerkingtreding: 30/08/1975 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/01/1978 Protocol van 1996 Datum aanname: 07/11/1996 Datum inwerkingtreding: 24/03/2006 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 24/10/2008	Op 7 november 1996 is een Protocol aangenomen bij het Verdrag van Londen. Dit Protocol is op 24 oktober 2008 voor Nederland in werking getreden. Het Protocol vervangt het Verdrag van Londen in zijn geheel voor staten die partij zijn bij het Verdrag en het Protocol.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, continentaal plat, EEZ	
Kruisverwijzing:	OSPAR-Verdrag	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Milieu/verontreiniging, baggerstort	

Essentie:

Het Verdrag van Londen en het Protocol uit 1996 regelen het storten van afval en andere stoffen op zee. Het 1996 Protocol bij het Verdrag van Londen vervangt dit Verdrag in zijn geheel voor staten die partij zijn bij het Verdrag en het Protocol. In de jaren voorafgaand aan de aanname van het Protocol hadden de partijen bij het Verdrag van Londen door een ad hoc benadering een groter gewicht aan milieubelangen toegekend. Het Protocol neemt deze ontwikkelingen over, en heeft daarnaast ook enige vernieuwende aspecten.

Het Protocol verbiedt het storten van alle stoffen, met uitzondering van de stoffen opgenomen in Bijlage I bij het Protocol. Bepaalde activiteiten vallen niet onder de definitie van storten (art. 1(4)), zoals operationele lozingen van schepen en platforms. Voor de stoffen genoemd in Bijlage I mag overwogen worden of ze in aanmerking kunnen komen voor storten op zee. Bijlage II bij het Protocol zet uiteen welke overwegingen hierbij in aanmerking dienen te worden genomen en welke voorwaarden aan een eventuele vergunning voor storten dienen te worden verbonden. Bijlage II benadrukt het belang van het geleidelijk minder gebruiken van de zee voor het zich ontdoen van afval. De Bijlage geeft hierbij aan welke andere opties dienen te worden overwogen. Als afval beter kan worden verwerkt onder een van deze andere opties, dan zal een vergunning voor storten op zee worden geweigerd. Als storten een optie is, vereist Bijlage II dat een milieueffectrapportage wordt uitgevoerd, met inachtneming van het voorzorgbeginsel. Als storten op zee ernstiger gevolgen heeft dan het verwerken op land of in de lucht dan dient een vergunning voor storten op zee te worden geweigerd.

Op 2 november 2006 is Bijlage I gewijzigd om CO₂-opslag in geologische formaties in de ondergrond van de zee mogelijk te maken. De wijziging is op 10 februari 2007 in werking getreden. Via deze wijziging zijn “kooldioxidestromen afkomstig van processen voor het opvangen van kooldioxide ten behoeve van opslag” toegevoegd aan de stoffen die in aanmerking komen voor storting. Bijlage I bepaalt dat kooldioxidestromen slechts in aanmerking kunnen worden genomen voor storting, indien:

1. het zich ontdoen daarvan plaatsvindt in een geologische formatie in de ondergrond van de zee; en
2. ze voor het overgrote deel bestaan uit kooldioxide. De stromen mogen sporen bevatten van bepaalde uit het bronmateriaal en het opvang- en opslagproces voortkomende stoffen; en
3. er geen afval of andere stoffen aan worden toegevoegd met het doel zich van dit afval of deze andere stoffen te ontdoen.

De kuststaat heeft rechtsmacht over het storten van afval en andere stoffen in zijn binnenwateren en territoriale zee, continentale plat en EEZ, en voor schepen en luchtvaartuigen die zijn nationaliteit hadden.

Artikel 6 van het Protocol bevat een algemeen verbod op de export van afval en andere stoffen naar andere landen voor storten op zee. Om grensoverschrijdend transport van CO₂ ten behoeve van geologische opslag mogelijk te maken is in 2009 een amendement aangenomen voor artikel 6 van het Protocol. Nederland heeft dit amendement, dat nog niet in werking is getreden, op 13 november 2014 goedgekeurd. De wijziging van artikel 6 van het Protocol wordt vanaf 4 november 2020 voorlopig toegepast door Nederland.

Op 18 oktober 2013 is een amendement op het Protocol aangenomen dat het mogelijk zal maken om mariene geoengineering activiteiten die schadelijk zijn voor het milieu te reguleren. Het amendement is op 3 September 2018 door Nederland goedgekeurd, maar is nog niet in werking getreden. Het amendement is middels de Wet van 14 maart 2018 tot wijziging van de Waterwet en van de Wet maritiem beheer BES in verband met de uitvoering van de wijziging van het Protocol van 1996 bij het Verdrag inzake de voorkoming van verontreiniging van de zee ten gevolge van het storten van afval en andere stoffen van 1972 (mariene geo-engineering) geïmplementeerd.

Bonn Overeenkomst

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	37	
Titel:	Bonn Overeenkomst	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Overeenkomst inzake samenwerking bij de bestrijding van verontreiniging van de Noordzee door olie en andere schadelijke stoffen (Agreement for co-operation in dealing with pollution of the North Sea by oil and other harmful substances)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van de Overeenkomst	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneame: 13/09/1983 Datum inwerkingtreding: 01/09/1989 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 01/09/1989	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Voor Nederland valt het toepassingsgebied van de Bonn Overeenkomst in belangrijke mate overeen met het Nederlandse gedeelte van de Noordzee. Het gebied tussen de breedtegraden van 51°51' 52.1267" N en 51° 6' 00.00" N is een zone van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van Nederland, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, terwijl het gebied tussen de lengtegraden van 6° 0' 00.00" E en 7° 15' 00.00" E, de breedtegraad van 54° 0' 00.00" N; en de kust met inbegrip van de Waddenzee een zone van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van Nederland en Duitsland is.	
Kruisverwijzing:	- Wet bestrijding maritieme ongevallen - Interventieverdrag <i>Bonn Agreement Strategy (BAS) 2025-2035</i> <i>Bonn Agreement Strategy Implementation Plan</i> <i>Bonn Agreement Counter Pollution Manual</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Scheepvaart; incidenten; milieu/verontreiniging	

Essentie:

De Bonn Overeenkomst regelt de samenwerking van de kuststaten van de Noordzee bij de opsporing, melding en bestrijding van verontreiniging van de Noordzee door olie en andere schadelijke stoffen. Het betreft hierbij dergelijke vervuiling afkomstig van schepen en installaties. De Bonn Overeenkomst is van toepassing zodra verontreiniging of dreigende verontreiniging van de zee door olie of andere schadelijke stoffen een ernstig of onmiddellijk gevaar betekent voor de kust of daarmee samenhangende belangen van een of meer van de partijen bij het verdrag. Tevens dient de Overeenkomst om te komen tot toezicht als middel om dergelijke verontreinigingen op te sporen en te bestrijden en de overtreding van milieu-regels te voorkomen.

Ter uitvoering van de Bonn Overeenkomst is de Noordzee opgedeeld in zones, te weten zones die onder nationale verantwoordelijkheid vallen en zones waarvoor twee of meer partijen gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen. Voor Nederland valt het toepassingsgebied van de Bonn Overeenkomst in belangrijke mate overeen met het Nederlandse gedeelte van de Noordzee. Echter, het gebied tussen de breedtegraden van 51°51' 52.1267" N en 51° 6' 00.00"N is een zone van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van Nederland, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, terwijl het gebied tussen de lengtegraden van 6° 0' 00.00" E en 7° 15' 00.00" E, de breedtegraad van 54° 0' 00.00" N; en de kust met inbegrip van de Waddenzee een zone van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van Nederland en Duitsland is.

De partijen bij de Bonn Overeenkomst hebben de mogelijkheid om bilateraal of multilateraal overeenkomsten te sluiten of regelingen te treffen inzake operationele samenwerking bij de organisatie van toezichtactiviteiten in (gedeelten van) de zones van betrokken partijen. In 2015 heeft bijvoorbeeld de Belgische overheid op basis van de Bonn Overeenkomst de Nederlandse overheid om hulp gevraagd bij oliebestrijding na de stranding van het schip *Flinterstar* voor de kust van Blankenberge.

OSPAR-Verdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	38	
Titel:	OSPAR-Verdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan (Convention for the protection of the marine environment of the North-East Atlantic)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname: 22/09/1992 Datum inwerkingtreding: 25/03/1998 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 25/03/1998	Bijlagen I tot en met IV en Aanhangsels 1 en 2 zijn gelijktijdig met het Verdrag in werking getreden. Bijlage V en bijbehorend Aanhangsel 3 zijn in juli 1998 aangenomen en op 24 augustus 2001 voor Nederland in werking getreden.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W, Minister van EZ, Minister van LVVN	Het OSPAR-Verdrag heeft betrekking op milieurechtelijke onderwerpen waarvoor verschillende Ministers verantwoordelijk zijn.
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, continentaal plat, EEZ	Het OSPAR-Verdrag bepaalt dat het van toepassing is binnen de territoriale zee van de partijen en voorbij de territoriale zee voor zover de kuststaat rechtsmacht heeft in overeenstemming met het internationaal recht.
Kruisverwijzing:	• Programma Noordzee 2022-2027 • Protocol bij het Verdrag van Londen • Kaderrichtlijn mariene strategie • <i>Strategie van de OSPAR Commissie voor de bescherming van het mariene milieu van het noordoostelijke deel van de Atlantische oceaan 2020-2030</i> • <i>OSPAR's Regional Action Plan for Marine Birds in the North-East Atlantic (2024-2030)</i> • Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)	
Uitvoerende wetgeving:	• Omgevingswet • Mijnbouwwet	
Trefwoorden:	Offshore mijnbouw, kabels/buisleidingen, oppervlaktedelfstoffen, installaties, natuur en ecologie, milieu/verontreiniging, baggerstort	

Essentie:

Het OSPAR-Verdrag vormt een overkoepelend juridisch kader voor de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijke deel van de Atlantische oceaan, hetgeen tevens de Noordzee omvat. Het

OSPAR-Verdrag, dat in 1998 in werking is getreden, vervangt het Verdrag van Oslo van 1972 en het Verdrag van Parijs van 1974. Besluiten, aanbevelingen en andere overeenkomsten tot stand gekomen onder deze laatste twee verdragen blijven van kracht, tenzij ze zijn beëindigd door nieuwe maatregelen aangenomen onder het OSPAR-Verdrag.

Het OSPAR-Verdrag heeft als belangrijkste doel het voorkomen en beëindigen van de verontreiniging van het mariene milieu en het beschermen van het zeegebied tegen de nadelige effecten van menselijke activiteiten ten einde de gezondheid van de mens te beschermen en het mariene ecosysteem in stand te houden en, wanneer uitvoerbaar, aangetaste zeegebieden te herstellen. Verder is het erop gericht om te komen tot een duurzaam beheer van het zeegebied waarop het OSPAR-Verdrag van toepassing is. Duurzaam beheer is in de Preambule van het OSPAR-Verdrag gedefinieerd als “een zodanig beheer van menselijke activiteiten dat het mariene ecosysteem het rechtmatig gebruik van de zee kan blijven dragen en kan blijven voorzien in de behoeften van de huidige en toekomstige generaties”. Om deze doelstellingen te bereiken nemen Verdragspartijen, afzonderlijk en gezamenlijk, programma's en maatregelen aan en harmoniseren zij hun beleid en strategieën. Bij deze werkwijze dient een aantal beginselen te worden toegepast: het voorzorgsbeginsel, het beginsel 'de vervuiler betaalt', de beste beschikbare technieken, beste milieupraktijk en schone technologie.

Het OSPAR-Verdrag bevat algemene bepalingen ten aanzien van de bescherming van het mariene milieu tegen een aantal specifieke bronnen van verontreiniging, te weten verontreiniging vanaf het land, door storting of verbranding en door offshore activiteiten. Tevens schept het een kader voor samenwerking op het gebied van wetenschappelijk onderzoek. De partijen zijn verplicht te komen tot de opstelling van gezamenlijke rapporten ten aanzien van de kwaliteit van het mariene milieu van het gebied waarop het Verdrag van toepassing is. Het OSPAR-Verdrag is niet van toepassing op operationele lozingen van schepen en visserijactiviteiten, al worden de effecten van deze activiteiten wel beoordeeld.

De OSPAR Commissie is het belangrijkste gezagsorgaan binnen het Verdrag. De Commissie bestaat uit vertegenwoordigers van alle verdragspartijen. Zij is verantwoordelijk voor de toezicht op de uitvoering van het Verdrag en de Bijlagen en het opstellen van programma's en maatregelen. De Commissie kan hiervoor besluiten nemen, aanbevelingen doen en andere overeenkomsten vaststellen.

De algemene verplichtingen voor de partijen die zijn opgenomen in het Verdrag zijn nader uitgewerkt in de Bijlagen. Bijlage I bevat regels voor verontreiniging vanaf het land; Bijlage II voor het storten en verbranden van afval, en Bijlage III voor verontreiniging door offshore activiteiten. Op 28 oktober 2011 zijn voor Nederland amendementen in werking getreden voor Bijlagen I en II om de injectie van CO₂ in geologische formaties onder de zeebodem juridisch mogelijk te maken. Bijlage IV vormt de juridische basis voor de beoordeling van de kwaliteit van het mariene milieu in de regio. Bijlage V is gericht op de bescherming en het behoud van ecosystemen en biodiversiteit.

Bijlage V bestrijkt alle mogelijke activiteiten die negatieve effecten op mariene ecosystemen en biodiversiteit kunnen hebben en voorziet in de mogelijkheid om deze (indien nodig) te reguleren, met uitzondering van visserij. Tevens bestaan er beperkingen voor de regulering van scheepvaart, waarvoor de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) de primaire verantwoordelijkheid draagt en slechts aanvullende maatregelen kunnen worden genomen binnen het OSPAR-Verdrag. De voornaamste maatregelen die zijn vastgesteld door de OSPAR Commissie in het kader van Bijlage V hebben betrekking op:

- het identificeren en beschermen van bedreigde of achteruitgaande soorten en habitats;
- het in kaart brengen van (potentieel) schadelijke activiteiten;
- het instellen van (een netwerk van) beschermde zeegebieden; en
- het ontwikkelen van ecologische kwaliteitsdoelstellingen ter ondersteuning van de ecosysteembenadering.

De belangrijkste leidraad voor het uitvoeren van het OSPAR-Verdrag en de bijlagen is de Strategie van de OSPAR Commissie voor de bescherming van het mariene milieu van het noordoostelijke deel van de Atlantische oceaan 2030 (OSPAR Agreement 2021-01). Deze strategie is op 1 oktober 2021 aangenomen door de OSPAR Commissie. De strategie actualiseert de eerdere vastgestelde strategieën. De ecosysteembenadering is door de OSPAR Commissie als leidend beginsel voor de uitvoering van het verdrag geïdentificeerd.

MARPOL 73/78

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	39	
Titel:	MARPOL 73/78	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Internationaal Verdrag ter voorkoming van verontreiniging door schepen, zoals gewijzigd bij het Protocol van 1978 (International Convention for the prevention of pollution from ships, as modified by the Protocol of 1978 relating thereto)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming Verdrag: 2/11/1973 Protocol: 1/06/1978 Datum inwerkingtreding: 2/10/1983 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 2/10/1983	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	• MARPOL 73/78 – Bijlage I • MARPOL 73/78 – Bijlage II • MARPOL 73/78 – Bijlage III • MARPOL 73/78 – Bijlage IV • MARPOL 73/78 – Bijlage V • MARPOL 73/78 – Bijlage VI	
Uitvoerende wetgeving:	• Wet voorkoming verontreiniging door schepen • <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

MARPOL 73/78 stelt zich ten doel zeeverontreiniging door schepen te beperken en te voorkomen. Het Verdrag bestaat uit een aantal meer algemene artikelen waarin onder andere de algemene verplichtingen van Verdragsstaten en de handhavingbevoegdheden worden omschreven. De lozingsvoorschriften en technische eisen die uiteindelijk de doelstellingen van het Verdrag moeten bewerkstelligen zijn neergelegd in de afzonderlijke Bijlagen. Elke Bijlage bestrijkt een verschillende schadelijke stof of categorie van stoffen.

Verontreiniging door schepen heeft twee algemene oorzaken. Ten eerste verontreiniging die veroorzaakt wordt door het operationeel lozen van stoffen die gegenereerd worden door de normale bedrijfsvoering op schepen, zoals ladingsresten (Bijlagen I en II), resten van brandstoffen en smeerolie (Bijlage I), afvalwater (Bijlage IV), vuilnis (Bijlage V) en luchtverontreiniging (Bijlage VI). Behalve een algeheel verbod op het lozen van kunststoffen (Bijlage V), is lozing meestal toegestaan onder bepaalde voorwaarden. Verontreiniging kan in de tweede plaats veroorzaakt worden door scheepsongevallen. Daarbij kan primair de lading, maar bijvoorbeeld ook een grote hoeveelheid brandstof in het mariene milieu terechtkomen.

In geval van operationele lozingen wordt de verontreiniging primair beperkt door het vaststellen van lozingsnormen die onder andere de concentratie van het mengsel bepalen of de maximale hoeveelheid. Bijlagen I, II en V voorzien in het aanwijzen van bijzondere gebieden en in Bijlage VI van gebieden voor emissiebeheer. Hier gelden de strengste eisen voor lozingen (of emissies), inclusief lozingsverboden. Ook kan er echter gekozen worden voor technische oplossingen die de noodzaak van operationele lozingen beperken. Bij ongevallen moet men vooral denken aan ontwerp-, constructie-, bemannings-, en uitrustingeisen die er zorg voor dragen dat er zo weinig mogelijk schade op kan treden.

MARPOL 73/78 is van toepassing op zee, waar dan ook ter wereld. Schepen die de vlag voeren van Staten die Partij zijn bij de verschillende Bijlagen bij MARPOL 73/78, zijn verplicht de daarin vervatte verplichtingen na te komen. In beginsel zou het daarom niet eens nodig zijn dat kuststaten de lozingsnormen uit MARPOL 73/78 opnemen in nationale wet- en regelgeving en die van toepassing verklaren op buitenlandse schepen in hun maritieme zones. Omdat de handhaving door vlaggenstaten vaak te wensen overlaat, is dit wel verplicht onder MARPOL 73/78. De andere normen (niet-lozingsnormen) 'volgen' als het ware het schip en daarom is het niet noodzakelijk ze op maritieme zones toepasselijk te maken. Ze kunnen bijvoorbeeld verbonden worden aan periodieke inspecties of, voor buitenlandse schepen, worden geformuleerd als voorwaarden voor het aandoen van havens.

De Bijlagen kennen een aantal algemene uitzonderingen op de lozingsnormen, namelijk:

- in geval van overmacht;
- als de lozing het gevolg is van schade; en
- als de lozing gemaakt is ter bestrijding van verontreiniging.

Ook eisen alle Bijlagen, behalve Bijlage III, dat Staten die Partij zijn zorgen voor havenontvangstinstallaties.

MARPOL 73/78 – Bijlage I

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	40	
Titel:	MARPOL 73/78 - Bijlage I	
Type:	Verdrag	De Bijlagen bij MARPOL 73/78 zijn een integraal onderdeel van dat verdrag voor de Staten die aan de afzonderlijke Bijlagen gebonden zijn.
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Voorschriften ter voorkoming van olie-verontreiniging door schepen (Regulations for the prevention of pollution by oil)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van Bijlage I	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 2/11/1973 Datum inwerkingtreding: 2/10/1983 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 2/10/1983	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	MARPOL 73/78	
Uitvoerende wetgeving:	- Wet voorkoming verontreiniging door schepen <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Bijlage I bij MARPOL 73/78 bevat regels ter beperking en voorkoming van olieverontreiniging door schepen. Er wordt gebruik gemaakt van lozingsnormen, maar ook van ontwerp-, constructie-, bemannings- en uitrustings-eisen.

De lozingsnormen zijn zeer complex. Bepalend is onder andere het onderscheid olietankschepen en niet-olietankschepen en daarnaast of het gaat om nieuwe of oude schepen. Er gelden geen algehele verboden van lozingen, maar er zijn variërende voorwaarden gesteld aan de concentratie van oliewater mengsels en de hoeveelheid olie die in totaal wordt geloosd of per tijdseenheid. De strengste normen, waaronder lozingsverboden, gelden voor bijzondere gebieden. Sinds 1 februari 1999 zijn die ook van toepassing binnen Noordwest Europese wateren (inclusief de Noordzee).

Bijlage I bevat een veelheid aan ontwerp-, constructie-, bemannings- en uitrustings-eisen. Onder de meer bekende kunnen genoemd worden: de eis van een dubbele bodem voor bepaalde schepen, het hebben van een scheepsnoodplan, oliewaterscheidings- en filteringsapparatuur, sloptanks en olielozing meetapparatuur.

Als Partij bij Bijlage I heeft Nederland daarnaast verplichtingen met betrekking tot havenontvangstinstallaties.

MARPOL 73/78 – Bijlage II

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	41	
Titel:	MARPOL 73/78 - Bijlage II	
Type:	Verdrag	De Bijlagen bij MARPOL 73/78 zijn een integraal onderdeel van dat verdrag voor de Staten die aan de afzonderlijke Bijlagen gebonden zijn.
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Voorschriften voor het beheersen van verontreiniging door schadelijke vloeistoffen die in bulk worden vervoerd (Regulations for the control of pollution by noxious liquid substances in bulk)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van Bijlage I	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 2/11/1973 Datum inwerkingtreding: 6/04/1987 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 6/04/1987	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	MARPOL 73/78	
Uitvoerende wetgeving:	- Wet voorkoming verontreiniging door schepen <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Bijlage II bij MARPOL 73/78 regelt het voorkomen en beperken van zeeverontreiniging door schadelijke stoffen die door schepen in bulk vervoerd worden. Er wordt gebruik gemaakt van zowel lozingsnormen als constructie-, ontwerp- en uitrustings-eisen.

De lozingsnormen zijn zeer complex. Voorschrift 3 gebruikt een algemeen aanvaarde methode voor het indelen van de verschillende schadelijke vloeistoffen in de categorieën A, B, C of D. De zeer complexe lozingsnormen variëren voor elk van deze categorieën. In ieder geval is er binnen de 12 zeemijl van de kust een algeheel verbod tot lozing voor elk van de categorieën en daarbuiten alleen onder strenge voorwaarden. Binnen bijzondere gebieden gelden nog strengere voorwaarden, maar de Noordzee is niet als zodanig aangewezen.

Vloeistoffen die onder categorieën A, B of C vallen kunnen alleen vervoerd worden door schepen die voldoen aan de strenge constructie-, ontwerp- en uitrustings-eisen die in de IBC Code of de BCH Code worden gesteld, afhankelijk van de datum waarop de schepen gebouwd zijn. Voorschrift 8 bevat strenge verplichtingen voor het 'strippen' (leegzuigen) van ladingsruimten en daarmee voor de omvang van ladingsresten.

Als Partij bij Bijlage II heeft Nederland daarnaast verplichtingen met betrekking tot havenontvangstinstallaties.

MARPOL 73/78 – Bijlage III

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	42	
Titel:	MARPOL 73/78 - Bijlage III	
Type:	Verdrag	De Bijlagen bij MARPOL 73/78 zijn een integraal onderdeel van dat verdrag voor de Staten die aan de afzonderlijke Bijlagen gebonden zijn.
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Voorschriften ter voorkoming van verontreiniging door stoffen die over zee worden vervoerd in verpakte vorm (Regulations for the prevention of pollution by harmful substances carried by sea in packaged form)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van Bijlage III	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 2/11/1973 Datum inwerkingtreding: 1/07/1992 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 1/07/1992	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	MARPOL 73/78	
Uitvoerende wetgeving:	- Wet voorkoming verontreiniging door schepen <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Bijlage III bij MARPOL 73/78 regelt het voorkomen van verontreiniging door schadelijke stoffen in verpakte vorm die per schip worden vervoerd. Het bevat geen lozings- of uitrustings-eisen, maar enkel zeer specifieke regels over het verpakken, merken, etiketteren en het documenteren van schadelijke stoffen. Ook worden er beperkingen gesteld aan de stuwage en de hoeveelheden waarin bepaalde stoffen vervoerd kunnen worden. Voorschrift 1(1) verwijst voor een nadere invulling van het begrip 'schadelijke stoffen' naar de International Maritime Dangerous Goods (IMDG) Code en het Aanhangsel bij Bijlage III.

MARPOL 73/78 – Bijlage IV

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	43	
Titel:	MARPOL 73/78 - Bijlage IV	
Type:	Verdrag	De Bijlagen bij MARPOL 73/78 zijn een integraal onderdeel van dat verdrag voor de Staten die aan de afzonderlijke Bijlagen gebonden zijn
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Voorschriften ter voorkoming van verontreiniging door sanitair afval van schepen (Regulations for the prevention of pollution by sewage from ships)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van Bijlage IV	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 2/11/1973 Datum inwerkingtreding: 27/09/2003 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 11/02/2006	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	MARPOL 73/78	
Uitvoerende wetgeving:	- Wet voorkoming verontreiniging door schepen <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Bijlage IV bij MARPOL 73/78 regelt het voorkomen en beperken van zeeverontreiniging door afvalwater (sanitair afval) van schepen. Voorschrift 8 bepaalt onder welke voorwaarden lozingen kunnen plaatsvinden. Voor schepen met een goedgekeurd sanitair afbreek- en ontsmettingssysteem is er binnen 3 zeemijl uit de kust een algeheel lozingsverbod. Tussen 3 en 12 zeemijl uit de kust kan er geloosd worden mits er gebruik is gemaakt van een goedgekeurd sanitair afbreek- en ontsmettingssysteem. Afvalwater dat niet is opgeslagen kan door die schepen buiten 12 zeemijl van de kust vrij geloosd worden. Opgeslagen afvalwater dient door die schepen gelijkmatig geloosd te worden terwijl het schip met een bepaalde snelheid voortbeweegt. Voor schepen met een goedgekeurde afvalwaterzuiveringsinstallatie is lozen overal toegestaan. Als Partij bij Bijlage IV heeft Nederland daarnaast verplichtingen met betrekking tot havenontvangstinstallaties.

MARPOL 73/78 – Bijlage V

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	44	
Titel:	MARPOL 73/78 - Bijlage V	
Type:	Verdrag	De Bijlagen bij MARPOL 73/78 zijn een integraal onderdeel van dat verdrag voor de Staten die aan de afzonderlijke Bijlagen gebonden zijn.
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Voorschriften ter voorkoming van verontreiniging door vuilnis van schepen (Regulations for the prevention of pollution by garbage from ships)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van Bijlage V	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 2/11/1973 Datum inwerkingtreding: 31/12/1988 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 31/12/1988	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	MARPOL 73/78	
Uitvoerende wetgeving:	- Wet voorkoming verontreiniging door schepen <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Bijlage V bij MARPOL 73/78 reguleert het voorkomen en beperken van zeeverontreiniging door vuilnis van schepen. Voorschrift 3 bepaalt dat het lozen van afval in zee verboden is, behalve voor zover anders is voorzien in de voorschriften 4, 5, 6 en 7 van Bijlage V. Voorschrift 5 stelt speciale lozingsnormen vast voor vaste of drijvende installaties. Met uitzondering van voedselafval, dat onder bepaalde voorwaarden mag worden geloosd, is het lozen van vuilnis vanaf installaties verboden. Voorschrift 6 betreft lozingsnormen binnen bijzondere gebieden, waarvan de Noordzee er één is. Het lozen van bepaalde soorten vuilnis is toegestaan als een schip in doorvaart is. Voedselafval mag geloosd worden buiten 12 zeemijl uit de kust, indien voldaan is aan bepaalde voorwaarden. Ladingsresten mogen alleen geloosd worden buiten 12 zeemijl uit de kust als is voldaan aan een aantal cumulatieve voorwaarden. Schoonmaakmiddelen mogen alleen geloosd worden als deze niet schadelijk zijn voor het zeemilieu. Voorschrift 7 bevat uitzonderingen op voorschriften 3, 4, 5 en 6. Als Partij bij Bijlage V heeft Nederland daarnaast verplichtingen met betrekking tot havenontvangstinstallaties, welke zijn opgenomen in voorschrift 8.

MARPOL 73/78 – Bijlage VI

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	45	
Titel:	MARPOL 73/78 - Bijlage VI	
Type:	Verdrag	De Bijlagen bij MARPOL 73/78 zijn een integraal onderdeel van dat verdrag voor de Staten die aan de afzonderlijke Bijlagen gebonden zijn.
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Voorschriften ter voorkoming van luchtverontreiniging door schepen (Regulations for the prevention of air pollution from ships)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van Bijlage VI	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 26/09/1997 Datum inwerkingtreding: 19/05/2005 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 2/01/2007	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	MARPOL 73/78	
Uitvoerende wetgeving:	- Wet voorkoming verontreiniging door schepen <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Bijlage VI bij MARPOL 73/78 is het eerste mondiale instrument met als specifieke doel het voorkomen en beperken van luchtverontreiniging door schepen. Een aantal voorschriften stelt eisen aan de emissie van stikstofoxides, zwaveloxides, vluchtige organische stoffen (volatile organic compounds) en stoffen die de ozonlaag aantasten. Afzonderlijke aandacht is besteed aan verbrandingsinstallaties aan boord van schepen en aan de kwaliteit van scheepsbrandstof. Speciale (stringentere) emissienormen gelden binnen bijzondere gebieden (SOx controle gebieden). De Noordzee is sinds november 2006 aangewezen als SOx controle gebied onder Bijlage VI.

In oktober 2008 is een volledig herziene tekst van Bijlage VI vastgesteld. Daarmee zijn verschillende nieuwe amendementen aangenomen die onder andere voorzien in een geleidelijke invoering van strengere emissienormen. Tevens is de term SOx controle gebied vervangen door de term “gebied voor emissiebeheersing”. Deze wijzigingen zijn op 1 juli 2010 van kracht geworden. Door een wijziging van Bijlage VI, die is aangenomen in 2018 en in 2020 in werking is getreden, zijn de emissienormen voor SOx naar beneden bijgesteld. Verdere wijzigingen van Annex VI, die zijn aangenomen in juni 2021 en 1 november 2021 in werking zijn getreden, hebben onder andere betrekking op de Efficiency Existing Ship Index (EEXI) en de Carbon Intensity Indicator (CII),

Om te kunnen voldoen aan de emissienormen zullen schepen over moeten gaan tot het aanbrengen, aanpassen of vervangen van dieselmotoren, systemen voor het schoonmaken van uitlaatgassen en verbrandingsinstallaties. Ook kan gekozen worden voor het gebruik van speciale brandstoffen, hetgeen vaak ook aanpassingen of vervangingen noodzakelijk maakt. De aanpassingen en vervangingen zullen

ingrijpender zijn als schepen willen opereren binnen gebieden voor emissiebeheersing. Omdat schepen veelal niet exclusief opereren binnen deze gebieden heeft dit gevolgen die boven deze regio's uitstijgen. Als Partij bij Bijlage VI heeft Nederland verplichtingen met betrekking tot havenontvangstinstallaties.

Ballastwaterverdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	46	
Titel:	Ballastwaterverdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Internationaal verdrag voor de controle en het beheer van ballastwater en sedimenten van schepen (International Convention for the control and management of ships' ballast water and sediments)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming Verdrag: 13/02/2004 Datum inwerkingtreding: 08/09/2017 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 08/09/2017	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	De werkingssfeer van het verdrag strekt zich uit tot alle schepen met ballastwater (voor zover niet specifiek uitgezonderd), waar dan ook ter wereld, die de vlag voeren van Staten die er Partij bij zijn.
Kruisverwijzing:	- Biodiversiteitsverdrag - MARPOL 73/78	
Uitvoerende wetgeving:	- Wet voorkoming verontreiniging door schepen <i>Besluit van 11 december 2006, houdende regels ter voorkoming van verontreiniging door schepen (Besluit voorkoming verontreiniging door schepen)</i>	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Het Ballastwaterverdrag is gericht op het voorkomen, beperken en uiteindelijk uitbannen van de verplaatsing van schadelijke aquatische organismen en ziektekiemen door de controle en het beheer van het ballastwater en de sedimenten van schepen. Het verdrag is specifiek bedoeld om nadere uitwerking te geven aan de algemene verplichtingen voor staten rond de introductie van uitheemse soorten die terug zijn te vinden in artikel 196(1) van het Zeerechtverdrag en artikel 8(h) van het Biodiversiteitsverdrag.

Het Verdrag bestaat uit een basistekst waarin algemene artikelen zijn opgenomen, een Bijlage met gedetailleerde regels en twee Aanhangsels.

De verdragstekst bevat bepalingen waarin onder andere definities, de werkingssfeer van het verdrag, algemene verplichtingen voor Verdragsstaten, regels rond handhaving, samenwerking en geschillenbeslechting nader zijn omschreven. Artikel 3 bepaalt dat de werkingssfeer van het verdrag zich uitstrekt tot alle schepen met ballastwater, waar dan ook ter wereld, die de vlag voeren van Staten die er Partij bij zijn. Dit artikel bepaalt ook op welke categorieën schepen het Verdrag niet van toepassing is (onder andere oorlogsschepen en schepen die slechts in wateren die vallen binnen de rechtsmacht van één staat opereren). De voornaamste verplichtingen die voortvloeien uit het verdrag rusten op

vlaggenstaten. Daarnaast bevat het verdrag regels voor kust- en havenstaten die willen optreden tegen buitenlandse schepen die hun haven aandoen, dan wel door gebieden varen die binnen hun rechtsmacht vallen. Artikel 13 van het verdrag voorziet in de mogelijkheid voor Staten om samen te werken op regionaal of subregionaal niveau om het bereiken van de doelstellingen van het Verdrag te bevorderen.

De belangrijkste regels zijn opgenomen in de Bijlage die bestaat uit de volgende 5 secties:

- algemene bepalingen (sectie A);
- vereisten voor schepen ten aanzien van beheer en controle (sectie B);
- speciale vereisten in bepaalde gebieden (sectie C);
- normen voor ballastwaterbeheer (sectie D); en
- inspectie- en certificatievereisten voor ballastwaterbeheer (sectie E).

De algemene regel is dat het lozen van ballastwater alleen mag plaatsvinden in overeenstemming met de vereisten in de Bijlage, tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald (voorschrift A-2). Secties B en D bevatten de kernbepalingen van het Verdrag. Sectie B bevat de algemene eisen waaraan alle schepen moeten voldoen die binnen de reikwijdte van het verdrag vallen. Dit omvat onder andere het aan boord hebben van een ballastwaterbeheerplan, een ballastwaterjournaal (record book) en het voldoen aan de gespecificeerde eisen voor ballastwaterbeheer. Het Verdrag maakt voor wat het laatste betreft een onderscheid tussen bestaande schepen en nieuwe schepen. Bestaande schepen mogen gedurende een bepaalde tijd nog gebruik maken van de methode die is gebaseerd op het wisselen van ballastwater (ballast water exchange). Het Verdrag specificeert de minimumafstanden uit de kust en minimumdieptes voor het wisselen van ballastwater (in sectie B) en stelt de bijbehorende normen waaraan moet worden voldaan (in Sectie D).

Het Verdrag voorziet daarnaast in een gefaseerde invoering voor bestaande en nieuwe schepen van de lozingsnormen die zijn gespecificeerd in Sectie D. Ballastwaterbeheersystemen (behandelingsinstallaties of methoden) die gebruikt zullen worden door schepen om te voldoen aan de lozingsnormen uit het verdrag moeten van tevoren worden goedgekeurd door de vlaggenstaat. Bij behandelingsmethoden waarbij gebruik wordt gemaakt van actieve stoffen (chemicaliën, organismen, virussen of schimmels) is goedkeuring vereist van de Internationale Maritieme Organisatie (IMO). Sectie A bevat een aantal uitzonderingsbepalingen (onder andere gevallen van overmacht, ongelukken en voorkoming van verontreiniging) en bevat tevens een mogelijkheid een ontheffing te verlenen aan bepaalde schepen op basis van een risico-analyse. Sectie C bevat regels voor staten die aanvullende maatregelen willen treffen in specifieke gebieden.

Aanhangsel I bevat het standaardformulier voor het internationaal ballastwaterbeheercertificaat. Aanhangsel II bevat het standaardformulier voor het internationaal ballastwaterjournaal.

Het Verdrag is aangevuld door verschillende richtlijnen die moeten verzekeren dat relevante bepalingen in het verdrag op een uniforme manier worden geïnterpreteerd en uitgevoerd. Deze richtlijnen zijn opgesteld binnen de IMO.

Wrakopruimingsverdrag

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	47	
Titel:	Wrakopruimingsverdrag	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Internationaal verdrag van Nairobi inzake de opruiming van wrakken (Nairobi International Convention on the removal of wrecks)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming Verdrag: 18/05/2007 Datum inwerkingtreding: 14/04/2015 Datum inwerkingtreding voor Nederland: 19/04/2016	
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&M	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	Het Verdrag bepaalt dat het van toepassing is in de EEZ. Een staat heeft de mogelijkheid het Verdrag ook van toepassing te verklaren op zijn grondgebied met inbegrip van de territoriale zee.
Kruisverwijzing:	Interventieverdrag	
Uitvoerende wetgeving:	Wet bestrijding maritieme ongevallen	
Trefwoorden:	Scheepvaart, milieu/verontreiniging	

Essentie:

Het Verdrag heeft tot doel het mogelijk te maken voor een staat een wrak dat een gevaar vormt in het "Convention area" te verwijderen. Het Verdrag definieert dit gebied als de EEZ, of indien een staat geen EEZ heeft ingesteld, een zone met een breedte van maximaal 200 zeemijl. Een staat heeft de mogelijkheid het Verdrag ook van toepassing te verklaren op zijn grondgebied met inbegrip van de binnenwateren en de territoriale zee. Een aantal bepalingen van het Verdrag die van toepassing zijn in de EEZ is in dat geval niet van toepassing op het grondgebied van een Staat. Naast het begrip "Convention area" definieert het Verdrag onder andere de termen "wrak" en "gevaar". Artikel 6 stelt de criteria vast die een Staat in aanmerking zou dienen te nemen om vast te stellen of een wrak een gevaar vormt. Onder een wrak wordt verstaan: een gezonken of gestrand schip; een deel van een gezonken of gestrand schip, met inbegrip van zaken die zich aan boord van dat schip bevinden of hebben bevonden; een zaak die op zee verloren is door een schip en is gestrand, gezonken of op zee op drift is geraakt; of een schip dat op het punt staat te zinken of te stranden of dat, naar redelijkerwijs verwacht kan worden, zal zinken of stranden, indien niet reeds doeltreffende maatregelen worden genomen om hulp te verlenen aan het in gevaar verkerend schip of andere zaak. Onder gevaar wordt verstaan: gevaar" elke situatie of dreiging die: een gevaar of belemmering vormt voor de scheepvaart; of naar redelijkerwijs verwacht kan worden zal uitmonden in grote schadelijke gevolgen voor het mariene milieu of schade aan de kustlijn of daarmee samenhangende belangen van een of meer Staten.

De maatregelen genomen tot het verwijderen van een wrak dienen evenredig te zijn met het gevaar dat het wrak vormt. Deze maatregelen dienen niet verder te gaan dan wat redelijkerwijs noodzakelijk is om een wrak dat een gevaar vormt te verwijderen.

Het Verdrag is niet van toepassing op maatregelen die genomen worden op basis van het Interventie-verdrag. Tevens is het niet van toepassing op oorlogsschepen of andere schepen in eigendom van of

in beheer van de Staat die gebruikt worden in niet-commerciële overheidsdienst, tenzij de betrokken Staat anders besluit.

Staten die partij zijn bij het Verdrag dienen de kapitein en beheerder van schepen die hun vlag voeren te verplichten informatie te verstrekken over ongevallen die resulteren in een wrak aan de Staat in wiens EEZ (of territoriale zee, indien het Verdrag van toepassing is verklaard op deze zone) het wrak is gelegen. Het Verdrag verplicht de betrokken Staat alle praktische maatregelen te nemen om zeevarenden en andere Staten op de hoogte te stellen van de ligging van een wrak. Als de betrokken Staat vaststelt dat het wrak een gevaar vormt zal het alle redelijke maatregelen nemen om dit te markeren.

Artikel 9 van het Verdrag ziet op de verwijdering van wrakken die een gevaar vormen. De Staat in wiens gebied het wrak ligt dient contact op te nemen met de Staat van registratie en de geregistreerde eigenaar en overleg te plegen met de Staat van registratie en andere getroffen Staten over maatregelen te nemen in relatie tot het wrak. Een wrak ten aanzien waarvan is vastgesteld dat het een gevaar vormt zal worden verwijderd door de eigenaar. De Staat in wiens gebied een wrak ligt kan een termijn stellen waarbinnen de verwijdering plaats dient te vinden. Als de eigenaar het wrak niet binnen deze termijn verwijderd of indien het niet mogelijk is in contact te treden met de eigenaar kan de betrokken Staat zelf tot verwijdering overgaan. Deze Staat kan ook tot verwijdering overgaan in gevallen waarin direct optreden is vereist.

Het Verdrag stelt ook regels voor de geregistreerde scheepseigenaar ten aanzien van aansprakelijkheid en verzekeringen of andere financiële borg. Zo moeten zeeschepen met een inhoud groter 300 BT verplicht verzekerd zijn of de kapitein moet een andere vorm van financiële garantie afgeven.

Verdrag cultureel erfgoed onder water

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	48	
Titel:	Verdrag cultureel erfgoed onder water	
Type:	Verdrag	
Dekking:	Internationaal (mondiaal)	
Officiële naam:	Verdrag inzake cultureel erfgoed onder water (Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage)	
Verwijzing:	Engelse en Nederlandse tekst van het Verdrag	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname Verdrag: 06/11/2001 Datum inwerkingtreding: 02/01/2009 Datum inwerkingtreding voor Nederland:	De Rapportage over stand van zaken parlementaire goedkeuring verdragen per 1 januari 2024 plaatst het Verdrag in bijlage II (Verdragen die eerst op langere termijn ter parlementaire goedkeuring zullen worden aangeboden of ten aanzien waarvan nog geen besluit is genomen omtrent de wenselijkheid van partij worden) en geeft aan dat de goedkeuringsstukken in voorbereiding zijn.
Verantwoordelijke minister:	Minister van OC&W	
Status:	Nog niet in werking	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, aansluitende zone, EEZ	
Kruisverwijzing:	- Erfgoedwet <i>Verdrag van Valletta (Verdrag van Malta)</i>	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Archeologie, wetenschappelijk onderzoek	

Essentie:

Het Verdrag cultureel erfgoed onder water heeft tot doel de bescherming van dit erfgoed te garanderen en te versterken. Hiertoe zet het Verdrag mechanismen op voor samenwerking tussen de partijen en regels ten aanzien van de bescherming van dit erfgoed. Het Verdrag definieert cultureel erfgoed onder water als alle sporen van menselijk bestaan die een cultureel, historisch of archeologisch karakter hebben en die zich ten minste 100 jaar periodiek of permanent geheel of gedeeltelijk onder water hebben bevonden. Nederland is thans geen partij bij het Verdrag. De stukken voor parlementaire goedkeuring voor partij worden bij het verdrag zijn in voorbereiding.

Het Verdrag geeft aan dat *in situ* behoud van cultureel erfgoed de voorkeur geniet en dat deze optie dient te worden overwogen alvorens activiteiten gericht op dit erfgoed te ondernemen of toe te staan. Wel zal verantwoordelijke niet inbreuk makende toegang ter observatie of documentatie van dit erfgoed worden aangemoedigd om publiek bewustzijn, waardering en bescherming van dit erfgoed te creëren, tenzij dergelijke toegang niet in overeenstemming is met zijn bescherming of beheer. Verder bepaalt het Verdrag dat cultureel erfgoed onder water niet commercieel geëxploiteerd zal worden.

In de territoriale zee heeft de kuststaat de exclusieve bevoegdheid om de toegang tot cultureel erfgoed onder water te reguleren en activiteiten gericht op dit erfgoed toe te staan (artikel 7). In de aansluitende zone mag de kuststaat de toegang tot cultureel erfgoed onder water reguleren en activiteiten gericht op dit erfgoed toestaan in overeenstemming met artikel 303, lid 2 van het Zeerechtverdrag (artikel 8). Hierbij

dient de kuststaat te vereisen dat de Regels met betrekking tot activiteiten gericht op cultureel erfgoed onder water, die zijn opgenomen als Bijlage bij het Verdrag, zullen worden toegepast (artikel 8).

Voor de exclusieve economische zone en het continentale plat bepaalt het Verdrag dat activiteiten gericht op cultureel erfgoed onder water slechts zullen worden toegestaan in overeenstemming met artikel 10 van het Verdrag (artikel 10). Onder artikel 10 vervult de kuststaat in principe de rol van 'Coördinerende Staat'. De Coördinerende Staat dient met alle staten die hun interesse voor het betrokken erfgoed hebben geuit in overleg te treden. De Coördinerende Staat is in principe verantwoordelijk voor het uitvoering geven aan maatregelen die zijn overeengekomen door de geïnteresseerde staten om het betrokken erfgoed te beschermen. De Coördinerende Staat is gerechtigd eenzijdig maatregelen te treffen indien dit nodig is om onmiddellijke schade aan het erfgoed onder water te voorkomen.

Artikel 9 van het Verdrag zet een notificatieplicht op voor cultureel erfgoed in de exclusieve economische zone en het continentale plat. Deze notificatieplicht dient opgelegd te worden aan onderdanen die dit erfgoed ontdekken of activiteiten gericht op dit erfgoed willen uitvoeren, wanneer dit erfgoed zich bevindt in de exclusieve economische zone en het continentale plat van die staat. Waar dit de exclusieve economische zone en het continentale plat van een andere staat betreft dient ook gerapporteerd te worden aan die andere staat, hetzij rechtstreeks of via de staat van wie de betrokkene een onderdaan is.

Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	49	
Titel:	Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)	
Type:	Beleid	Het GSBNI is een regionaal samenwerkingsverband dat is opgezet onder een ministeriële verklaring (ministeriële conclusies) van de deelnemende landen
Dekking:	Regionaal	
Officiële naam:	Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)	
Verwijzing:	Tekst van de ministeriële conclusies waaronder het GNSBI is opgezet (Engels) Antwerp Declaration on the Greater North Sea Basin Initiative as a cross-sectoral platform for the joint development of the Greater North Sea Basin (Engels)	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 21/11/2023 Datum inwerkingtreding: Datum inwerkingtreding voor Nederland:	De datum van aanname betreft de aanname van de ministeriële verklaring (ministeriële conclusies) waaronder het GNSBI is opgezet.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:		
Kruisverwijzing:		
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Ruimtelijke ordening	

Essentie:

Het GNSBI is vorm gegeven door de ministeriële conclusies die zijn aangenomen op 21 november 2023 door ministers van de 9 deelnemende landen (België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Ierland, Nederland, Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk en Zweden). Zoals de conclusies aangeven is het Grotere Noordzee in transitie, terwijl de deelnemende landen voor gemeenschappelijke uitdagingen staan door de impact van klimaatverandering op de zee, kusten en mariene ecosystemen. De eerste uitdaging is hoe te garanderen dat er ruimte is voor alle transities. De tweede betreft de gezondheid van het mariene ecosysteem.

Het GNSBI beoogt een regionaal platform te bieden voor een ruimtelijke integratie van alle gebruik door voorstellen te doen voor het beter afstemmen van maritieme ruimtelijke planning en effectieve en efficiënte beheerprocessen en coördinatie van sectorale belangen in een grensoverschrijdende context. Dit dient het optimale gebruik van de gedeelde zee en de bescherming en verbetering van het mariene ecosysteem van de Grotere Noordzee.

De deelnemende landen zijn overeengekomen om samen te werken op specifieke werkgebieden. Voor het moment betreft dit 6 specifieke gebieden: beheer, meervoudig gebruik en medegebruik, natuurbehoud, cumulatieve impact, lange-termijn perspectieven voor de visserij, en het delen van kennis.

De deelnemende landen committeren zich om de dialoog tussen sectoren, landen, relevante stakeholders en burgers te sturen, waarbij samengewerkt zal worden met de Europese Commissie.

De samenwerking zoals voorzien in de ministeriële conclusies van 2023 is nader vorm gegeven in de Verklaring van Antwerpen over het GNSBI, die op 24 November 2024 is aangenomen. Bijlage I bij de

Verklaring bevat een werkprogramma voor de periode 2025-2027. De intentie van het werkprogramma is om er voor te zorgen dat de werkgebieden en beoogde uitkomsten van de samenwerking elkaar aanvullen. De bijlage bevat een nadere uitwerking van de opgaven van de werkgebieden die zijn vastgesteld in de ministeriële conclusies van 2023. Bijlage II bij de Verklaring bevat onder andere overeenkomsten over de governance van het GNSBI en voorziet in een Ministeriële Conferentie, een Uitvoerende Raad, een Stuurgroep en een Secretariaat. De Ministeriële Conferenties zijn met name bedoeld om politieke sturing en ondersteuning te geven aan het GNSBI en zijn werkgebieden. De Uitvoerende Raad ziet toe op de voortgang en begeleidt de uitvoering van de werkgebieden en de algemene voortgang van de uitvoering van het GNSBI. Dit is mede bedoeld om de continuïteit tussen de Ministeriële Conferenties te garanderen. De Stuurgroep is verantwoordelijk voor het begeleiden en coördineren van de werkgebieden op technisch niveau.

E. EU-Regelgeving

Kaderrichtlijn mariene strategie

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	50	
Titel:	Kaderrichtlijn mariene strategie	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (Kaderrichtlijn mariene strategie)	
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 17/06/2008 Datum inwerkingtreding: 15/07/2008	De uiterste termijn voor het in werking doen treden van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om aan de richtlijn te voldoen was 15/07/2010.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	- Nationaal Waterprogramma 2022-2027 - Programma Noordzee 2022-2027 <i>Mariene Strategie (deel 1); Actualisatie van huidige milieutoestand, goede milieutoestand, milieudoelen en indicatoren 2018-2024</i> <i>Mariene Strategie (deel 2); Actualisatie van het KRM-monitoringprogramma 2020-2026</i> <i>Mariene Strategie voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2022-2027 (deel 3) KRM-programma van maatregelen</i> <i>Ontwerp Mariene Strategie Deel 1: Beoordeling Noordzee, Goede Milieutoestand en milieudoelen (2024-2030)</i> - OSPAR-Verdrag - Kaderrichtlijn water - Vogelrichtlijn - Habitatrichtlijn - Verordening Natuurherstel <i>Marine Strategy Framework Directive Evaluation 2025</i>	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Milieu/verontreiniging	

Essentie:

De Kaderrichtlijn mariene strategie is ontwikkeld in navolging van de thematische strategie inzake de bescherming en het behoud van het mariene milieu die op 24 oktober 2005 door de Europese Commissie is gepresenteerd. Deze strategie heeft tot doel “Europa’s zeeën en oceanen te beschermen en te

herstellen en ervoor te zorgen dat de door de mens ontplooidde activiteiten een duurzaam karakter hebben, zodat de huidige en toekomstige generaties kunnen genieten en profiteren van veilige, schone, gezonde en productieve zeeën en oceanen met een rijke biologische diversiteit en dynamiek". De Kaderrichtlijn mariene strategie is nadrukkelijk bedoeld als het juridische kader om het bovenstaande doel te bereiken en als milieupijler van het bredere maritieme beleid van de EU.

De Kaderrichtlijn mariene strategie stelt een juridisch kader vast voor de bescherming en instandhouding van het mariene milieu, de voorkoming van de verslechtering ervan, en, waar uitvoerbaar, het herstel van dat milieu in de gebieden waar het schade heeft geleden. Daarnaast is het gericht op het voorkomen, verminderen en elimineren van verontreiniging. Het uiteindelijke doel is het bereiken of behouden van een "goede milieutoestand van het mariene milieu" uiterlijk in het jaar 2020 (artikel 1). Een "goede milieutoestand" is in algemene zin in de richtlijn omschreven (artikel 3 lid 5), maar wordt uiteindelijk bepaald op het niveau van de mariene regio of subregio op basis van "kwalitatief beschrijvende elementen" (opgenomen in bijlage I). Op 1 september 2010 heeft de Europese Commissie een besluit aangenomen waarin de criteria en methodologische standaarden zijn vastgesteld voor het bereiken van een goede milieutoestand, conform artikel 9(3) van de Kaderrichtlijn. Deze criteria moeten de lidstaten helpen om voor alle regionale zeeën gecoördineerde mariene strategieën te ontwikkelen die onderling consistent zijn en waarbij de vooruitgang in de verschillende regio's vergeleken kan worden.

Het toepassingsgebied van de Kaderrichtlijn mariene strategie strekt zich uit tot alle "mariene wateren" (artikel 2). Daaronder zijn alle zeegebieden begrepen die onder de soevereiniteit of rechtsmacht van de lidstaten vallen, inclusief de territoriale zee en de exclusieve economische zone. Kustwateren waarop de Kaderrichtlijn water van toepassing is vallen ook onder de werkingssfeer van de Kaderrichtlijn mariene strategie "voor zover bijzondere aspecten van de milieutoestand van het mariene milieu nog niet zijn behandeld in [de Kaderrichtlijn water] of andere communautaire regelgeving" (artikel 3 lid 1). De Kaderrichtlijn mariene strategie sluit dus nauw aan bij de Kaderrichtlijn water die is gericht op het beheer van stroomgebieden, inclusief kustwateren tot 1 zeemijl.

De kern van de Kaderrichtlijn mariene strategie wordt gevormd door de verplichting voor de lidstaten om mariene strategieën vast te stellen met betrekking tot de onder hun soevereiniteit of rechtsmacht vallende wateren voor de betreffende mariene regio of subregio (artikel 5 lid 1). Voor Nederland is dat de subregio Noordzee als onderdeel van het noordoostelijke deel van de Atlantische oceaan (artikel 4). In de mariene strategieën dient een "ecosysteemgerichte benadering op het beheer van menselijke activiteiten" te worden toegepast en dient bovendien "het duurzaam gebruik van mariene goederen en diensten door de huidige en toekomstige generaties" mogelijk te worden gemaakt (artikel 1(3)).

De Kaderrichtlijn mariene strategie omschrijft vervolgens de elementen waaruit de mariene strategieën dienen te bestaan met bijbehorende deadlines (artikelen 5, 8-11 en 13). Het gaat daarbij om de volgende elementen en deadlines:

- Een initiële beoordeling van de mariene wateren waarin de huidige milieutoestand wordt vastgelegd (2012);
- Een omschrijving van de goede milieutoestand van de betrokken wateren (2012);
- De vaststelling van een reeks milieudoelen en daarmee samenhangende indicatoren (2012);
- De vaststelling en uitvoering van een monitoringprogramma voor voortgaande beoordeling en periodieke actualisering van de doelen (2014);
- De ontwikkeling (2015) en toepassing (2016) van programma's van maatregelen die het bereiken of behouden van een goede milieutoestand mogelijk maken.

De uitkomsten van bovenstaande elementen dienen te worden gemeld aan de Europese Commissie die beoordeelt of ze in overeenstemming zijn met de eisen uit de richtlijn. De Commissie dient de lidstaten daarover te informeren en kan ze advies geven over eventuele benodigde wijzigingen (artikelen 12 en 16). De lidstaten dienen daarnaast de bevoegde instanties voor de uitvoering van de richtlijn aan te wijzen (2010) en dit te melden aan de Commissie (2011) (artikel 7).

Aangezien de goede milieutoestand uiteindelijk bereikt moet worden op het niveau van de regio of subregio is samenwerking tussen de betrokken lidstaten en (eventuele) derde landen van essentieel belang. De Kaderrichtlijn mariene strategie vereist dan ook dat lidstaten in de betreffende mariene regio of subregio samenwerken om de voor het bereiken van de doelstellingen van de richtlijn noodzakelijke maatregelen en de verschillende elementen van de mariene strategieën te coördineren (artikel 5 lid 2). Daarbij kan gebruik worden gemaakt van bestaande regionale institutionele samenwerkingsstructuren

en regionale zeeverdragen die ook kunnen dienen voor de vereiste coördinatie met derde staten (artikel 6). Voor de Noordzee is dit met name het OSPAR-Verdrag.

De Kaderrichtlijn mariene strategie bevat een aantal uitzonderingen waarop lidstaten zich kunnen beroepen wanneer niet in alle opzichten aan de richtlijn kan worden voldaan. Het kan daarbij gaan om (het uitblijven van) maatregelen waarvoor de lidstaat niet verantwoordelijk is; natuurlijke oorzaken; overmacht; redenen van dwingend openbaar belang; en natuurlijke omstandigheden (artikel 14 lid 1). Daarnaast is er een uitzondering voor het ontwikkelen van (bepaalde) elementen van de mariene strategieën in situaties waarbij er geen significant risico is voor het mariene milieu of wanneer de kosten onevenredig zijn, onder de voorwaarde dat er geen verdere achteruitgang is (artikel 14 lid 4).

De Kaderrichtlijn mariene strategie voorziet in een aparte procedure die door de lidstaten gehanteerd dient te worden om de Commissie te informeren over een probleem dat gevolgen heeft voor de milieutoestand van zijn mariene wateren en dat niet door middel van op nationaal niveau getroffen maatregelen kan worden aangepakt of verband houdt met ander communautair beleid (zoals het gemeenschappelijke visserijbeleid) of met een internationale overeenkomst (artikel 15 lid 1). Daarbij dient de lidstaat passende aanbevelingen te doen wanneer actie door de communautaire instellingen is vereist. De Commissie wordt geacht daarop te reageren en een voorstel te doen aan het Europees Parlement en de Raad (artikel 15 lid 2).

De Kaderrichtlijn mariene strategie bevat verschillende bepalingen om de afstemming met andere Europese regelgeving te verzekeren. Daarbij gaat het onder andere om de Kaderrichtlijn water. Daarnaast bestaat er een nauw verband tussen de Kaderrichtlijn mariene strategie en de Vogel- en Habitatrichtlijn. De bescherming van mariene soorten en habitats die onder de Vogel- en Habitatrichtlijn vallen vormt een belangrijke bijdrage aan de uiteindelijk te bereiken of behouden goede milieutoestand (artikelen 3 lid 5 en 9 lid 1). Gebiedsgerichte maatregelen die lidstaten op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn moeten nemen zullen een integraal deel vormen van de ruimtelijke beschermingsmaatregelen die zij onder de Kaderrichtlijn mariene strategie moeten vaststellen (artikel 13 lid 4).

De afstemming tussen de Kaderrichtlijn mariene strategie en terreinen waar de EU exclusief bevoegd is, in het bijzonder de visserij, is niet in detail geregeld. De Kaderrichtlijn bevat een aantal relevante verplichtingen voor de Commissie, waaronder het doen van voorstellen op verzoek van de lidstaten op basis van de reeds genoemde procedure indien actie door de communautaire instellingen is vereist en een verplichting om een samenvattend verslag uit te brengen van “de bijdrage die door ander communautair beleid ter zake tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de [Kaderrichtlijn mariene strategie] wordt geleverd” (artikel 20 lid 3).

De Kaderrichtlijn mariene strategie is door Nederland geïmplementeerd door de Omgevingswet. De kernelementen van de mariene strategie voor de Noordzee zijn opgenomen in het Nationaal Waterprogramma 2022-2027.

Artikel 23 van de Kaderrichtlijn vereist dat de Commissie de richtlijn uiterlijk 15 juli 2023 zou hebben geëvalueerd en eventueel noodzakelijke wijzigingen voor zou stellen. De Commissie heeft deze evaluatie op 6 maart 2025 gepubliceerd. De evaluatie geeft aan dat de richtlijn zijn doeleinden gedeeltelijk heeft bereikt. Het centrale doel van een goede milieutoestand in 2020 is niet bereikt. Biodiversiteit blijft achteruitgaan en het algemene niveau van vervuiling leidt nog steeds tot schade aan zeeleven. De evaluatie geeft aan dat de betekenis van de richtlijn kan worden verbeterd door beter rekening te houden met de huidige beleidscontext en de verergerende drievoudige planetaire crisis (klimaatverandering, verlies van biodiversiteit en vervuiling).

Kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	51	
Titel:	Kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn 2014/89/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 tot vaststelling van een kader voor maritieme ruimtelijke planning	
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 23 juli 2014 Datum inwerkingtreding: 17 september 2014	De uiterste termijn voor het in werking doen treden van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om aan de kaderrichtlijn te voldoen was 18 september 2016.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	Op termijn wordt de Minister van VRO verantwoordelijk minister.
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	De kaderrichtlijn is niet van toepassing op kustwateren of delen daarvan die onder de ruimtelijke planning op land van een lidstaat vallen, mits dit in de maritieme ruimtelijke plannen kenbaar is gemaakt.
Kruisverwijzing:	• Omgevingswet • Nationaal Waterprogramma 2022-2027 • Programma Noordzee 2022-2027 • Structuurschema Infrastructuur en Ruimte	
Uitvoerende wetgeving:	• Omgevingswet	
Trefwoorden:	Ruimtelijke ordening	

Essentie:

De richtlijn stelt een kader vast voor maritieme ruimtelijke planning dat erop gericht is de duurzame groei van maritieme economieën, de duurzame ontwikkeling van mariene gebieden en het duurzame gebruik van natuurlijke mariene hulpbronnen te bevorderen. Dit kader voorziet in de vaststelling en uitvoering door de lidstaten van maritieme ruimtelijke planning, teneinde bij te dragen aan de doelstellingen van de kaderrichtlijn, waarbij rekening wordt gehouden met de wisselwerking tussen land en zee en betere grensoverschrijdende samenwerking.

De kaderrichtlijn is van toepassing op mariene wateren van de lidstaten, onverminderd andere wetgeving van de Unie. Zij is niet van toepassing op kustwateren of delen daarvan die onder de ruimtelijke planning op land van een lidstaat vallen, mits dit in de maritieme ruimtelijke plannen kenbaar is gemaakt. Voor Nederland betekent dit dat de kaderrichtlijn van toepassing is op de territoriale zee en de exclusieve economische zone.

De doelstellingen van de maritieme ruimtelijke planning zijn opgenomen in artikel 5 van de kaderrichtlijn:

- Ondersteuning van ontwikkeling en groei in de maritieme sector, waarbij een ecosysteemgerichte benadering wordt gehanteerd, en de bevordering van co-existentie van relevante activiteiten en gebruiksfuncties; en

- Bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van energiesectoren op zee, van zeevervoer, en van de visserij- en aquacultuursectoren, en ook aan het behoud, de bescherming en de verbetering van het milieu.

Artikel 4 van de kaderrichtlijn verplicht de lidstaten tot de vaststelling en de uitvoering van maritieme ruimtelijke planning. Artikel 6 van de kaderrichtlijn stelt de minimumeisen voor deze maritieme ruimtelijke planning vast. De lidstaten dienen:

- rekening te houden met de wisselwerking tussen land en zee;
- rekening te houden met ecologische, economische en sociale aspecten, alsook met veiligheidsaspecten;
- ernaar te streven de samenhang tussen maritieme ruimtelijke planning en het daaruit voortvloeiende plan of de daaruit voortvloeiende plannen en andere processen, zoals geïntegreerd kustbeheer of gelijkwaardige formele of informele processen, te bevorderen;
- de betrokkenheid van de belanghebbenden overeenkomstig artikel 9 van de kaderrichtlijn te garanderen;
- het gebruik van de best beschikbare gegevens te organiseren overeenkomstig artikel 10 van de kaderrichtlijn;
- te zorgen voor grensoverschrijdende samenwerking tussen de lidstaten overeenkomstig artikel 11 van de kaderrichtlijn; en
- de samenwerking met derde landen te bevorderen overeenkomstig artikel 12 van de kaderrichtlijn.

De kaderrichtlijn vereist dat de lidstaten de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking doen treden om uiterlijk op 18 september 2016 aan de richtlijn te voldoen. Door Nederland is de kaderrichtlijn thans geïmplementeerd middels de Omgevingswet. Het maritiem ruimtelijk plan is opgenomen in het Nationaal Waterprogramma 2022-2027.

Kaderrichtlijn water

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	52	
Titel:	Kaderrichtlijn water	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid	
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 23/10/2000 Datum inwerkingtreding: 22/12/2000	De uiterste termijn voor het in werking doen treden van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om aan de richtlijn te voldoen was 22/12/2003.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee: een zeemijl uit de kust	De richtlijn strekt zich uit tot de wateren gelegen binnen het grondgebied en het gedeelte van de territoriale zee van de lidstaten dat gelegen is binnen één zeemijl uit de kust.
Consequenties beheerspraktijk:	Verplichtingen tot opstellen maatregelenprogramma en beheersplannen voor stroomgebieden.	
Kruisverwijzing:	- Nationaal Waterprogramma 2022-2027 <i>Mariene Strategie (deel 1); Actualisatie van huidige milieutoestand, goede milieutoestand, milieudoelen en indicatoren 2018-2024</i> <i>Mariene Strategie (deel 2); Actualisatie van het KRM-monitoringprogramma 2020-2026</i> <i>Mariene Strategie voor het Nederlandse deel van de Noordzee 2022-2027 (deel 3) KRM-programma van maatregelen</i> - Eems-Dollardverdrag - Eems-Dollardmilieuprotocol <i>Maasverdrag</i> <i>Scheldeverdrag</i> <i>Verdrag inzake de bescherming van de Rijn</i> - Kaderrichtlijn mariene strategie - Zwemwaterrichtlijn - Richtlijn hernieuwbare energie	
Uitvoerende wetgeving:	- Omgevingswet <i>Besluit kwaliteit leefomgeving</i>	
Trefwoorden:	Milieu/verontreiniging	

Essentie:

De Kaderrichtlijn water heeft betrekking op de bescherming van landoppervlaktewater, overgangswater, kustwateren en grondwater. De richtlijn heeft volgens artikel 1 tot doel:

- de kwaliteit van de aquatische ecosystemen te beschermen en te verbeteren;
- bevorderen van duurzaam gebruik van water, op basis van bescherming van de beschikbare waterbronnen op lange termijn;
- verschaffen van een verhoogde bescherming en verbetering van het aquatische milieu, onder andere door specifieke maatregelen voor de progressieve vermindering van lozingen, emissies en verliezen van prioritaire stoffen en door het stopzetten of geleidelijk beëindigen van lozingen, emissies of verliezen van prioritaire gevaarlijke stoffen;
- zorgen voor de progressieve vermindering van de verontreiniging van grondwater en verdere verontreiniging hiervan wordt voorkomen;
- bijdragen aan afzwakking van de gevolgen van overstromingen en perioden van droogte.

De Kaderrichtlijn water is van toepassing op alle oppervlaktewateren, waaronder binnenwateren, overgangswateren, kustwateren en, voor zover het de chemische toestand betreft, ook territoriale wateren. Onder binnenwateren verstaat de richtlijn: “al het stilstaande of stromende water op het landoppervlak en al het grondwater aan de landzijde van de basislijn vanwaar de breedte van de territoriale wateren wordt gemeten”. Onder kustwateren verstaat de richtlijn: “de oppervlaktewateren, gelegen aan de landzijde van een lijn waarvan elk punt zich op een afstand bevindt van één zeemijl zeewaarts van het dichtstbijzijnde punt van de basislijn vanwaar de breedte van de territoriale wateren wordt gemeten, zo nodig uitgebreid tot de buitengrens van een overgangswater” (artikel 2(7)). Een overgangswater wordt gedefinieerd als “een oppervlaktewaterlichaam in de nabijheid van een riviermonding dat gedeeltelijk zout is door de nabijheid van kustwateren, maar dat in belangrijke mate door zoetwaterstromen beïnvloed wordt” (artikel 2(6)).

De verplichtingen uit de Kaderrichtlijn water beperken zich dus tot de wateren binnen het grondgebied en in principe het gedeelte van de territoriale zee van de lidstaten dat gelegen is binnen één zeemijl uit de kust. De maatregelen die op basis van de richtlijn door de lidstaten moeten worden genomen dienen echter tevens bij te dragen aan de bescherming van de territoriale en mariene wateren in het algemeen en het bereiken van de doelstellingen van de relevante internationale overeenkomsten.

De Kaderrichtlijn water bevat in artikel 4 specifieke milieudoelstellingen voor oppervlaktewateren, grondwater en beschermde gebieden. De algemene doelstelling is het bereiken van een “goede toestand” van alle wateren uiterlijk in het jaar 2015. Deze termijn kan onder voorwaarden worden verlengd met maximaal twee periodes van zes jaar.

De Kaderrichtlijn water gaat uit van een stroomgebiedsbenadering en neemt ecologische waterkwaliteit als invalshoek. In Nederland gaat het daarbij met name om de grote rivieren (Rijn, Maas, Schelde en Eems). Elke lidstaat draagt er zorg voor dat voor elk stroomgebiedsdistrict of voor het op zijn grondgebied gelegen deel van een internationaal stroomgebiedsdistrict, een maatregelenprogramma wordt opgesteld waarin rekening is gehouden met de resultaten van de krachtens artikel 5 voorgeschreven analyses, teneinde de doelstellingen van artikel 4 te verwezenlijken (artikel 11). De lidstaten zorgen er voor dat voor elk volledig op hun grondgebied liggend stroomgebiedsdistrict een stroomgebiedsbeheersplan wordt opgesteld (artikel 13). De Ministerraad heeft 27 november 2009 de eerste stroomgebiedsbeheersplannen 2009-2015 van Eems, Maas, Rijndelta (Nederlandse deel) en Schelde definitief vastgesteld. De tweede bijwerking van deze stroomgebiedsbeheersplannen is vastgesteld in maart 2022. De stroomgebiedsbeheersplannen zijn als bijlage opgenomen bij het Nationaal Waterprogramma 2022-2027.

De Kaderrichtlijn water is door Nederland geïmplementeerd in de Omgevingswet en bijbehorende regelgeving.

Zwemwaterrichtlijn

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	53	
Titel:	Zwemwaterrichtlijn	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn 2006/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 februari 2006 betreffende het beheer van de zwemwaterkwaliteit en tot intrekking van Richtlijn 76/160/EEG	Richtlijn 2006/7/EG strekt tot herziening van de eerdere richtlijn over zwemwaterkwaliteit: Richtlijn 76/160/EEG. Met de nieuwe richtlijn wordt de Richtlijn 76/160/EEG per 31 december 2014 ingetrokken. Richtlijn 2006/7/EG bouwt voort op het systeem van de eerdere richtlijn.
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname: 15/02/2006 Datum inwerkingtreding: 24/03/2006	De uiterste termijn voor het in werking doen treden van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om aan de richtlijn te voldoen was 24/03/2008.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee	
Kruisverwijzing:	• Omgevingswets • Kaderrichtlijn water • <i>Bathing Water Directive Evaluation 2025</i>	
Uitvoerende wetgeving:	• Omgevingswet	
Trefwoorden:	Recreatie en toerisme	

Essentie:

De Zwemwaterrichtlijn 2006/7/EG stelt bepalingen vast voor: a) de controle en de indeling van de zwemwaterkwaliteit; b) het beheer van de zwemwaterkwaliteit; en c) het verstrekken van informatie over zwemwaterkwaliteit aan het publiek (artikel 1(1)). De richtlijn heeft tot doel het behoud, de bescherming en de verbetering van de milieukwaliteit en de bescherming van de gezondheid van de mens, aanvullend op de Kaderrichtlijn water (artikel 1(2)). Het toepassingsbereik van de richtlijn strekt zich uit tot "elk oppervlaktewater waar, naar verwachting van de bevoegde autoriteit, een groot aantal mensen zal zwemmen, en waar zwemmen niet permanent verboden is of waarvoor geen permanent negatief zwemadvies bestaat" (artikel 1(3)). Dit omvat ook kustwateren.

De richtlijn verplicht lidstaten elk jaar alle zwemwateren aan te wijzen en de duur van het badseizoen te bepalen (artikel 3). Deze aanwijzing brengt mee dat de desbetreffende wateren stelselmatig worden beoordeeld op hun kwaliteit op basis van de gespecificeerde parameters die zijn opgenomen in Bijlage I van de richtlijn (artikel 4). Op basis van de resultaten van de zwemwaterkwaliteitsbeoordeling dienen de lidstaten het zwemwater in te delen overeenkomstig de criteria van bijlage II in: "slecht"; "aanvaardbaar"; "goed", of "uitstekend". De lidstaten dienen er voor te zorgen dat aan het einde van het badseizoen in 2015 alle zwemwateren ten minste "aanvaardbaar" zijn. De richtlijn specificeert de maatregelen die door de lidstaten moeten worden genomen, met name ten aanzien van wateren die als "slecht" zijn beoordeeld. Zwemwateren waarvan de kwaliteit slecht blijft of waarvan de noodzakelijke verbetermaatregelen te kostbaar zijn, mogen niet meer worden aangewezen als zwemwater. Zwemmen in deze wateren dient te worden verboden of ontraden (artikel 5). De lidstaten worden verder geacht zwemwaterprofielen op te stellen overeenkomstig bijlage III. Deze zwemwaterprofielen dienen uiterlijk op 24 maart 2011 voor het eerst te worden opgesteld (artikel 6). De richtlijn bevat daarnaast onder andere bepalingen omtrent beheersmaatregelen voor bijzondere omstandigheden (artikel 7), samenwerking inzake

grensoverschrijdende wateren (artikel 10), publiek participatie (artikel 11) en voorlichting van het publiek (artikel 12).

De Europese Commissie heeft in maart 2025 een evaluatie van Zwemwaterrichtlijn gepubliceerd. De richtlijn in het algemeen redelijk effectief is geweest in het beschermen van de gezondheid, maar dit is minder duidelijk wat betreft de bescherming van het milieu.

Verordening natuurherstel

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	54	
Titel:	Verordening natuurherstel	
Type:	EU-verordening	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening (EU) 2022/869	
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aannname: 24/06/2024 Datum inwerkingtreding: 18/08/2024	
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:	Vogelrichtlijn Habitatrichtlijn	
Uitvoerende wetgeving:	• Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

De overkoepelende doelstelling van de Verordening natuurherstel wordt beschreven in artikel 1: bijdragen aan het langdurige en duurzame herstel van biodiverse en de veerkrachtige ecosystemen in de land- en zeegebieden van de EU door het herstel van aangetaste ecosystemen. Met deze doelstelling wordt een kader vastgesteld waarbinnen de lidstaten doeltreffende en gebiedsgebonden herstelmaatregelen zullen treffen die tegen 2030 samen ten minste 20 % van de land- en zeegebieden van de EU moeten bestrijken en tegen 2050 alle ecosystemen die moeten worden hersteld. Bij dit percentage kan opgemerkt worden dat in het kader van het Biodiversiteitsverdrag is overeengekomen dat in 2030 30 procent van aangetaste mariene ecosystemen onder effectief herstel moet zijn en daarnaast 30 procent van mariene gebieden effectief behouden en beheerd moet worden door ecologisch representatieve, goed verbonden en billijk beheerde systemen van beschermde gebieden en andere gebiedsgerichte behoudmaatregelen.

De aanpak die voor het in artikel 1 beschreven kader wordt gehanteerd, bestaat erin allereerst voort te bouwen op de krachtens de habitatrichtlijn beschermde habitattypen waarvoor al methoden bestaan om na te gaan of zij in goede toestand verkeren. Op basis van deze methoden kunnen dan streefdoelen voor het herstel van deze habitats worden vastgesteld.

Artikel 2 van de Verordening definieert het geografische toepassingsgebied van de verordening. Dit betreft de ecosystemen die in de artikelen 4 tot en met 10 worden beschreven die gelegen zijn op het grondgebied van de lidstaten of in wateren, op de zeebodem en in de ondergrond daarvan zeewaarts van de basislijn en reikend tot de uiterste grens van het gebied waarover een lidstaat soevereine rechten uitoefent, overeenkomstig het Zeerechtverdrag. Deze definitie omvat de Nederlandse territoriale zee en exclusieve economische zone.

Artikel 4 bevat streefdoelen voor het herstel van terrestrische, kust- en zoetwaterecosystemen, en in artikel 5 zijn streefdoelen vastgelegd voor het herstel van mariene ecosystemen (met inbegrip van andere mariene gebieden naast de gebieden die onder de habitatrichtlijn vallen). Die streefdoelen hebben betrekking op het herstel en het in vroegere toestand terugbrengen van gebieden en op het herstel van habitats van soorten. Zowel artikel 4 als 5 bevat ook een verplichting om ervoor te zorgen dat gebieden waar een goede toestand is bereikt en waar de kwaliteit van de habitats van de soorten voldoende is geworden, niet significant verslechteren. Buiten Natura 2000 vallende gebieden is deze

verplichting niet van toepassing op verslechtering veroorzaakt door in een aantal daar genoemde gevallen.

In de artikelen 14 en 15 van de Verordening worden de vereisten voor de nationale herstelplannen van de lidstaten beschreven. De lidstaten dienen elk een nationaal herstelplan op te stellen en voeren de voorbereidende monitoring en het nodige onderzoek uit om na te gaan welke herstelmaatregelen nodig zijn om de in de artikelen 4 tot en met 13 vastgestelde hersteldoelen en -verplichtingen te halen en na te komen en bij te dragen aan de in artikel 1 vastgestelde overkoepelende doelstellingen en doelen van de Unie, rekening houdend met de meest recente wetenschappelijke bevindingen. Artikel 16 bepaalt dat elke lidstaat uiterlijk op 1 september 2026 een ontwerp van het nationale herstelplan bij de Commissie dient in te dienen. De Commissie beoordeelt deze plannen en kan binnen zes maanden na ontvangst van het ontwerp van het nationale herstelplan haar opmerkingen daarover tot de lidstaat richten. De lidstaat houdt in zijn definitieve nationale herstelplan rekening met eventuele opmerkingen van de Commissie. Artikel 18 stelt regels ten aanzien van de coördinatie van herstelmaatregelen in mariene ecosystemen.

Artikel 19 van de Verordening bepaalt dat elke lidstaat uiterlijk op 30 juni 2032 en vervolgens uiterlijk op 30 juni 2042 zijn nationale herstelplan evalueert en herzielt en er aanvullende maatregelen in opneemt. Daarna evalueert elke lidstaat zijn nationale herstelplan minstens om de tien jaar, en herzielt hij het zo nodig en neemt er aanvullende maatregelen in op.

De artikelen 20 en 21 bevatten monitoring- en verslagleggingsverplichtingen.

Vogelrichtlijn

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	55	
Titel:	Vogelrichtlijn	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand	Richtlijn 2009/147/EG is een codificatie van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. Bij codificatie worden meermalen gewijzigde wetsteksten vervangen door een geconsolideerde tekst. Bij codificatie mogen geen inhoudelijke wijzigingen in de betrokken wetsteksten worden aangebracht.
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 30/11/2009 Datum inwerkingtreding: 15/02/2010	De uiterste termijn voor het in werking doen treden van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om aan de oorspronkelijke richtlijn te voldoen was 06/04/1981. Wijzigingen van (Bijlagen bij) de Vogelrichtlijn bevatten aparte uitvoeringstermijnen. Deze termijnen blijven onverminderd van toepassing.
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	Ten aanzien van de Habitatrichtlijn heeft de Commissie van de EU gesteld dat de Richtlijn mede van toepassing is in de EEZ voor zover de bevoegdheid van de lidstaten zich uitstrekt over deze zone. Het Hof van Justitie van de EU heeft dit bevestigd. Deze opstelling maakt het aannemelijk dat het Hof een soortgelijk standpunt zal innemen ten aanzien van de Vogelrichtlijn. De Europese Commissie heeft bij herhaling laten weten dat de Vogelrichtlijn ook van toepassing is in de EEZ.
Kruisverwijzing:	- Nationaal Waterprogramma 2022-2027 - Noordzeeakkoord - Biodiversiteitsverdrag - Verdrag van Ramsar - Verdrag van Bonn - AEWA - Verdrag van Bern - Kaderrichtlijn mariene strategie - Habitatrichtlijn - Verordening Natuurherstel - Richtlijn hernieuwbare energie - OSPAR's <i>Regional Action Plan for Marine Birds in the North-East Atlantic (2024-2030)</i>	

Veld	Invulling	Toelichting
Uitvoerende wetgeving:	• Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

De Vogelrichtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten en bevat bepalingen met betrekking tot de bescherming van vogelsoorten en hun leefgebieden.

De richtlijn is van toepassing op het grondgebied van de lidstaten, hetgeen in ieder geval de territoriale zee omvat. Ten aanzien van de Habitatrichtlijn hebben de Europese Commissie en het Hof van Justitie van de EU gesteld dat de richtlijn mede van toepassing is in de EEZ voor zover de bevoegdheid van de lidstaten zich uitstrekt over deze zone. Deze opstelling maakt het aannemelijk dat Commissie en Hof een soortgelijk standpunt (zullen) innemen ten aanzien van de Vogelrichtlijn. Nederlandse regelgeving die beoogt de Vogelrichtlijn te implementeren is nog niet van toepassing voorbij de territoriale zee.

De richtlijn betreft de bescherming, het beheer en de regulering van bovengenoemde soorten en stelt regels voor de exploitatie daarvan. De materiële verplichtingen van de richtlijn komen in grote lijnen overeen met het Verdrag van Bern. De Vogelrichtlijn verplicht de lidstaten tot het nemen van alle nodige maatregelen om de populatie van deze soorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij zij tevens rekening houden met economische en recreatieve eisen. De door de lidstaten te nemen maatregelen dienen onder andere betrekking te hebben op de instelling van beschermingszones en onderhoud en ruimtelijke ordening van leefgebieden van deze soorten overeenkomstig de ecologische eisen van dergelijke gebieden binnen en buiten de beschermingszones. De Vogelrichtlijn is door Nederland geïmplementeerd door middel van de Omgevingswet

Naast deze voor alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten binnen de EU geldende verplichtingen, stelt de richtlijn nadere regels ten aanzien van de soorten opgenomen in Bijlage I. Voor deze soorten, en voor niet in deze Bijlage genoemde, maar geregeld voorkomende trekvogels worden speciale beschermingsmaatregelen getroffen. De lidstaten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten behoeven in de geografische zee - en landzone waar deze richtlijn van toepassing is. Met het oog op trekvogels dienen de lidstaten bijzondere aandacht aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de watergebieden van internationale betekenis te besteden. Voor de Noordzee zijn de Bruine Bank, het Friese Front, de Noordzeekustzone en de Voordelta door Nederland als zodanig aangewezen. Aanwijzing als speciale beschermingszone betekent dat een gebied tevens is aangewezen als Natura 2000-gebied. In het Noordzeeakkoord is overeengekomen dat er voor 2025 onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek zal worden uitgevoerd om vast te stellen of de Hollandse Kust, de Vlake van de Raan, de Borkumse Steenen, de Klaverbank, de Doggersbank en de Centrale Oestergronden voldoen aan de selectiecriteria voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied. Gebieden die voldoen aan de selectiecriteria dienen daarna zo spoedig mogelijk aangewezen te worden als Vogelrichtlijngebied (uiterlijk 2025). Voor vier van deze gebieden (Hollandse Kust, Doggersbank, Centrale Oestergronden en Klaverbank) is na onderzoek voldoende bewijs dat deze in aanmerking komen voor aanwijzing. Voor de overige twee gebieden zal pas in 2025 voldoende onderzoek zijn gedaan.

Op 8 maart 2023 zijn delen van de Klaverbank, de Centrale Oestergronden en het Friese Front gesloten voor bodemberoerende visserij. Dit betreft 5% van het Nederlandse deel van de Noordzee. Er wordt gewerkt aan verdere voorstellen om in totaal 15% van het Nederlandse deel van de Noordzee te sluiten voor deze vorm van visserij in 2030, conform de afspraken in het kader van het Noordzeeakkoord.

De Vogelrichtlijn draagt de EU-lidstaten op om met betrekking tot alle van nature voorkomende vogelsoorten een aantal verboden in te stellen, waaronder op het doden en vangen van vogels. De richtlijn bevat een vrij uitgebreid stelsel van uitzonderingen op deze verboden. Zo is onder meer bepaald dat op de in Bijlage II vermelde soorten, vanwege hun populatieniveau, hun geografische verspreiding en de omvang van hun voortplanting in de hele Unie of specifieke lidstaten mag worden gejaagd volgens de

bepalingen van de nationale jachtwetgeving. De lidstaten zien erop toe dat de jacht op deze soorten de pogingen tot instandhouding die in hun verspreidingsgebied worden ondernomen, niet in gevaar brengt

Habitatrichtlijn

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	56	
Titel:	Habitatrichtlijn	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna	
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 21/05/1992 Datum inwerkingtreding: 10/06/1992	De uiterste termijn voor het in werking doen treden van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om aan de richtlijn te voldoen was: 10/06/1994. Wijzigingen van (Bijlagen bij) de Habitatrichtlijn bevatten aparte uitvoeringstermijnen.
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	De Europese Commissie heeft gesteld dat de richtlijn mede van toepassing is in de EEZ voor zover de bevoegdheid van de lidstaten zich uitstrekt over deze zone. Het Hof van Justitie van de EU heeft dit bevestigd.
Kruisverwijzing:	- Nationaal Waterprogramma 2022-2027 - Noordzeeakkoord - Biodiversiteitsverdrag - Verdrag van Ramsar - Verdrag van Bonn - Verdrag van Bern - OSPAR-Verdrag - Kaderrichtlijn mariene strategie - Vogelrichtlijn - Verordening natuurherstel - Richtlijn hernieuwbare energie	
Uitvoerende wetgeving:	Omgevingswet	
Trefwoorden:	Natuur en ecologie	

Essentie:

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten. De op grond van de richtlijn genomen maatregelen beogen de natuurlijke habitats en de wilde dier- en plantensoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen. Hiertoe bevat de richtlijn bepalingen met betrekking tot gebieds- en soortenbescherming. De Habitatrichtlijn is door Nederland geïmplementeerd door middel van de Omgevingswet.

De richtlijn is van toepassing op het grondgebied van de lidstaten, hetgeen in ieder geval de territoriale zee omvat. De Europese Commissie heeft gesteld dat de richtlijn mede van toepassing is in de EEZ

voor zover de bevoegdheid van de lidstaten zich uitstrekt over deze zone. Het Hof van Justitie van de EU heeft dit in een uitspraak van 20 oktober 2005 (zaak C-6/04) bevestigd.

De Habitatrichtlijn beoogt de vorming van een coherent Europees ecologisch netwerk van speciale beschermingszones, Natura 2000 genaamd. Dit netwerk bestaat uit gebieden met in Bijlage I bij de richtlijn genoemde typen natuurlijke habitats en habitats van in Bijlage II bij de richtlijn genoemde soorten. Natura 2000 dient om de betrokken typen natuurlijke habitats en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te behouden of in voorkomend geval te herstellen. Het Natura 2000-netwerk bestrijkt ook de door de lidstaten overeenkomstig de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszones. Voor de totstandkoming van Natura 2000 wijzen de lidstaten, met inachtneming van de doelstellingen van de richtlijn, gebieden als speciale beschermingszones aan. De criteria die de lidstaten bij de aanwijzing van deze gebieden dienen te hanteren zijn vastgelegd in artikel 4 en Bijlage III van de richtlijn. In het Nederlandse gedeelte van de Noordzee zijn de Bruine Bank, de Doggersbank, het Friese Front, de Klaverbank, de Voordelta, de Noordzeekustzone, en de Vlake van de Raan aangewezen als Natura 2000-gebieden.

De lidstaten zijn verder verplicht tot het nemen van gespecificeerde beschermingsmaatregelen ten aanzien van soorten opgenomen in Bijlage IV bij de richtlijn, waaronder het verbieden van het doden, vangen en verstoren. Op de betreffende verboden mogen een aantal met name genoemde uitzonderingen worden gemaakt. Lidstaten kunnen de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat het aan de natuur onttrekken en de exploitatie van specimens van de in Bijlage V genoemde wilde dier- en plantensoorten verenigbaar zijn met het behoud van die soorten in een gunstige staat van instandhouding. Bij de introductie van uitheemse diersoorten zijn de lidstaten gebonden aan in de richtlijn neergelegde regels.

De Habitatrichtlijn verplicht de lidstaten tot het treffen van de nodige instandhoudingmaatregelen voor de speciale beschermingszones. Deze omvatten zo nodig passende specifieke of van ruimtelijke ordeningsplannen deel uitmakende beheersplannen en passende wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen, die beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen natuurlijke habitats van Bijlage I en de soorten van Bijlage II die in die gebieden voorkomen. Tevens zijn de lidstaten verplicht passende maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen significante versturende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen. Bij plannen of projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor dergelijke gebieden zijn de lidstaten gebonden aan stringente procedures. De gevolgen van dergelijke plannen en projecten worden aan een passende beoordeling onderworpen, en op basis daarvan slechts toegestaan wanneer de bevoegde autoriteiten de zekerheid hebben verkregen dat geen significante negatieve gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszones zullen optreden.

M.e.r.-richtlijn

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	57	
Titel:	M.e.r.-richtlijn	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten.	Richtlijn 2011/92/EU is een codificatie van Richtlijn 85/337/EEG van de Raad van 27 juni 1985 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten. Bij codificatie worden meermalen gewijzigde wetsteksten vervangen door een geconsolideerde tekst. Bij codificatie mogen geen inhoudelijke wijzigingen in de betrokken wetsteksten worden aangebracht. Richtlijn 2011/92/EU is gewijzigd door Richtlijn 2014/52/EU.
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 27/06/1985 Datum inwerkingtreding: 03/07/1985	De uiterste termijn voor het in werking doen treden van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om aan de richtlijn te voldoen was 03/07/1988. Voor wijzigingen van (Bijlagen bij) de M.e.r.-richtlijn gelden aparte uitvoeringstermijnen. De uiterste termijn voor het in werking doen treden van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om te voldoen aan de wijzigingen doorgevoerd door Richtlijn 2014/52/EU was 16/5/2017.
Verantwoordelijke minister:	Minister van I&W	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, continentaal plat, EEZ	
Kruisverwijzing:	- Espoo-Verdrag <i>Strategische milieubeoordelingsrichtlijn (Richtlijn 2001/42/EG)</i>	
Uitvoerende wetgeving:	- Omgevingswet - Omgevingsbesluit	
Trefwoorden:	Offshore mijnbouw, kabels/buisleidingen, oppervlaktedelfstoffen, installaties, recreatie en toerisme, baggerstort, windenergie, luchtvaart, kustverdediging	

Essentie:

De M.e.r.-richtlijn ziet op het uitvoeren van een milieueffectbeoordeling op bepaalde publieke en private werken. De richtlijn verplicht de lidstaten om voorafgaand aan de toelating van bepaalde soorten activiteiten met mogelijk ernstige milieugevolgen een milieueffectrapport te eisen. Uit een dergelijk rapport moeten de milieugevolgen van de voorgenoemde activiteit blijken zodat bij de beslissing omtrent toelating en eventuele voorwaarden daarbij rekening kan worden gehouden met deze gevolgen. De m.e.r.(beoordelings)plicht geldt voor bepaalde soorten activiteiten die in de Noordzee worden uitgevoerd (bijvoorbeeld winning van olie en gas, het leggen van grote pijpleidingen).

De M.e.r.-richtlijn is in 2001 aangevuld door de Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (strategische milieubeoordelingsrichtlijn).

De M.e.r.-richtlijn en de strategische milieubeoordelingsrichtlijn zijn door Nederland geïmplementeerd middels de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit.

Verordening gemeenschappelijk visserijbeleid

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	58	
Titel:	Verordening gemeenschappelijk visserijvisserijbeleid	
Type:	EU-verordening	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Verordening (EU) 1380/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid, tot wijziging van Verordeningen (EG) 1954/2003 en (EG) 1224/2009 van de Raad en tot intrekking van Verordeningen (EG) 2371/2002 en (EG) 639/2004 van de Raad en Besluit 2004/585/EG van de Raad	
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 11/12/2013 Datum inwerkingtreding: 29/12/2013	In juni 2019 is de Verordening gewijzigd door Verordening (EU) 2019/1241.
Verantwoordelijke minister:	Minister van LVVN	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Visserijzone	
Kruisverwijzing:	- Visserijwet - Kaderrichtlijn mariene strategie	
Uitvoerende wetgeving:		
Trefwoorden:	Visserij, natuur en ecologie	

Essentie:

De Verordening gemeenschappelijk visserijbeleid is op 29 december 2013 in werking getreden en van toepassing met ingang van 1 januari 2014. Met de inwerkingtreding van de Verordening gemeenschappelijk visserijbeleid is de Basisverordening visserij (Verordening (EG) 2371/2002) buiten werking getreden. In juni 2019 is de Verordening gemeenschappelijk visserijbeleid gewijzigd door Verordening (EU) 2019/1241 betreffende de instandhouding van visbestanden en de bescherming van mariene ecosystemen door middel van technische maatregelen. Door Verordening (EU) 2019/1241 wordt het mogelijk de regionalisering van het gemeenschappelijk visserijbeleid ingezet door Verordening (EU) 1380/2013 ook in te vullen voor technische maatregelen zoals met betrekking tot toegestane netten en maaswijdten. Hiervoor is per zeegebied een bijlage in Verordening (EU) 2019/1241 opgenomen met de voor dat gebied geldende normen.

De Verordening gemeenschappelijk visserijbeleid vormt de juridische basis voor het gemeenschappelijke visserijbeleid van de EU. Het gemeenschappelijke visserijbeleid heeft betrekking op de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee en het beheer van de visserijen en de vloten die dergelijke rijkdommen exploiteren, voor zover deze activiteiten worden uitgeoefend op het grondgebied van de lidstaten of in de Uniewateren of door Unievisserstvaartuigen of door onderdanen van de lidstaten (artikel 1). Dit betekent dat de verordening mede van toepassing is op de gehele Noordzee, inclusief het Nederlandse deel.

Het gemeenschappelijk visserijbeleid kent de volgende doelstellingen (artikel 2):

- activiteiten in het kader van de visserij en de aquacultuur dienen vanuit ecologisch oogpunt langdurig duurzaam zijn;
- de voorzorgsbenadering wordt toegepast op het visserijbeheer;

- de ecosysteembenadering wordt toegepast op het visserijbeheer;
- er wordt naar gestreefd dat de levende biologische rijkdommen van de zee zo worden geëxploiteerd dat de populaties van de gevangen soorten boven een niveau worden gebracht en behouden dat de maximale duurzame opbrengst kan opleveren; en
- om het doel van een geleidelijk herstel en behoud van populaties van visbestanden boven een biomassaniveau dat de maximale duurzame opbrengst kan opleveren te bereiken, wordt het exploitatieniveau voor de maximale duurzame opbrengst indien mogelijk tegen 2015, en geleidelijk toenemend voor alle bestanden uiterlijk 2020 verwezenlijkt.

Daarnaast heeft het gemeenschappelijk visserijbeleid een aantal specifieke doelen, waaronder het geleidelijk terugdringen van teruggooi en optimaal gebruik maken van ongewenste vangsten (artikel 2).

Deel II van de verordening stelt regels over de toegang tot de wateren van de Unie. Unievissersvaartuigen hebben in principe gelijke toegang tot de wateren en visbestanden in Uniewateren. Voor Nederland gelden beperkingen op deze regel in de zone tot 12 zeemijl van de basislijn (artikel 5 en bijlage I).

Deel III van de verordening heeft betrekking op de maatregelen die de Unie kan treffen voor de instandhouding en de duurzame exploitatie van de biologische rijkdommen van de zee. Hierbij kunnen zowel soortgerichte als gebiedsgerichte maatregelen worden genomen. Een belangrijk instrument bij het beheer vormen meerjarenplannen (Deel III, Titel II). Deze meerjarenplannen hebben tot doel om, overeenkomstig artikel 2 van de verordening, visbestanden boven een niveau dat de maximale duurzame opbrengst kan opleveren te brengen en te behouden.

Andere Delen van de verordening hebben onder andere betrekking op het beheer van de vangstcapaciteit, de wetenschappelijke basis voor het visserijbeheer en controle en handhaving.

De Visserijwet vormt de wettelijke basis voor de uitvoering van de verplichtingen voor Nederland die voortvloeien uit het gemeenschappelijk visserijbeleid van de EU en internationale visserijverdragen.

Richtlijn geologische opslag van kooldioxide

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	59	
Titel:	Richtlijn geologische opslag van kooldioxide	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn 2009/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 betreffende de geologische opslag van kooldioxide	
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanname: 23/04/2009 Datum inwerkingtreding: 25/06/2009	De uiterste datum voor de nationale omzetting van de richtlijn was 25/06/2011.
Verantwoordelijke minister:	Minister van EZ	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ, continentaal plat	
Kruisverwijzing:	• M.e.r.-richtlijn • Kaderrichtlijn water • OSPAR-Verdrag • Protocol bij het Verdrag van Londen	
Uitvoerende wetgeving:	• Mijnbouwwet • Mijnbouwbesluit • Omgevingswet • Omgevingsbesluit	
Trefwoorden:	Offshore mijnbouw; kabels/pijpleidingen; installaties; milieu/verontreiniging	

Essentie:

De richtlijn stelt een wettelijk kader vast voor de milieuveilige geologische opslag van kooldioxide (CO₂), teneinde bij te dragen tot de bestrijding van de klimaatverandering. Het doel van milieuveilige geologische opslag van CO₂ is de permanente insluiting van CO₂ op een zodanige manier dat negatieve effecten op en risico's voor het milieu en de volksgezondheid worden voorkomen of, indien dit niet mogelijk is, zoveel mogelijk worden weggenomen.

Het toepassingsgebied van deze richtlijn betreft het grondgebied van de lidstaten, hun EEZ en hun continentaal plat. Het is slechts toegestaan CO₂ op te slaan in de ondergrond van deze gebieden en niet daarbuiten of in de waterkolom.

Hoofdstuk 2 van de richtlijn gaat in op de selectie van opslaglocaties en exploratievergunningen. Hoofdstuk 3 bevat onder andere bepalingen over opslagvergunningen en aanvragen voor opslagvergunningen.

De lidstaten dienen de richtlijn om te zetten in hun nationale wetgeving. De nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen dienden uiterlijk 25 juni 2011 in werking te treden. In Nederland is de richtlijn met name verankerd in de Mijnbouwwet en het Omgevingsbesluit.

Richtlijn hernieuwbare energie

Veld	Invulling	Toelichting
ID:	60	
Titel:	Richtlijn hernieuwbare energie	
Type:	EU-richtlijn	
Dekking:	Internationaal (regionaal)	
Officiële naam:	Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen	
Verwijzing:	Officiële site met recht van de EU	
Begin-/eindjaar:	Datum aanneming: 11/12/2018 Datum inwerkingtreding: 25/12/2018	
Verantwoordelijke minister:	Minister voor KGG	
Status:	Vigerend	
Toepassingsgebied:	Territoriale zee, EEZ	
Kruisverwijzing:		
Uitvoerende wetgeving:		Er is in kaart gebracht welke wijzigingen in de herziene richtlijn moeten landen in nieuwe wet- en regelgeving of beleid wanneer hier nog geen of onvoldoende uitvoering aan wordt gegeven binnen de nationale context. Voorgestelde wetswijzigingen zijn op het moment in behandeling in de Tweede Kamer.
Trefwoorden:	(Wind)energie; Natuur en ecologie	

Essentie:

De Richtlijn hernieuwbare energie stelt een gemeenschappelijk kader vast voor de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen. Voorts wordt een bindend streefcijfer van de Unie vastgesteld voor het totale aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het bruto-eindverbruik van de Unie van energie in 2030. Eind 2023 is de Richtlijn herzien om de procedures voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie te vereenvoudigen. Artikel 15ter van de Richtlijn verplicht de lidstaten om uiterlijk 21 mei 2025 de gebieden in kaart te brengen die nodig zijn voor nationale bijdragen aan het algemeen streefcijfer van de Unie voor hernieuwbare energie voor 2030. Uiterlijk op 21 februari 2026 zorgen de lidstaten ervoor dat de een of meer plannen vast te stellen waarin voor een of meer soorten hernieuwbare-energiebronnen gebieden voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie worden aangewezen (artikel 15 quater). Artikel 16 bis en 16 ter stellen termijnen voor de vergunningsprocedures voor de versnelde uitrol van hernieuwbare energie. Artikel 16 septies bepaalt dat de lidstaten ervoor zorgen dat uiterlijk op 21 februari 2024, totdat klimaatneutraliteit is bereikt, in de vergunningsprocedure, de planning, bouw en exploitatie van installaties voor de productie van hernieuwbare energie, de aansluiting van dergelijke installaties op het net, het bijbehorende net zelf, en opslagactiva worden vermoed van hoger belang te zijn en de volksgezondheid en de openbare veiligheid te dienen, wanneer rechtmatige belangen in afzonderlijke gevallen worden afgewogen voor de toepassing van artikel 6, lid 4, en artikel 16, lid 1, punt c), van Habitatrichtlijn, artikel 4, lid 7, van de Kaderrichtlijn water en artikel 9, lid 1, punt a), van Vogelrichtlijn. Dit houdt in dat afgeweken mag worden van de vereisten die deze richtlijnen anders zouden stellen.